

DRAMMEN
KOMMUNE

BYVEKST MED KVALITET

DRAMMEN 2036 – større, smartere og sunnere

Sammen drag

Ved denne rulleringen av kommuneplanen har bystyret valgt å se langt inn i fremtiden, mot neste byjubileum i 2036. Drammensregionen opplever sterk vekst, og denne vil trolig fortsette. Spørsmålet er derfor hva vi skal bli når vi blir større. For å finne svar ble det i 2011 igangsatt et arbeid med å utvikle en ny bystrategi, en strategi som er robust og levedyktig nok til å gi tydelig retning i de neste 25 årene. Bystrategien blir Drammen kommunes viktigste styringsdokument og gir føringer for alt annet planarbeid.

Dette er andre gang det igangsettes et helhetlig strategiarbeid for utvikling av drammenssamfunnet. Forrige gang, ved behandlingen av kommuneplan 2003–2014, avsluttet bystyret med å vedta visjonen om

«Naturbania»: «Miljø- og kompetansebyen Drammen – en tett, mangfoldig og levende by i et vakkert landskap»

Denne planen fullførte arbeidet med å rense elva, legge trafikken utenom sentrum og ruste opp elvebreddene og torgene. Visjonen ble videreført i kommuneplanen for Drammen 2007–2018.

Arbeidet med ny bystrategi bygger videre på kjerneverdiene i visjonen om Naturbania. I januar og februar 2012 ble det gjennomført et bredt anlagt medvirkningsprosjekt for å få innspill til det videre arbeidet med bystrategien. For å gi næring til debatten ble det utarbeidet tre ulike scenarier – tre ulike utviklingsretninger for byen:

- **Globus**, den internasjonale byen, med størst vekt på utdanning, innovasjon og verdiskapning
- **Friskus**, det fysiske aktive bysamfunnet, med vekt på folkehelse og helseteknologi
- **Inspiritus**, opplevelsesbyen, med vekt på kultur, opplevelser og kreativitet

Tilbakemeldingene fra medvirkningsprosessen ga grunnlag for å identifisere to hovedsatsningsområder, utdanning og helse, men det er innarbeidet elementer og utviklingstrekk fra alle tre scenarier.

Byvekst med kvalitet

Drammen sier ja til vekst – ikke fordi befolkningsvekst er et mål i seg selv, men fordi veksten gir muligheter når det gjelder å utvikle Drammen til å bli en enda bedre by.

Veksten medfører også utfordringer. Flere mennesker og flere arbeidsplasser skaper press på byens arealer og transportsystemer. Dette skal møtes med flere boliger og arbeidsplasser, fortrinnsvis i elvedalen med nærhet til effektive kollektivstrenger. Et effektivt og helhetlig transportsystem skal videreutvikles. Folk som velger å flytte til byene, søker urbane kvaliteter med kultur og nærhet til handel, service og et godt utbygd kollektivtilbud. Samtidig skal hele byen tas i bruk, og det skal fortsatt være lett tilgang for alle drammensere til grøntområder, marka, elva og fjorden.

Drammen skal ha et mangfoldig boligtilbud med variasjon i pris og størrelse og med vekt på tilgjengelighet, livsløpsstandard, bevaring og miljøvennlig boligbygging og rehabilitering.

Illustrasjon fra fremtidsbildet Friskus

Skisse, utvikling på Marienlyst

Såmannsarbeid

Drammen har i flere år høstet fra de store investeringene som er gjort for å rense elva, finne nye veiløsninger og oppgradere elvebreddene og offentlige uterom. De første årene i planperioden vil byen gå inn i en ny såmannsperiode. Det er behov for store private investeringer i boliger og arbeidsplasser og offentlige investeringer i transport, utdanning og helse.

Regional vekstmotor

Drammen skal være det regionale tyngdepunktet vest for Oslo hvor eksisterende næringer kan skyte knopp og videreutvikles, og hvor det er attraktivt å etablere ny næring. Antall arbeidsplasser skal øke i takt med befolkningsveksten, slik at egedekningen av arbeidsplasser opprettholdes. Det skal arbeides for å få universitet og for å styrke kompetanse på alle trinn fra barnehage via grunnskole til videregående nivå. Drammen trenger flere mastere og flere mestere, og det skal være attraktivt for disse å utøve sitt yrke i byen vår. Drammen som region vil være avhengig at det blir etablert et nytt moderne områdesykehus.

Flere skal lære mer

Drammen får behov for 1500 nye barnehageplasser og trenger skoleplass til 4000 nye elever de neste 15–20 årene. Undervisningen vil danne grunnlaget for fremtidig verdiskaping i byen. Metodikken i Norges beste skole skal gjennomføres også i byens barnehager, og barn i Drammen skal kunne oppfylle hele sitt faglige potensial – med dokumentert bedre læringsutbytte enn landsgjennomsnittet.

Trygge og gode oppvekstvilkår

Fellesskapet har ansvar for å gi effektiv hjelp og gode muligheter til barn og unge som har en vanskelig start i livet. De siste årene har stadig flere barn hatt behov for oppfølging fra barnevernet, og det skal møtes med forebyggende innsats og tidlig intervensjon. Dette vil redusere behovet for inngripen og forekomsten av så vel fysiske som psykiske lidelser.

Livskvalitet og mestring

Befolkningsøkning, og ikke minst økningen i andelen av eldre innbyggere, vil stille større krav til kommunens tjenester innenfor helse og omsorg. Drammen har allerede i dag betydelige utfordringer med hensyn til folkehelse. Mennesker med pleie- og omsorgsbehov skal ha innflytelse på det tjenestetilbudet de er avhengige av, og, så langt som mulig, ha anledning til å fatte beslutninger som angår deres eget liv. Kommunen skal søke samarbeid med frivillige for å kunne supplere de kommunale tjenestene, ikke minst blant de stadig flere friske eldre. De vil være en stor ressurs for bysamfunnet.

Den inkluderende byen

Drammen skal være en raus og inkluderende by med størst innsats overfor de som har de største behovene. Alle mennesker har ressurser, og disse skal mobiliseres til beste for den enkelte og for fellesskapet. En stadig større del av befolkningen skal være i arbeid eller i aktivitet, og færre skal være avhengig av sosialhjelp og andre offentlige ytelser. Utenforskapet skal reduseres, og flere skal styre eget liv.

Fra kulturskolen

Kultur

En av de store endringene i drammenssamfunnet de siste ti årene har vært at innbyggerne og bybrukerne i stadig større grad søker til og etterspør kulturtilbud. I 2011 ble det registrert mer enn én million besøk ved byens ulike kulturarenaer. Kulturens betydning i byen øker med graden av urbanisering. I takt med at byen vokser, skal kulturtilbudet utvides, både i bredde og omfang, slik at alle grupper i befolkningen kan oppleve og delta i kulturaktiviteter.

Idrett og friluftsliv

Drammens innbyggere skal bli mer fysisk aktive, ikke minst for å bedre folkehelsen. Terskelen for å være fysisk aktiv skal være så lav som mulig. Så vel mosjonister som barn og eldre skal få mulighet til å bruke infrastrukturen innenfor idrett og friluftsliv, og de skal føle seg velkommen. Det skal også legges til rette for mer fysisk aktivitet innenfor de kommunale tjenesteområdene, i barnehager og skoler og for funksjonshemmede og eldre.

Bydelenes plass

Bydelene er også en del av byen, og koplingen mellom sentrum og bydeler skal bedres. Den enkelte bydels særpreg og kvaliteter skal videreutvikles ved oppgradering av nærområder og ved å styrke skolene som arenaer for aktiviteter i nærmiljøet.

Finansiering og samarbeid

Drammen kommune vil gjøre store investeringer de neste ti årene, blant annet i barnehager, skoler, idrettsanlegg, veier og parker. Store investeringer krever finansiell styring og disiplin, slik at kommunen til enhver tid kan betjene lån og avdrag. Da må driften være i balanse, og det må settes av midler til investeringene.

Drammensregionen er imidlertid avhengig av at alle ansvarlige tar ansvar. Transporttilbudet krever store investeringer gjennom Buskerudbysamarbeidet for å bygge effektive transporttjenester for flere, både på bane, buss, vei og for gående og syklende. Bystrategien forutsetter at også Buskerud fylkeskommune og statlige etater har evne og vilje til å samarbeide om nødvendige investeringer i drammensregionen.

Innhold

Del 1	6
Innledning	6
Formålet	6
Bystrategien og plansystemet	6
Nasjonale forventninger	7
Prosess og medvirkning	7
Vekst med kvalitet	8
Muligheter og utfordringer	9
Visjon	15
Del 2	16
Regional vekstmotor	16
Vekst med kvalitet i hele byen	19
Gode nærmiljøer i hele byen	23
Idrett og friluftsliv	24
Barnehage: Mestring og trygghet	26
Grunnskole: Flere skal lære mer	28
Kultur	30
Utsatte barn og unge: Trygge og gode oppvekstvilkår	32
Helse og omsorg: Livskvalitet og mestring	34
Sosiale tjenester: Alle skal med	37
Nok vann og godt vann	39
For sikkerhets skyld	40
Energi, miljø og klima	41
Levende folkestyre	43
På innbyggernes side	45
Oppsummering av planstatus og planbehov, 2013–2015	47
Vedlegg: Statistikk om Drammen	50

DEL 1

Del 1 gir et overordnet perspektiv på formålet med bystrategien og på muligheter, utfordringer og visjon.

Innledning

Formålet med bystrategien

Alle kommuner er pålagt å vurdere behovet for å utarbeide ny kommuneplan i løpet av hver valgperiode.

Bystrategien utgjør samfunnsdelen av kommuneplanen for perioden 2013–2036. Samfunnsdelen av kommuneplanen skal stimulere og samordne den fysiske, miljømessige, økonomiske, sosiale, kulturelle og estetiske utviklingen i kommunen og sikre befolkningen muligheter til å påvirke kommunens utvikling.

I tillegg inneholder bystrategien kommunal planstrategi for Drammen for perioden 2013–2015. Alle kommuner er pålagt å utarbeide en planstrategi som beskriver hvilke planer som skal utarbeides og revideres i inneværende valgperiode.

Arbeidet med ny arealdel til kommuneplanen er igangsatt.

Kommuneplanen skal normalt ha et tolvårsperspektiv. Ved denne rulleringen av kommuneplanen har bystyret valgt å se langt inn i fremtiden, mot neste byjubileum i 2036.

Bystrategien og plansystemet i Drammen kommune

I 2012 innførte Drammen kommune mål- og resultatstyring (MRS). Hensikten med MRS er å tydeliggjøre den politiske retningen og ambisjonsnivået for kommunens programområder og sikre felles forståelse på alle nivå i organisasjonen.

Sammen med de tverrsektorielle premissene innenfor arbeid med folkehelse, samfunnssikkerhet, miljø, mangfold og inkludering, samt de lover og regler som gjelder for kommunens virksomhet, utgjør dette kommunens helhetlige plan- og styringssystem.

Bystrategien utgjør, sammen med kommuneplanens arealdel, kommuneplanen for Drammen. Kommuneplanen uttrykker og sammenfatter kommunens langsiktige mål og forteller hvilke oppgaver kommunen skal konsentrere seg om, og setter enkeltsaker inn i en helhet. Siden samfunnsdelen av kommuneplanen (bystrategien) utarbeides først, vil denne også gi føringer for arbeidet med arealdelen av kommuneplanen.

Planen er utgangspunktet for økonomiplanen, som har fireårsperspektiv, og den rulleres årlig. Økonomiplanen setter mål som baserer seg på bystrategien, og som planlegges gjennomført i neste fireårsperiode. Målene skal være spesifikke, målbare, aksepterte og innenfor vedtatte ressursrammer. Rapportering skal vise i hvilken grad målene nås.

Vedtatte mål i økonomiplanen konkretiseres i virksomhetsplanene. Virksomhetsplanene skal reflektere og støtte målene som er politisk satt i økonomiplanen for programområdet. Gjennom virksomhetsplanene defineres virksomhetens bidrag til måloppnåelse for programområdet.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

Ved kongelig resolusjon ble det 24. juni 2011 vedtatt nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. De nasjonale forventningene peker på oppgaver og interesser som regjeringen mener det er viktig at fylkeskommunene og kommunene fokuserer på i planleggingen for å bidra til gjennomføringen av gjeldende nasjonal politikk. Forventningene er retningsgivende, men ikke bestemmende når regionale og kommunale planer skal utarbeides. Forventningene er avgrenset til planlegging etter plan- og bygningsloven. De nasjonale forventningene omhandler følgende temaer:

- Klima og energi
- By- og tettstedsutvikling
- Samferdsel og infrastruktur
- Verdiskapning og næringsutvikling
- Natur, kulturmiljø og landskap
- Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

Sammen med nasjonale rammer for kommunene, gitt i lovverk, statlige planretningslinjer og statlige planbestemmelser, gir nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging føringer som ligger til grunn for kommuneplanens samfunnsdel. I enkelte kapitler er det referanser til slike føringer der dette er særlig relevant. Også ellers utgjør disse føringene premisser for innholdet i bystrategien.

Prosess og medvirkning

Drammens gjeldende kommuneplan ble vedtatt av bystyret 26. februar 2008 og bygger videre på kommuneplanen fra 2003. Visjonen er «Naturbania»: «Miljø- og kompetansebyen Drammen – en tett, mangfoldig og levende by i et vakkert landskap»

Arbeidet med ny bystrategi bygger videre på kjerneverdiene i visjonen Naturbania. Bystyret har ønsket en bred gjennomgang av visjonen med gode muligheter for befolkningen, organisasjoner, nabokommuner, fylkeskommunen, fylkesmann og andre interesserte til å medvirke.

Medvirkningsarbeidet i perioden frem til utarbeidelse av høringsutkast, har skjedd på tre hovedarenaer:

Fremtidsutstilling

Nærmere 2500 personer i alle aldre, både fra Drammen og fra nabokommuner, besøkte utstillingen i perioden 28. januar–12. februar 2012. 121 personer valgte å komme med en rekke forslag, ønsker og synspunkter i gjestebøkene. På bykartet ble det tegnet og skrevet inn 30–40 ulike forslag til byutviklingstiltak.

Fra fremtidsutstillingen på Sundland i februar 2012

Fremtidsverksteder

Borddialog/gruppearbeider stod sentralt under fremtidsverkstedene. På veggen ved hvert gruppebord var det hengt opp fire plakater. Tre av dem oppsummerte hovedpunktene i de tre fremtidsbildene. Den fjerde plakaten inneholdt hovedpunktene som er felles forutsetninger for alle fremtidsbildene. De fire plakatene fungerte som arbeidsflater under gruppearbeidene. Til sammen medvirket ca. 250 personer i fire fremtidsverksteder. Det største verkstedet samlet ca. 120 næringslivsledere, studenter og elever fra videregående skoler.

Digital medvirkning

Trafikktallene viser at bloggen oppnådde om lag like mange "besøk" (2800) som fremtidsutstillingen i samme tidsrom. Det ble postet 19 ulike blogginnlegg fra forhåndsrekrutterte bloggere. Innleggene var konkrete innspill til videre byutviklingsgrep. På Facebook økte trafikken betydelig fra lanseringen og gjennom hele utstillingsperioden. Ti oppslag på Facebook om Drammen2036 ble lest nær 8000 ganger.

Mer informasjon om medvirkningsprosessen i fasen før høringsutkastet finner du på kommunens nettsider.

Etter bystyrets førstegangsbehandling var bystrategien på høring i seks uker. I tillegg til at høringsinstansene ble invitert til å komme med innspill, ble det arrangert høringsmøter med ulike grupper. Innbyggere og bybrukere ble invitert til å gi kommentarer og forslag via en egen webportal.

Medvirkningsarbeidet etter høringsperioden har skjedd på følgende måte:

Politiske arbeidsverksteder

Gjennom fire arbeidsverksteder i januar ga bystyret sine innspill til bystrategien. I snitt samlet hvert verksted rundt 40 bystyrerepresentanter. Bystrategiens ulike temaer var fordelt på arbeidsverkstedene, og bystyret benyttet denne muligheten til å utvikle nye og videreutvikle eksisterende mål- og strategiformuleringer. Rådmannen har innarbeidet og bearbeidet forslagene som kom frem under arbeidsverkstedene i bystrategien. Bystyret har gjennom denne prosessen drøftet seg frem til felles strategiske veivalg for fremtiden.

Bystyret har i tillegg gjennomført et eget arbeidsverksted med visjon som tema. På arbeidsverkstedet ga bystyret innspill til hvilke meningsbærende elementer som skal inngå i visjonen. Ny visjon er i tråd med forslag fra arbeidsverkstedet.

Vekst med kvalitet

Befolkningsvekst er en hovedutfordring for Drammen frem til 2036. Sentrale spørsmål vil være hvor stor vekst kommunen ønsker, hvilke muligheter kommunen har for å påvirke veksten, og hvordan kvalitet og vekst kan forenes.

Tidsskriftet «Monocle» har utarbeidet denne listen med eksempler på hva som kan defineres som bykvaliteter:

Bykvaliteter

1. Internasjonale forbindelser
2. Kollektivtransport med punktlig avganger
3. Sjarmerende
4. Vakker
5. Liberale åpningstider
6. Ren
7. Tolerant
8. Responstid for nødetater
9. Grad av trygghet og kriminalitet
10. Helsetjenester
11. Antall kinosaler
12. Urban byutvikling
13. Tilgang til naturen
14. Lokale opplevelser
15. Ny arkitektur med kvalitet
16. Muligheter for å starte opp en bedrift
17. Næringsklima
18. Fokus på miljø og økologi
19. Solforhold

Basert på tidsskriftet Monocles vurderingskriterier for "Liveable cities"

Vekst og kvalitet er to gjennomgående tråder i denne bystrategien.

For å møte utfordringene og mulighetene er drammenssamfunnet avhengig av å mobilisere de beste ressursene. Vi må løfte sammen og bruke kreftene klokt og effektivt. Da er det en stor fordel at Drammen er en by og et samfunn som har tradisjon for å løfte i flokk og samarbeide om store oppgaver.

Midt på 1700-tallet, før Strømsø og Bragernes ble én by, var Drammen et internasjonalt handelssted med sterke forbindelser til det europeiske kontinentet og Norges viktigste utskipingshavn for tømmer.

I 1866 rammet den store bybrannen, og store deler av Bragernes ble lagt i aske, men byen klarte å gjenreise seg i løpet av få år. Noen av praktbyggene i Drammen i dag er fra disse gjenreisningsårene.

Da Drammen stod i fare for å bli kvalt av forurensning, trafikk og et frynsete renommé i 1980- og 90-årene, klarte byen å rense elva, gjennomføre veipakka og løfte seg til å bli en av de mest attraktive kommunene i Norge for både de som vil bo, og de som vil drive næring.

Gjennom samarbeid med kunnskapsmiljøer og eiendomsutviklere har Drammen skapt Papirbredden, bokstavelig talt på grunnvollene av det som tidligere var et av byens viktigste industriområder. De siste årene har byen vunnet en rekke nasjonale og internasjonale priser, noe som viser hvor langt byen har kommet.

Ypsilonbrua, som binder Bragernes og Strømsø sammen, ble åpnet i 2008. Ypsilon har høstet flere priser.

Drammen har mange muligheter i perioden frem mot 2036. Befolkningsveksten vil kunne gjøre det mulig å utvikle og modernisere Drammen, både når det gjelder næringsliv, offentlig virksomhet, kultur og opplevelser, handel, boliger og nye felles byrom. En større by vil kunne yte bedre tilbud til hele befolkningen.

Men veksten innebærer også utfordringer, blant annet vil det bli økt press på den kommunale økonomien, på infrastruktur som veier og skolebygg og på tjenester som barnevern og eldreomsorg.

Derfor innebærer veksten dilemmaer for Drammen. Vil Drammen vokse? Kan Drammen la være? Hva skjer om veksten uteblir?

Denne bystrategien anbefaler en planlagt vekst – en vekst med kvalitet. Alternativet til vekst er ikke at alt forblir som i dag. Alternativet er stillstand, stagnasjon og, etter hvert, fraflytting og forfall. Siden Drammen geografisk er en del av en av Europas sterke voksende storbyregioner, er det lite trolig at kommunen kan stoppe befolkningsveksten. En vekst som kommer uten at byen er forberedt, vil bety overbelastning. Derfor må det legges planer for hvordan veksten kan møtes. Planene må handle om hvordan Drammen kan skape en større by, med kvalitet.

Drammen kommune vil arbeide for en vekst med kvalitet ved

- Å dokumentere resultater og bruke metoder med dokumentert effekt.
- Å ta i bruk ny teknologi.
- Å rekruttere og sørge for kompetanseutvikling.
- Å samarbeide med frivillige, private, nabokommuner, fylke og stat.
- Å ta vare på miljø- og kulturverdier.
- Å sørge for god økonomistyring og langsiktig forvaltning av fellesskapets verdier.

Muligheter og utfordringer

Trender er krefter som er med på å forme fremtiden. Trendene påvirker Drammen både direkte og indirekte. Trendene kan i liten grad påvirkes, men Drammen kan i betydelig grad påvirke hvordan effektene av trendene møtes. Trendene innebærer både utfordringer og muligheter.

I arbeidet med bystrategien ble det identifisert et bredt sett av internasjonale og lokale trender. Det var grunnlaget for utarbeidelsen av fremtidsbildene Globus, Friskus og Inspiritus:

- **Globus**, den internasjonale byen, med fokus på utdanning, innovasjon og næringsutvikling
- **Friskus**, helsebyen, med fokus på folkehelse, frivillighet og helseinnovasjon
- **Inspiritus**, opplevelsesbyen, med fokus på et frodig opplevelsestilbud og kreative næringer

Her legges følgende trender til grunn:

Trender	Muligheter	Utfordringer	Risiko
Globalisering	Nye markeder, rekruttere arbeidskraft, internasjonal befolkning	Tøffere konkurranse, lokale rammebetingelser for næringsvirksomhet, klima, integrering, toleranse	Internasjonale konjunkturer, svak konkurranseevne for norske virksomheter
Befolkningsvekst	Kraft til å gjennomføre byomdanning, urban byutvikling, arkitektur, videreutvikle bydelene, flere tilbud og tjenester, større arbeidsmarked, mindre CO2-utslipp per innbygger	Press på tjenester, press på sosial og teknisk infrastruktur og økonomi, forventningsgap, behov for flere arbeidsplasser	Vesentlig lavere eller høyere befolkningsvekst enn antatt. Uventet vekst innenfor enkeltgrupper i befolkningen.
Kunnskap og teknologi	Nye markeder, bedre tjenester, økt effektivitet, sosial mobilitet	Øke utdanningsnivået, sørge for kunnskap som er relevant for arbeidslivet	Sårbarhet, «brain drain», mange velger utdanninger som ikke er etterspurt i arbeidslivet
Vi lever lenger og bedre	Eldre klarer seg selv lenger, flere ressurssterke innbyggere med god tid	Redusere folkehelseproblemer	For få yrkesaktive i forhold til totalt antall innbyggere
Levekår	Gode skoler, nok arbeidsplasser, aktivisering	Sosial reproduksjon av dårlige levekår, flyktninger med store behov, store forskjeller mellom bydelene	Tilflytting fører til en vesentlig vekst i levekårsutfordringene. Mange blir stående utenfor arbeidslivet.
Byene vokser sammen	Større felles bo- og arbeidsmarked	Samarbeid om byutvikling, infrastruktur, transport, senterstrukturer	Ikke mulig å bli enige om regionale løsninger på viktige felles utfordringer
Styring og legitimitet	Bygge bred støtte for utviklingstiltak	Involvere alle som påvirkes, før beslutningene fattes, løse nye problemer effektivt	Tillitssvikt i demokratiske prosesser

Globale trender

Mange av trendene som vil påvirke Drammen frem mot 2036, vil også prege Düsseldorf, Durban og Dehli. Med et fellesnavn kan vi kalle det globalisering. For Drammen betyr globaliseringen at næringslivet vil få mulighet til å nå ut til nye markeder og til å skaffe seg kvalifisert arbeidskraft fra et større arbeidsmarked. Globaliseringen betyr også at Drammen vil fortsette å ha en utvikling der befolkningen blir stadig mer internasjonal – flere innbyggere fra ulike deler av verden. Drammen lykkes med å tiltrekke seg arbeidskraft etter hvert som konkurransen om arbeidskraften i Norge øker. Dette er med på å gjøre Drammen til en spennende by, med en internasjonal kultur som skiller seg fra de fleste andre kommuner i Norge.

Globaliseringen betyr også at innbyggerne reiser mer og har mer kunnskap om andre land og kulturer. Stadige forbedringer i forbindelsene over landegrensene med fly, båt, bil og tog gjør det lettere å reise og transportere varer og gods på global basis. Med sin sentrale plassering nær jernbane, europaveier, havn og flyplassene Torp, Rygge og Gardermoen, som alle har

internasjonale flyvninger, har Drammen gode muligheter til å styrke forbindelsene til storbyer i andre deler av verden.

En av utfordringene er at også næringslivet vil møte tøffere konkurranse. De lokale forutsetningene for å etablere og drive næringsvirksomhet i Drammen vil sammen med lovverk, skatter og avgifter påvirke vilkårene for næringsvirksomhet.

Det innebærer også utfordringer når det gjelder å være en tolerant by. Det må aksepteres at nye innbyggere lever sitt liv på andre måter eller har andre tradisjoner og religioner enn det som har vært det vanligste tidligere.

Globaliseringen handler også om globale endringer i klimaet. På Østlandet fører det blant annet til større nedbørsmengder, større fare for oversvømmelser og ustabile grunnforhold.

En av risikoene i perioden frem mot 2036 knytter seg til internasjonale konjunkturer. Dersom en internasjonal

Økonomisk krise utvikler seg over tid, vil også Norge og Drammen merke effektene. Konsekvensene kan være større arbeidsledighet og en betydelig svekkelse av inntektene til kommunen. Drammen vil kunne være mer sårbar enn mange andre byer i Norge fordi byens næringsliv i mindre grad enn mange andre steder er nært knyttet til olje- og gassvirksomhet.

Sterk befolkningsvekst

Osloregionen er en av regionene i Europa med sterkest befolkningsvekst. Som en integrert del av denne regionen, med blant annet et felles bolig- og arbeidsmarked, vil Drammen merke denne veksten i betydelig grad. SSBs befolkningsprognose frem mot 2036 spriker mellom vel 82 000 og 103 000 innbyggere, avhengig av hvilke trender som legges til grunn når det gjelder hvor mange som fødes og dør, og hvor mange som flytter til Drammen fra andre deler av Norge eller fra utlandet. Prognosene viser i alle tilfelle at dagens innbyggertall på ca. 65 000 vil øke betraktelig. Dersom SSBs middelprognose legges til grunn, vil veksten i gjennomsnitt utgjøre noe under 1100 nye innbyggere per år. I praksis vil antallet nye innbyggere variere fra år til år – noen år flere og noen år færre.

Mulighetene ligger blant annet i å bruke veksten og dynamikken den skaper, som en drivkraft i byens fysiske utvikling, sørge for å omdanne områder som har behov for fornyelse og legge til rette for en moderne, urban byutvikling med mindre forurensning og klimagassutslipp. Befolkningsveksten vil øke etterspørselen etter bolig- og næringsarealer, noe som gir muligheter for ny urban byutvikling og kvalitetsarkitektur. Samtidig vil også veksten bidra til bedre forutsetninger for å ivareta byens eksisterende bygninger og fellesrom. Flere mennesker som ferdes i sentrum, kan bidra til å gjøre sentrumsområdene enda mer attraktive og sjarmere og gi bedre kundegrunnlag for handel og tjenesteyting.

En større by gir også større mulighet til å utvikle bydelene, med en variasjon av boliger, med særpreg og med gode nærmiljøer. Veksten vil kunne gjøre det attraktivt å investere i nye prosjekter. Kommunen kan påvirke utviklingen og bidra til kvalitet gjennom arealplanleggingen. Fjell 2020 er et eksempel på bydelsutvikling hvor kommune, beboere, borettslag og grunneiere samarbeider om oppgradering og utbygging, og hvor kommunen både er utbygger og planmyndighet. Andre store utbyggingsprosjekter vil ha utbyggere som samarbeider med kommunen om utbyggingen, som for eksempel på Sundland.

En større by betyr et større kundegrunnlag, noe som gir muligheter for et bredere tilbud innenfor handel, private og offentlige tjenester, kafeer og restauranter, kultur og opplevelser. Befolkningsveksten vil også styrke kundegrunnlaget for offentlig infrastruktur som jernbane og kollektivtransport, der det i dag er ledig kapasitet, styrke grunnlaget for å videreutvikle utdanningstilbudet

i Drammen, blant annet på høyskole-/universitetsnivå, og gi grunnlag for et nytt og moderne sykehus.

For næringslivet gir veksten muligheter når det gjelder å tiltrekke seg arbeidskraft som bedriftene er avhengige av, samtidig som innbyggerne kan velge mellom flere potensielle arbeidsgivere.

Veksten vil sette kommunens ressurser under press. Flere personer som trenger kommunale tjenester, øker behovet for en effektiv kommuneorganisasjon, tydelige prioriteringer og målrettede investeringer. Økonomistyringen må ha et langsiktig perspektiv og sørge for drift med balanse mellom inntekter og utgifter. I dag har Drammen inntekter per innbygger som utgjør ca. 94 prosent av landsgjennomsnittet. Det betyr at utgiftene må være under 94 prosent av landsgjennomsnittet. Innenfor dette må kommunen sørge for tjenester med høy kvalitet, verdibevarende vedlikehold og nødvendig investeringsevne for å møte behovet for nye barnehager, veier, skoler og helse- og omsorgstjenester.

For å sikre rask og tilstrekkelig utbygging av infrastrukturen vil det være behov for nye former for utbygging og drift, nye samarbeidsformer med frivillige og private og nye drifts- og finansieringsformer. Presset på kapasitet og økonomi, kombinert med høyere krav til kvalitet på tjenestene i befolkningen, kan likevel resultere i et gap mellom forventninger og hva kommunen kan levere. En særskilt utfordring knytter seg til veksten i utgiftene til lønn og pensjon, som kan øke mer enn effektiviserings- og produktivitetveksten i kommunens tjenesteproduksjon.

Utfordringene vil også knytte seg til behovet for rekruttering og kompetanseutvikling blant de ansatte. Det vil videre være utfordringer knyttet til å få arbeidstakere som nærmer seg pensjonsalder, til å bli værende i arbeid lenger, slik at deres erfaring, kompetanse og arbeidskraft fortsatt kan komme fellesskapet til gode.

For Drammen vil veksten i antallet innbyggere innebære en utfordring når det gjelder behovet for flere arbeidsplasser, slik at balansen mellom antallet innbyggere og arbeidsplasser opprettholdes.

Den største risikoen når det gjelder befolkningsvekst, er at veksten kan utebli eller bli langt mindre enn antatt, eller at den kan bli mye større enn det man har laget planer for å håndtere. I alle disse tre tilfellene vil dette slå svært negativt ut for kommuneøkonomien og kvaliteten på de kommunale tjenestene.

Fra Vitensenteret på Høgskolen i Buskerud

Kunnskap og teknologi

Generelt går utviklingen i retning av at kunnskap blir en stadig viktigere innsatsfaktor for næringslivet. Den internasjonale finanskrisen presser bedriftene i landene som er hardest rammet, til å bli mer effektive, kutte kostnader og heve kvaliteten. Generelt høyere kostnader sammenlignet med de fleste andre land vil gjøre det utfordrende for bedrifter i Drammen, og i resten av Norge, å møte denne konkurransen, unntatt innenfor områder der bedriftene leverer unike produkter eller har unik spisskompetanse som markedet er villig til å betale for.

Drammens næringsliv er relativt lite eksportrettet, men det er likevel konjunkturfølsomt. Det betyr at ringvirkningene fra de eksportrettede næringene i Norge – om det går bra eller dårlig – påvirker lønnsomheten og sysselsettingen i Drammen. I første omgang vil dette sannsynligvis påvirke forretningsmessig tjenesteyting, som har hatt sterk vekst i sysselsettingen de siste årene, og industri, som hatt en klar nedgang i sysselsettingen de siste tiårene. I neste omgang vil det også påvirke blant annet handel og transport, som til sammen er store næringer i Drammen.

Kunnskapsbasert teknologiutvikling vil også gjøre seg gjeldende innenfor offentlig sektor. Et eksempel er pleie- og omsorgssektoren. Teknologiutviklingen vil gjøre det mulig å øke tryggheten og kvaliteten i omsorgen for eldre med pleiebehov. Drammen har særskilte muligheter innenfor helseteknologiområdet fordi byen allerede har sterke miljøer på dette feltet. Et samarbeid mellom kommunen, kunnskapsinstitusjonene og bedrifter innenfor dette området vil kunne være til nytte for alle tre parter. Det er også muligheter knyttet til å trekke innbyggerne og brukerne mer inn i utvikling av teknologi i tjenestene.

Ny teknologi kan også benyttes for å påkalle hjelp fra nødetater og annet hjelpepersonell, slik at responstiden reduseres.

Kunnskapsutviklingen starter i barnehagen og skolen. Gjennom målrettet satsing de siste årene har Drammen staket ut en kurs for å løfte kvaliteten i skolen. Det handler om å gi hver enkelt elev sjansen til å ta ut sitt potensial, uavhengig av bakgrunn. Gode skoler legger grunnlaget for sosial mobilitet.

Det gjennomsnittlige utdanningsnivået i Drammen er noe lavere enn landsgjennomsnittet og vesentlig lavere enn for eksempel Oslo. For å henge med i en utvikling der kunnskap blir stadig viktigere, er det en utfordring å øke utdanningsnivået generelt, samtidig som innrettingen på utdanningen svarer til behovene i næringslivet og offentlig sektor.

Risikoen når det gjelder teknologi og kunnskap, ligger blant annet i sårbarheten som ny teknologi kan representere. Siden teknologi blir viktigere, er konsekvensene også større når den svikter. De siste årene har det vært flere eksempler på at offentlig sektor har gjort kostbare teknologianskaffelser som ikke har fungert tilfredsstillende. Teknologiske systemer er sårbare når uforutsette hendelser oppstår, eller når noen bevisst forsøker å ramme dem gjennom angrep, for eksempel virus og hacking.

Det er en risiko at Drammen ikke selv lykkes i å ta i bruk kompetansen i befolkningen, at unge mennesker med utdanning velger å flytte, eller at Drammen blir en soveby for høyt utdannede som har sin arbeidsplass et annet sted i Oslo-regionen. Det er også risiko knyttet til at unge mennesker velger utdanning som ikke blir etterspurt i arbeidslivet.

Illustrasjonsfoto: rusproblemer

Vi lever lenger og bedre

Vi lever lenger. Viktige årsaker er blant annet bedre helseoppfølging gjennom hele livet og mindre helsefarlig arbeid. Utviklingen gir muligheter for at flere eldre kan være aktive lenger, og at behovene for hjelp i hjemmet og pleietiltak melder seg senere enn før. Friske og aktive eldre vil være en viktig ressurs for drammenssamfunnet, blant annet gjennom frivillig arbeid.

En økende del av helseutfordringene vil være knyttet til livsstilsrelaterte plager. Dette skyldes dårlig kosthold, manglende sosial kontakt, fysisk inaktivitet, rus og aldersrelaterte plager. Slike folkehelseutfordringer er først og fremst en betydelig belastning for den det gjelder, men de utgjør også store kostnader for samfunnet. Utfordringene i denne sammenhengen er å legge til rette for at befolkningen skal få tilbud om sosiale og fysiske aktiviteter, kunnskap om hvordan de kan unngå helseplager, og motivasjon til å gjøre eventuelle livsstilsendringer.

Risikoen knytter seg til et scenario der antallet pensjonister stiger raskt, samtidig som en for stor andel av befolkningen i yrkesaktiv alder står utenfor arbeid som følge av helseproblemer. Dette vil føre til et stort press på både de menneskelige og de økonomiske ressursene i kommunen.

Levekår

Flertallet i Drammen har det godt og har gode levekår. Generelt har Drammen, som resten av Norge, hatt en positiv utvikling i levekårene, med blant annet bedre helse, høyere inntekt og høyere levestandard, når man ser utviklingen gjennom de siste tiårene.

Drammen har likevel større utfordringer innenfor levekår enn gjennomsnittet av norske kommuner. Ifølge Folkehelseinstituttets folkehelseprofil for Drammen har

Drammen blant annet flere personer med grunnskole som høyeste utdanning sammenlignet med landet for øvrig. Andelen personer i husholdninger med lav inntekt er høyere enn i landet for øvrig, og arbeidsledigheten er noe høyere enn landsgjennomsnittet.

Drammen har høyere andel innvandrere enn de aller fleste norske kommuner. De fleste innvandrere i Drammen har gode levekår. Vanskelige levekår er likevel overrepresentert i denne gruppen sammenlignet med Drammens befolkning som helhet. Dette gjelder særlig innvandrere fra Asia og Afrika som nylig har kommet til Norge. Det er en særskilt utfordring å øke andelen kvinner med innvandrerbakgrunn som deltar i arbeidslivet.

Personer med psykiske plager eller rusproblemer utgjør også grupper som statistisk sett har større levekårsutfordringer enn gjennomsnittsbefolkningen.

Det er viktig å sørge for sosial mobilitet. Arbeid og utdanning er sentralt i denne sammenheng. I tillegg er helseoppfølging og gode boliger av stor betydning. Vi må prøve å unngå at dårlige levekår reproduseres fra en generasjon til den neste, eller at mennesker over lang tid forblir i en livssituasjon med dårlige levekår. Det vil være en utfordring dersom det over tid skjer en utvikling der forskjellene mellom bydelene øker når det gjelder levekår.

Risikoen når det gjelder levekår, knytter seg blant annet til om Drammen får en stor innflytting av mennesker som fra før har vanskelige levekår og store hjelpebehov, og om mange blir stående utenfor arbeidslivet.

Papirbredden 2 – hus 1 vant Drammen bys byggeskikkpris i 2013.

Byene vokser sammen

Drammen er en del av den raskt voksende osloregionen. Mobiliteten og de indre forbindelsene innenfor denne regionen vil forsterkes. I flere deler av regionen vil bysamfunn vokse sammen, på tvers av dagens kommune- og fylkesgrenser.

Oslo er den viktigste motoren for vekst i befolkning og verdiskapning i regionen. Drammen er et regionalt tyngdepunkt vest for Oslo. Byen har flere arbeidsplasser enn innbyggere. Drammen har egne bykvaliteter og egen byidentitet og er i tillegg et av flere tyngdepunkt innenfor Stor-Oslo-regionen.

Denne trenden skaper muligheter når det gjelder å legge til rette for større integrerte bolig- og arbeidsmarkeder. Det betyr at bedriftene får et større tilbud av arbeidskraft, og at innbyggerne kan finne arbeid blant et større antall arbeidsgivere og finne en bolig som passer for dem, innenfor et større geografisk område.

Det blir stadig tøffere konkurranse mellom de ulike delene av Osloregionen. En utfordring for Drammen blir å hevde seg i denne konkurransen og være attraktiv å flytte til og etablere næringsvirksomhet i. Byutvikling og arealpolitikk vil være viktige virkemidler for å utnytte mulighetene som dette innebærer, blant annet med tilrettelegging for den type næring og den type boliger som Drammen ønsker å tilby, som del av en større funksjonell region. Viktige spørsmål i denne sammenhengen er hvor veksten skal komme, hvordan utbyggingen skal skje, hvordan man skal sikre variasjon i boligtilbudet, hvordan man kan skape gode bomiljøer, fornyelse og bevaring, og hvordan det skal skaffes boliger for de som ikke kan skaffe seg en bolig på vanlig måte. Valgene som gjøres, vil være med å forme byens attraktivitet og identitet.

For innbyggere og bedrifter vil de administrative grensene mellom kommunene fortone seg som lite betydningsfulle. Det avgjørende er hvordan infrastruktur, transportsystemer, byutvikling og senterstrukturer er tilrettelagt i forhold til behovene. For eksempel vil et attraktivt kollektivtilbud, med hyppige avganger og god regularitet, avhenge av at kommunene samarbeider om en byutvikling som gir kollektivtrafikken kundegrunnlag og god fremkommelighet. Lokalisering av enkelte arealkrevende funksjoner krever også regionalt samarbeid. Det er utfordrende å få til et godt samarbeid som gjør at regionen i fellesskap klarer å få til en god helhetlig utvikling. Kommunene kan ha motstridende interesser som må avveies, og det er avgjørende at alles interesser blir ivaretatt så godt som mulig for at et samarbeid kan være mulig.

I noen tilfeller vil samarbeid med de nærmeste kommunene være riktig nivå for å få til gode løsninger, i andre sammenhenger vil Buskerudbyen eller Stor-Oslo-regionen være arenaene for samarbeid.

Risikoen ligger i at det ikke er mulig å finne frem til gode konsensusbaserte løsninger. Det vil i så fall bety at man gjør valg som resulterer i u hensiktsmessige løsninger for regionen som helhet.

Styring og legitimitet

God styring handler blant annet om å sørge for trygghet og velferd for innbyggerne. Dette forutsetter god bruk av ressursene, både de menneskelige og de økonomiske, så vel som gode beslutninger.

Gode og legitime beslutninger vil i økende grad stille krav til prosessene som leder frem til beslutningene. Det er ikke tilstrekkelig at vedtak er fattet på formelt riktig grunnlag. Skal beslutningene være legitime, må det være mulighet for deltakelse fra de som påvirkes

Fra åpningen av fremtidsutstillingen på Sundland

av dem. For Drammen handler det blant annet om å ha åpne demokratiske prosesser, og at kommunen er proaktiv når det gjelder å engasjere og informere om de politiske prosessene som foregår. Mulighetene ligger i å bygge konsensus rundt viktige veivalg for Drammen, slik Drammen også tidligere har lyktes med.

Styring handler om evnen til å løse nye problemer. Dette stiller blant annet krav til kommunen om å omstille seg raskt, være fleksibel og mulighetsorientert. Det handler også om å løse problemene gjennom nye organisasjonsformer. Stadig oftere vil det melde seg behov for at problemer må løses gjennom samarbeid på tvers av administrative grenser og nivåer, for eksempel gjennom samarbeid over kommunegrensene eller med fylkeskommune og stat. Samhandlingsreformen er et eksempel på dette. Samarbeid om oppgaveløsning vil omfatte privat og frivillig sektor.

I perspektivet frem mot 2036 vil det kunne skje endringer i ansvarsdelingen, for eksempel at nye oppgaver blir overført til kommunene, eller at nasjonale myndigheter beslutter endringer i kommunestrukturen som påvirker kommunegrensene i drammensregionen.

Risikoen knytter seg til konsekvensene av at Drammen ikke lykkes med å legge til rette for gode beslutningsprosesser. I verste fall vil det over tid undergrave tilliten til Drammen kommune og til lokaldemokratiet i byen.

Visjon

En visjon har som funksjon å uttrykke en ambisjon og et retningsvalg. Visjonen skal hjelpe oss til å foreta tydelige valg og forstå de valgene vi gjør. Visjonen skal være en form for fyrtårn, noe som blinker i det fjerne og hjelper oss å navigere.

En visjon skal være presis. Hvis den er for omfattende, er det ingen som husker den, og valgene blir utydelige. Grunnlaget for visjonen er: **Bærekraftig byvekst med høy kompetanse og høy livskvalitet.**

Visjonen er bygget rundt tre dimensjoner:

- Byutvikling
- Utdanning og næringsliv
- Kultur, livskvalitet og opplevelser

Drammen skal være en by som hilser vekst med kvalitet velkommen.

Drammens fremtid skal bygges på et kompetent næringsliv, utdanning med høy kvalitet på både grunnskole-, videregående- og universitets-/ høyskolenivå utnyttelse av teknologi og en bykultur som er romslig og tolerant. Innbyggernes velferd og trygghet skal ivaretas gjennom satsning på boliger som er tilpasset den enkeltes behov, flere arbeidsplasser og god helse, blant annet gjennom tilrettelegging for fysisk aktivitet og en sunn livsstil.

Byvekst med kvalitet

DEL 2

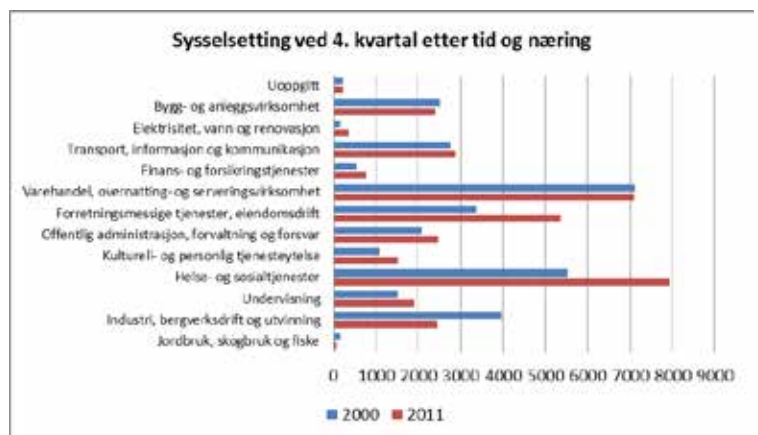
Bystrategien skal angi mål for hele bysamfunnet. For de områdene kommunen selv har ansvar for, er målene konkrete og målbare. Det vises hvordan kommuneorganisasjonen vil arbeide for å nå målene over tid, under overskriften «Strategier». De langsiktige målene i bystrategien følges opp i økonomiplanen, som rulleres årlig.

Regional vekstmotor

Nasjonal og internasjonal konkurranse tilsier at det må være attraktivt å drive og etablere næringsvirksomhet i Drammensregionen. Tilsvarende er regionen avhengig av at mange vil bo, studere og arbeide her. Samarbeid mellom kommuner, med kunnskapsinstitusjonene og med næringslivet er en forutsetning for å lykkes. Offentlige infrastruktur og tjenester som blant annet høgskoler, universitet, sykehus og gode transportsystemer gir grunnlag for verdiskapning og arbeidsplasser.

Status i dag

Drammen har mange tjenestebedrifter, handelsbedrifter og viktige industribedrifter. Den elektrotekniske bransjen er spesielt godt utviklet i Drammensregionen. Industrien har hatt en nedgang i sysselsettingen de siste tiårene. Siden 2000 har det vært en reduksjon på ca. 1500 sysselsatte, men industrien har fortsatt ca. 2500 sysselsatte. Drammen har også sterke faglige miljøer innenfor helseområdet, med Drammen sykehus (Vestre Viken helseforetak) og Høgskolen i Buskerud.

Grunnet endringer i det internasjonale klassifiserings-systemet som benyttes av SSB, ble kategoriene i statistikken noe endret i 2008. I praksis slår dette imidlertid ut bare i liten grad for Drammen, og vi har derfor valgt å vise tall for 2000 og 2011.

Drammen er en by med stor andel små- og mellomstore bedrifter. Næringslivet som helhet er lite eksportrettet. Næringslivet i Drammen har vært mer konjunkturfølsomt enn i Buskerud og landet som helhet de siste 20 årene. Drammen har et overskudd på arbeidsplasser. Halvparten av Drammens 35 000 arbeidsplasser bemannes daglig av innpendlere, de fleste fra nabokommunene. Flesteparten som pendler inn, er fra Buskerud eller Oslo. Det er cirka 3000 flere arbeidstakere som pendler inn til Drammen, enn som pendler ut av Drammen. De som pendler inn, har gjennomgående lavere utdanning enn de som pendler ut.

Geografisk befinner Drammen seg i en sterk næringsregion vest for Oslo med et internasjonalt rettet, kunnskapsintensivt og konkurransedyktig næringsliv. Drammen er omgitt av sterke kunnskapsbaserte industri-miljøer i blant annet Akershus vest, Kongsberg og Horten. I tillegg til kommunene som inngår i Buskerudby-

Papirbredden

samarbeidet, utgjør både Vestregionen (aksen Oslo–Drammen) og nordre del av Vestfold Drammens nærregion. Drammen inngår dessuten som ett av flere tyngdepunkter innenfor Osloregionen.

Andelen med kortere universitets- eller høgskole-utdanning har økt fra vel åtte prosent i 1980 til 22 prosent i 2011, noe som er like over landsgjennomsnittet.

Utviklingen i personlig inntekt i Drammen viser et inntektsnivå for de yrkesaktive som er lavere enn i landet ellers. Inntektsnivået for skatteyttere i Drammen har vist en jevnt nedadgående tendens, målt som andel av inntektsnivået i landet som helhet, og siden 2006 har det ligget under landsgjennomsnittet.

Det har de siste årene skjedd en betydelig styrking av Drammen som kunnskapsby gjennom etableringen av Papirbredden og en samlokalisering av Høgskolen i Buskerud, inkubator og annen kunnskapsbasert virksomhet. Det er igangsatt et samarbeid mellom Høgskolen i Buskerud og Høgskolen i Vestfold med mål om å etablere et nytt universitet, blant annet med campus i Drammen. Fra 1. januar 2013 ble de to høgskolene fusjonert og fikk navnet Høgskolen i Buskerud og Vestfold (HBV).

HBV studiested Drammen tilbyr utdanning innenfor sykepleie, visuell kommunikasjon, radiografi, allmennlærerutdanning, lysdesign, statsvitenskap, økonomi og ledelsesfag. I 2012 hadde HBV i Drammen 1430 studenter.

Trender og utviklingstrekk

Norsk økonomisk styrke ligger i overskudd fra eksport av gass og olje. Et antall bedrifter i regionen leverer varer og tjenester til denne næringen, som ser ut å

være inne i en god vekstperiode. Deler av det regionale næringslivet er eksportbedrifter som møter økt internasjonalisering og høyere krav til kvalitet og pris på det som produseres og selges.

De største arbeidsgiverne i Drammen finnes innenfor helse og sosial, offentlig og privat tjenesteyting og handel. Industri, bygg og anlegg og transport sysselsetter mange i privat næringsliv. Tømmer har historisk vært et viktig fundament for næringslivet i Drammen. Fra 1980-årene har næringslivet gradvis blitt mindre råvareavhengig, og tømmer har i dag relativt liten betydning for næringslivet i Drammen. Kompetanse forventes å bli en viktigere innsatsfaktor i næringslivet.

Et sunt næringsliv er hele tiden i utvikling og omstilling. Det må være grobunn for å etablere nye virksomheter. Drammen er et viktig regionalt tyngdepunkt for handel. Handelen i sentrum utfordres av nye handelstilbud i byen og regionen for øvrig.

Drammen har i dag sterke miljøer med tilknytning til helse og omsorg. Lokalisering av et nytt sykehus med områdefunksjoner i Drammen, sammen med den økende etterspørselen etter helse- og omsorgsrelaterte tjenester, vil kunne ha stor betydning for videre utvikling av høgskole- og kompetansemiljøer og bedrifter med tilknytning til disse områdene.

Utfordringer

Utfordringene fremover vil særlig dreie seg om å videreutvikle næringslivet med utgangspunkt i næringslivet som allerede finnes, samtidig som det tilrettelegges for nye bedrifter gjennom entreprenørskap og innovasjon.

For at helsetjenester og -næringer skal utvikle seg videre, er det viktig at kommune, høyskole og sykehus samarbeider om å ta i bruk ny teknologi og nye løsninger.

Drammen er vertskommune for statlige virksomheter, høyskole og sykehus. En viktig utfordring for Drammen som vertskommune er å tilrettelegge for videre vekst gjennom utvikling og samarbeid.

Det er en viktig utfordring å legge til rette for at Drammen sentrum skal forbli et attraktivt sted for handel. Et levende sentrum med handel vil være av betydning for å tiltrekke seg også annen næringsvirksomhet.

Næringslivet er avhengig av kompetanse med høy kvalitet, både på master- og mesternivå. Det er en utfordring å ha tilstrekkelig mange og gode utdanningsplasser og å tiltrekke seg personer med tilstrekkelig utdanning og kompetanse for å dekke arbeidsgiveres behov. For høgskolemiljøet er det en utfordring å tilby bokvalitet som betyr at kunnskapsarbeidere og lærere velger å bosette seg her. Å ha et godt og variert boligtilbud vil i denne sammenheng være et konkurransefortrinn.

Det må være tilgjengelige og attraktive arealer for å tiltrekke seg bedrifter. For regionen stiller det krav til kommunene om samarbeid om langsiktighet i arealplanleggingen og kommunene som aktive tilretteleggere.

Næringslivet er avhengig av en kommune som raskt kan snu seg rundt for å imøtekomme næringslivets behov for arealer og lokaler. Kommunal tilrettelegging er viktig for å tiltrekke seg arbeidskraft gjennom blant annet et variert botilbud, jobbmuligheter for ektefelle, et variert aktivitets- og fritidstilbud og gode kommunale tjenester.

Drammen er godt kjent for sin byutvikling, men mindre kjent for sitt næringsliv og sine bokvaliteter.

Hovedmål:

Drammen og regionen skal ha en vekst i antall arbeidsplasser som over tid tilsvarer én arbeidsplass per to nye innbyggere.

Langsiktige mål:

1. Flere lønnsomme bedrifter og flere arbeidsplasser.
2. Utdanningstilbud og forskningsaktivitet på universitetsnivå.
3. Etablering av et nytt sykehus med områdefunksjoner i eller nær Drammen.
4. Utdanningstilbud som søker samarbeid med lokalt næringsliv.
5. Økt utdanningsnivå blant byens innbyggere.

Strategier:

1. Drammen kommune skal tilrettelegge for lønnsomme bedrifter og flere arbeidsplasser i Drammen.
2. Kommunen skal samarbeide med næringsliv og nabokommuner om å utvikle og markedsføre næringsarealer og etableringer.
3. Drammen kommune skal arbeide for etablering av et nasjonalt senter for helseteknologi i Drammen.
4. Markedsføring og omdømmebygging skal bidra til byvekst med kvalitet.

Bragernes strand

Vekst med kvalitet i hele byen

Drammen skal være en vakker by, en ren by, en trygg by og en spennende by med god tilgjengelighet til viktige felles byrom, transportknutepunkter, marka, elva og fjorden.

Drammen ønsker flere innbyggere og flere som bruker byen. Veksten, og dynamikken som denne skaper, skal benyttes til å gjøre Drammen til en bedre by. Drammen skal ha en stor variasjon av boliger av god kvalitet, innenfor ulike prisnivåer, med ulik utforming og i ulike deler av byen. Drammen skal tilby attraktive arealer for næringsvirksomhet. Drammen skal tilby et effektivt, helhetlig og miljøvennlig transportsystem.

Status i dag

Drammen har gjennomgått en snuoperasjon der formålet har vært å ruste opp sentrum og styrke byens omdømme. Ren Drammenselv og Veipakke Drammen, opprusting av elvebreddene, torg og plasser, Ypsilon og Papirbredden er enkeltelementer i dette. Byjubileet i 2011 markerte fullføringen av denne snuoperasjonen. Grunnlaget er med dette lagt for en langsiktig byutvikling med kvalitet i Drammen.

Drammens rike historie som industriby, handelsby og regionsenter kan avleses i infrastruktur, bygninger og viktige plasser i byen. Opprustingen av Drammen sentrum har gjort flere av disse kulturminnene mer synlige og tilgjengelige. Historiske plasser og torg har blitt tatt i bruk på nye måter, og historiske bygninger har fått ny bruk og nytt innhold.

Med gjennomføringen av Veipakke Drammen har Drammen fått flyttet gjennomgangstrafikken ut av sentrum til omkjøringstunneler og sentrumsringen.

Dette har vært en av de avgjørende premissene for utviklingen av bedre bymiljø, spesielt i Drammen sentrum. Når det gjelder transporten til og fra Drammen, er det de siste årene foretatt betydelige oppgraderinger av jernbanetilbudet med flere avganger, særlig mot Oslo, og direkte forbindelse med flytoget til Gardermoen.

Veifrastrukturen mellom Drammen og Oslo er preget av betydelige kapasitetsutfordringer.

Via flyplassene Torp, Rygge og Gardermoen, som alle ligger i relativt kort reiseavstand til Drammen, er det gode forbindelser til utlandet.

Drammen havn er en av sju stamnetthavner i Oslofjorden. Havnen er en intermodal knutepunkthavn, der gods fra bil, bane og båt kan omlastes raskt og effektivt. Havnen har et kundegrunnlag på to millioner mennesker innenfor en radius av ti mil. Drammen havn skal utvikles til en moderne og arealeffektiv byhavn, et midtpunkt i transformasjonen av fjordlinjen Tangen–Lier til en fjordlinje preget av boliger, næring og havn.

Veksten i Osloregionen preger Drammen i dag. Drammensområdet utgjør en del av vekstområdet rundt Oslo. Siden 2006 har netto befolkningsvekst i Drammen utgjort 5823 innbyggere, 1165 i gjennomsnitt per år.

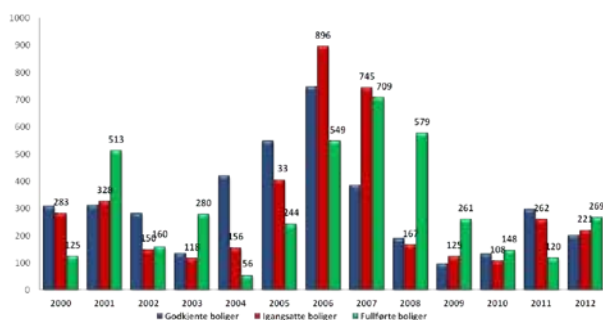
For å møte felles areal- og transportutfordringer i regionen deltar Drammen i samarbeidet Buskerudbyen. Det omfatter kommunene Lier, Drammen, Nedre Eiker, Øvre Eiker og Kongsberg samt Buskerud fylkeskommune, Fylkesmannen i Buskerud, Jernbaneverket, Statens vegvesen og Kystverket. Buskerudbysamarbeidet er svært viktig for å sikre et velfungerende transportnett og en optimal arealutvikling for å takle fremtidig vekst.

Drammen søker også samarbeid med nabokommunene

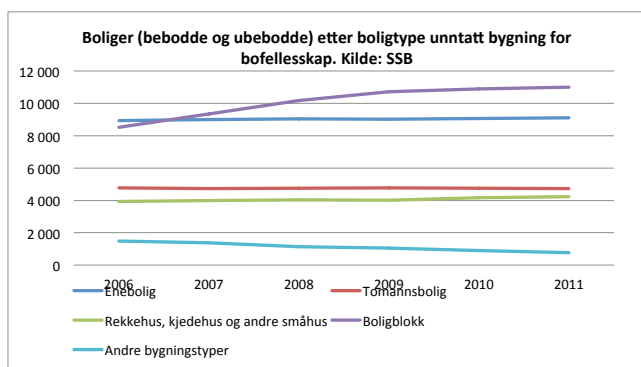
om områdeutvikling av tilgrensende arealer som faller inn under Buskerudbyens arealpolitikk. Samarbeid med Lier kommune om utvikling av Lierstranda/Brakerøya er et eksempel på dette.

Drammen deltar også i perioden 2010–2020 i prosjektet FutureBuilt sammen med Oslo kommune, Bærum kommune og en rekke statlige virksomheter. Prosjektets visjon er å utvikle klimanøytrale byområder og arkitektur av høy kvalitet. Det er gjennomført flere enkeltprosjekter innenfor dette programmet i Drammen.

I 2011 var det 29 831 boliger i Drammen. I snitt bor det 2,2 mennesker per bolig. Antallet fullførte nye boliger har variert betydelig de siste ti årene, og fra toppåret 2007 til 2012 er antallet redusert. Det er nærliggende å knytte dette blant annet til effektene av den internasjonale finanskrisen. Tall fra 2012 viser imidlertid vekst i antall fullførte nye boliger fra 2011. Det er ledige arealer for boligbygging. Befolkningsveksten og etterspørselen etter boliger er avgjørende for utbyggingstakten.

Veksten i boliger i perioden etter 2006 har særlig kommet i form av blokkleiligheter, som i 2011 er den boligtypen det var flest av i Drammen, etterfulgt av eneboliger og tomannsboliger.

Trender og utviklingstrekk

SSBs prognoser anslår en vekst fra dagens 65 000 innbyggere til et sted mellom 82 000 og 103 000 innbyggere i 2036. Middelalternativet innebærer en vekst til 91 000 innbyggere.

Tallene nedenfor er basert på siste tilgjengelige tall fra SSB. Tabellen har følgende forutsetninger:

- Tallet på arbeidsplasser skal øke i takt med befolkningsveksten, slik at egedekningen av arbeidsplasser og sysselsettingsgraden opprettholdes på dagens nivå.
- Tallet på personer som er registrert per bolig, holder seg stabilt.
- Andelen barn i barnehagealder er stabil sammenlignet med befolkningen som helhet.
- Andelen barn i skolealder er stabil sammenlignet med befolkningen som helhet.
- Biltettheten per innbygger beholdes på dagens nivå.
- Antall kjørte kilometer per bil som er registrert i Drammen, holder seg på samme nivå som i dag.

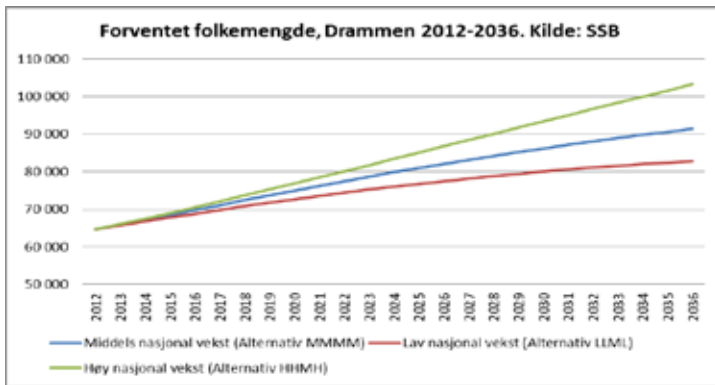
Nøkkeltall for vekst frem mot 2036 – SSBs middelalternativ			
	Status i dag	Økning	Status i 2036
Folketall	65 000	+ 26 000	91 000
Arbeidsplasser	35 000	+ 14 000	49 000
Boliger	30 000	+ 12 000	42 000
Barnehageplasser	3 500	+ 1 400	4 900
Skoleplasser	7 500	+ 3 000	10 500
Registrerte personbiler	46 000	+ 18 500	64 500
Trafikk i km	659 000 000	+ 263 000 000	922 000 000
Omsetningstall detaljhandel	5 226 000 000	2 090 000 000	7 316 000 000

Trenden har i de siste årene vært at flere ønsker å bo sentralt og sentrumsnært. Dette gjelder særlig unge mennesker uten barn og eldre som ønsker å bo i leiligheter med mindre vedlikehold enn eneboliger. Mange barnefamilier etterspør fortsatt eneboliger, men det antas at et økende antall barnefamilier ønsker å bo sentrumsnært og med en mer urban boform. Næringsstrukturen har gradvis endret seg i retning av en høyere andel kunnskaps-, service- og handelsbedrifter, mens andelen arealkrevende virksomheter og produksjonsbedrifter er redusert. Mennesker med kompetanse er næringslivets viktigste innsatsfaktor. Befolkningsveksten vil føre til økt bruk av transportinfrastrukturen i Drammen. I tillegg kommer arbeidspendlingen til og fra Drammen og transportarbeidet som utløses av næringslivets behov for transport av varer og annet gods.

Utfordringer

De største utfordringene knytter seg til konsekvensene av befolkningsvekst og alderssammensetning og behovene dette skaper for boliger, næringsarealer, et velfungerende transportsystem og annen infrastruktur.

I årene fremover vil det være behov for så vel store private investeringer i boliger og arbeidsplasser som offentlige investeringer i transport, utdanning og helse.

Økt utnyttelse vil i deler av byen skape dilemmaer når det gjelder bevaring, utbygging og fornyelse. Veksten i tallet på innbyggere og arbeidsplasser vil innebære et betydelig press på transportinfrastrukturen. En utfordring er derfor å legge til rette for en byutvikling som gjør at flere kan gå, sykle eller bruke kollektivtrafikk fremfor å bruke personbil.

Byutviklingen i Drammen må skje på en måte som ivaretar byens historie og bevarer viktige kulturminner.

Fortetting med kvalitet setter store krav til tilrettelegging og gjennomtenkte løsninger. Det er en spesiell utfordring å bygge og utforme urbane boområder med høy tetthet slik at de blir attraktive også for barnefamilier.

Et mangfold av boliger når det gjelder type, pris, beliggenhet og kvalitet, sammen med attraktive kvaliteter i bydeler og nærmiljø, vil bidra til å gjøre Drammen til en attraktiv kommune å bo i. Boligbyggingen har i de siste årene vært lavere enn tidligere. Takten i boligbyggingen må økes.

Økningen i antallet eldre innbyggere innebærer behov for flere tilrettelagte boliger for denne aldersgruppen, slik at flere kan bo hjemme lenger.

Behovet for næringsarealer må vurderes med utgangspunkt i den næringslivsstrukturen som Drammen har i dag, og prognoser og ønsker for fremtiden. Næringslivet i Drammen består i stor grad av tjenesteyting og handel, og det er innenfor disse næringene en venter at veksten i fremtiden vil skje. Disse næringene er arbeidsplassintensive og lite arealkrevende, og veksten kan skje gjennom utvikling innenfor dagens byområde, på arealer med bred tilgjengelighet (kollektiv, bil, sykkel og gange). Planlegging av næringsarealer må også ta utgangspunkt i regionale behov og muligheter. Plansamarbeid mellom kommunene vil her være aktuelt.

Transportutfordringene må i økende grad løses på tvers av kommunegrensene og på en slik måte at arealbruksløsninger og transportløsninger henger sammen på en mest mulig effektiv og miljøvennlig måte.

Nasjonale og regionale myndigheter legger sterk vekt på at offentlige virkemidler innenfor blant annet areal- og transportområdet skal benyttes for å redusere privatbilens andel av transportbehovet for å redusere utslippene fra transportsektoren. Mindre lokal forurensning og mindre støy fra transportsektoren vil også ha positiv effekt på folkehelsen i Drammen.

En betydelig del av det kommunale veinettet, fortauene og gang- og sykkelveiene har en dårlig tilstand. For at flere skal velge å gå eller sykle, må sikkerheten og fremkommeligheten for myke trafikanter ivaretas.

For at Drammen skal være en attraktiv by, må byens oppleves som trygg og ren, med uterom som har høy standard. Byens attraktivitet forutsetter at det stilles høye kvalitetskrav til renhold og vedlikehold.

Hovedmål:

Drammen skal mestre veksten og skape et bedre bymiljø.

Langsiktige mål:

1. Drammen skal være en vakker, ren og trygg by.
2. Det skal være et mangfold av boliger i Drammen og Drammensregionen når det gjelder pris, størrelse, beliggenhet og utforming. Nye boliger skal være energieffektive.
3. Bragernes og Strømsø sentrum skal være hovedsenter for handel, service, kontorarbeidsplasser og kulturanlegg. Lokalt betjenende tilbud kan etableres i bydelssentrene.
4. Drammen skal ha et enkelt, trygt, raskt og miljøvennlig transportsystem som er tilpasset alle innbyggernes og næringslivets behov for mobilitet.

Strategier:

1. Byveksten skal fortrinnsvis skje i elvedalen og skal legge til rette for at en større andel av transporten skjer ved å gå, sykle eller benytte kollektivtransport.
2. Kommunen skal føre en aktiv eiendomspolitikk i byområdet, med strategiske oppkjøp av eiendommer med tanke på utbygging av sosial infrastruktur og tilrettelegging for annen utbygging.
3. Områdeutvikling og investeringer skal prioriteres der dette kan gjennomføres som samarbeid mellom kommunen, andre offentlige etater og private. Sørg for en helhetlig planlegging av store, nye boområder for å sikre fortetting med gode kollektivløsninger og velutviklet infrastruktur.
4. Kommunen skal opprettholde høy kompetanse og kapasitet til å drive egne planoppgaver og samhandlingsplanlegging med private interessenter og nabokommuner.
5. Kommunen skal arbeide for at det blir etablert en bytransportpakke med bred finansiering, med utbygging og drift av kollektivtransport, gang-/sykkelveier, samt et tjenlig veinett og parkeringstilbud.
6. Godt tilbringersystem til kollektivknutepunktene.
7. Samarbeide med politiet for å skape en trygg by.
8. Fellesområder skal ha godt renhold og vedlikehold.
9. Et stort flertall av nye boliger søkes etablert innenfor elvedalen.
10. Utredning av bybane er en del av bytransportpakken.
11. Sammenhengende grøntområder skal sikres.
12. Planlegge og gjennomføre større utbyggingsprosjekter.
13. Det skal utarbeides en forpliktende verneplan for sammenhengende verneverdige boområder og enkeltbygg med verneverdig karakter.

Nytt nærmiljøanlegg på Rødskog skole

Gode nærmiljøer i hele byen

Drammen skal ha trygge og gode bomiljøer med nærmiljøkvaliteter.

Status i dag

Drammen har åtte bydeler: Konnerud, Skoger, Austad/Fjell, Gulskogen, Åssiden, Bragernes, Strømsø/Danvik, Tangen/Åskollen.

Bydelene har ulik identitet og har ulike funksjoner innenfor byen som helhet. Bragernes og Strømsø/Danvik er sentrumsbydeler. Austad/Fjell, Gulskogen, Åssiden og Tangen/Åskollen danner randsonen rundt sentrum. Konnerud og Skoger, som er de minst urbaniserte av bydelene, ligger sør for bykjernen.

For å bidra til en bedre utvikling i bydelen Fjell har Drammen kommune igangsatt prosjektet Fjell 2020. Hovedmålet med prosjektet er at befolkningen på Fjell skal ha høyere sysselsetting og færre på lavinntekt i 2020 enn i 2010 basert på tre strategier: områdeutvikling, tjenesteutvikling og ressursmobilisering.

Trender og utviklingstrekk

Befolkningsveksten vil prege bydelene i perioden frem mot 2036. Dersom husstandene i fremtiden består av like mange personer som i dag, betyr det at det skal bygges ca. 11 000 flere boliger i Drammen frem mot 2036 når SSBs middelpåprognose legges til grunn.

Utviklingen har de siste årene pekt i retning av en forsterkning av forskjellene mellom bydelene når det gjelder levekår.

Utfordringer

Utfordringene fremover vil handle om å bruke veksten, og nybyggingen som dette vil skape behov for, til å legge til rette for gode og attraktive bomiljøer med nærmiljøfunksjoner i alle bydelene. For å legge til rette for større mangfold av mennesker i alle bydelene vil det være nødvendig med større variasjon av boliger både når det gjelder pris, type, størrelse, estetiske kvaliteter, beliggenhet med mer. For å styrke samholdet og tilhørigheten i nærmiljøene må man ha arenaer for lokalt foreningsliv og lokale kulturaktiviteter.

Terskelen for fysisk aktivitet bør være lav, og tilgangen til lekeplasser, gang- og sykkelveier, ballbinger, skiløyper og skøytebaner bør være god.

Samtidig er det en utfordring å få til gode forbindelser og et godt bymessig samspill mellom sentrum og de andre bydelene.

Hovedmål:

Bydelene skal gi innbyggerne trygghet, tilhørighet og gode nærmiljøer.

Langsiktige mål:

1. Et større og mer variert tilbud av boliger i bydelene.
2. Skolene skal være aktivitetssentre for bydelene sine.
3. Trygge skoleveier skal innby til å gå og sykle hele året.
4. Kulturlandskapet og landbruksarealene utenfor bykjernen skal tas vare på.

Strategier:

1. Oppgradere nærområder.
2. Forbedre forbindelsene mellom sentrum og bydelene for alle trafikanter hele året.
3. Etablere organisert og uorganisert aktivitet i tilknytning til skolene for å forsterke bydelsperspektivet.

Hvert år prepareres 170 km med skiløyper i drammensmarka.

Idrett og friluftsliv

Drammen skal ha en infrastruktur som inviterer befolkningen til større fysisk aktivitet.

Status i dag

Nasjonale undersøkelser viser at blant seksåringer er mer enn 85 prosent aktive i 60 minutter eller mer daglig. Blant niåringene er tallet synkende, og bare 50 prosent av femtenåringene er tilstrekkelige fysisk aktive. Blant voksne er egenorganisert aktivitet og friluftsliv den viktigste arenaen for fysisk aktivitet. Totalt sett er voksne mindre aktive, mens trening på fritiden øker noe. Færre er aktive, men de aktive trener mer enn før.

Det er ca. 24 000 medlemskap i idrettsforeningene i Drammen, hvorav ca. 9000 er barn og unge. Det er imidlertid en del som er medlem av flere foreninger, så antallet personer som er medlemmer, er noe lavere. Drammen idrettsråd (DIR) har 83 medlemsklubber og er samordningsorgan for idretten i drammenssamfunnet. Drammen har ti store og en del mindre treningssentre, og til sammen har de ca. 20 000 medlemmer.

For å styrke breddeidretten og idrettens medinnflytelse har Drammen kommune inngått en egen samarbeidsavtale med Drammen idrettsråd. Toppidrettens rammebetingelser sikres gjennom egne avtaler.

Idrettens betydning

Idrett har både en egenverdi og en nytteverdi. Egenverdien er knyttet til opplevelsen som fysisk aktivitet gir i form av glede, mestring og god helse.

Nytteverdien er relatert til den samfunnsmessige verdien det har at befolkningen er i fysisk aktivitet. Idrettslagene skaper aktivitet og er sosiale fellesskap. Begge funksjoner er viktige for drammenssamfunnet. Fysisk aktivitet fremmer helse, noe som er til fordel både for den enkelte og for samfunnet som helhet.

Friluftslivets muligheter

Drammen kommune har bynære markaområder. Gjennom gang- og sykkelveier i elvedalen samt tilgjengelige turløyper i marka sommer som vinter har innbyggerne gode muligheter for friluftsliv og rekreasjon.

Trender og utviklingstrekk

Undersøkelser viser at folkehelseutfordringer er overrepresentert i Drammen sammenlignet med landsgjennomsnittet. Fysisk inaktivitet er en vesentlig og økende årsak til folkehelseutfordringer. Barn og unges utvikling er spesielt viktig i denne sammenhengen, for de tar gjerne med seg vaner som innebærer liten aktivitet, inn i voksen alder. Drammen har tradisjonelt hatt en sterk turkultur. Erfaringene peker i retning av redusert interesse i befolkningen for å bruke marka.

Utfordringer

Flere bør være fysisk aktive.

Det er en utfordring å skulle overføre interessen for å bruke marka til aktivitet og friluftsliv til nye generasjoner.

En utfordring er å gjøre terskelen for å være fysisk aktiv så lav som mulig. Når det gjelder åpen idrettsinfrastruktur, som turveier, ballbinger og løyper, er det en utfordring å utvikle inkluderende brukerkultur, slik at også mosjonister, barn og eldre får mulighet til å bruke infrastrukturen og føler seg velkommen.

Når det skal legges til rette for fysisk aktivitet, må man sikre befolkningen god tilgjengelighet til naturområder og anlegg.

Det er også en utfordring å øke den fysiske aktiviteten innenfor tjenesteområdene som kommunen har ansvaret for, som barnehager, skoler, eldreomsorg og tilbud til personer med nedsatt funksjonsevne.

Hovedmål:

Øke bruken av fellesarealer, idrettsanlegg og turområder.

Langsiktige mål:

1. Drammens innbyggere skal være fysisk aktive og ha god helse.
2. Innbyggerne skal ha gode muligheter til å utøve idrett.

Strategier:

1. Sikre og utvikle gode forhold for fysisk aktivitet i nærmiljøet.
2. Samarbeide med nabokommunene om å realisere anlegg for idrett og fysisk aktivitet.
3. Samarbeide med organisasjoner og frivillige for å øke aktiviteten og forebygge helseplager for alle grupper av befolkningen.
4. Styrke fysisk aktivitet som en del av kommunens tjenesteproduksjon.
5. Utbygging av idrettsanlegg og nærmiljøanlegg rundt skoler prioriteres ut fra skolens og bydelens behov.
6. Sikre og utvikle gode forhold for friluftsliv og idrett i nærmiljøet i samarbeid med frivillige organisasjoner.
7. Sikre god merking og tilgjengelighet til turområder og marka.

Fra en av Drammens barnehager

Barnehage: Mestring og trygghet

Barnehagene skal sørge for at alle barn får oppfylt sitt fulle potensial og blir trygge og selvstendige mennesker.

Alle barn fra fylte ett år skal få tilbud om barnehageplass med et godt pedagogisk innhold.

Barnehagene er en del av utdanningssystemet fra fylte ett år til fullført utdanning. Et mangfold av barnehager med ulik tematisk innretting er et gode. Foreldre skal fritt kunne velge barnehage.

Status i dag

Målet om full barnehagedekning har bidratt til høy utbygging av barnehager. Det er 40 private og 23 kommunale barnehager med totalt ca. 3500 barn i Drammen.

Dekningsgraden for barn over tre år var ved utgangen av 2011 96,5 prosent. For ettåringer var dekningsgraden 73,2 prosent, noe som er lavt sammenlignet med andre større byer. De to bydelene som er omfattet av gratis kjernetid for tre-, fire- og femåringer, har en dekningsgrad på 97 prosent.

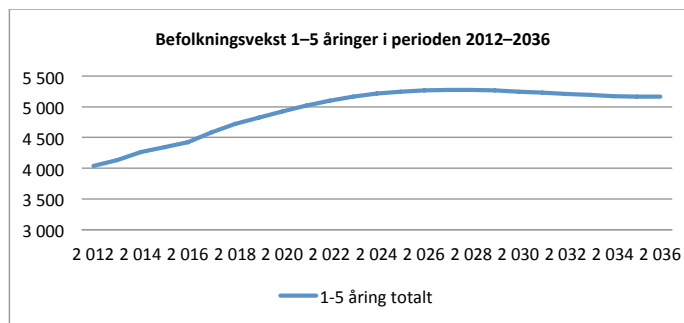
Familieene etterspør i dag barnehage primært i nærmiljøet.

Av de ansatte har ca. en tredel førskolelærerutdanning, ca. fem prosent har annen pedagogisk utdanning, og ca. 15 prosent har fagutdanning.

For å utvikle kvaliteten i alle barnehagene i Drammen ble prosjektet «Norges beste barnehage» opprettet i 2012. Det omfatter både private og kommunale barnehager.

En brukerundersøkelse for de kommunale barnehagene i Drammen viser at de er omtrent på landsgjennomsnittet når det gjelder primært foreldrenes tilfredshet.

Trender og utviklingstrekk

Frem til 2025 er det anslått å være behov for ca. 1500 flere barnehageplasser i Drammen. SSBs befolkningsprognoser viser en vekst i aldersgruppen 1–5 år frem mot 2025, da vil antallet i gruppen nå et toppunkt på ca. 5200 barn. Deretter vil det være en utflating frem mot 2036.

Utviklingen går i retning av at nær alle foreldre ønsker at 1–5-åringene skal gå i barnehage. Foreldre vil trolig stille større krav til at barnehagene har praktiske og fleksible tilbud.

Teknologi utgjør en del av barns hverdag. Barnehagene må møte utfordringene dette innebærer.

Utfordringer

Kvalitet i barnehagene handler om at barnet får utvikle sitt fulle potensial og blir et trygt og selvstendige menneske. Det krever kompetanse blant de ansatte, gode pedagogiske metoder, dokumentasjon og tett samarbeid med de foresatte.

Utbygging av barnehager er en utfordring i Drammen. Nye barnehageplasser må stå klare når behovet melder seg.

Hovedmål:

Norges beste barnehage – et tilbud der hvert enkelt barn oppfyller sitt fulle potensial og blir et trygt og selvstendig menneske.

Langsiktige mål:

1. Barna skal utvikle seg i barnehagene, slik at de ved skolestart er trygge og kan mestre utfordringene som skolen byr på.
2. Alle barn skal kunne norsk ved skolestart.
3. Alle barn skal ha tilbud om barnehageplass i ønsket bydel.
4. Barnehagedriften i Drammen skal ivaretas av kommunale og private barnehager.

Strategier:

1. Bruke et felles kvalitetssystem for alle barnehager i Drammen for å dokumentere utviklingen hos det enkelte barn.
2. Satse på pedagogiske metoder med dokumentert effekt.
3. Utvikle metoder for å oppdage barn med nedsatt mestringssevne på et tidlig tidspunkt, oppfølging iverksettes.
4. Systematisk og målrettet faglig og personlig utvikling av de ansatte.
5. Utarbeide en plan for å regulere, kjøpe tomter og bygge barnehager ut i fra befolkningsmønsteret i kommunen.
6. Barnehagene skal legge til rette for et tett samarbeid med foreldrene.
7. Tilrettelegge arealene både ute og inne for fysisk aktivitet.

Drammensskolen benytter elektroniske tavler i undervisningen.

Grunnskole: Flere skal lære mer

Drammensskolen skal sørge for at hver enkelt elev oppfyller sitt fulle faglige potensial og blir et trygt og selvstendig menneske.

Skolene skal være arenaer for aktivitet og læring på dag- og kveldstid. Skolebyggene skal være tilpasset behovene for undervisningen og ha tilstrekkelig kapasitet. Skoleanleggene skal være arenaer for aktivitet i nærmiljøet.

Status i dag

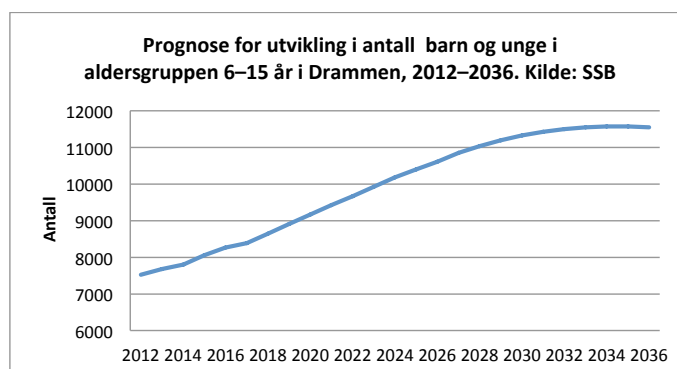
Det er i dag 19 ordinære grunnskoler og én interkommunal spesialskole i Drammen. Til sammen har disse ca. 7500 elever og ca. 650 lærere.

Prosjektet «Norges beste skole» ble igangsatt i 2007 med mål om at hver enkelt elev skal oppfylle sitt faglige potensial og bli et trygt og selvstendig menneske. Fra 2012 er «Norges beste skole» en varig del av drammensskolen. Gjennom «Norges beste skole» gjennomføres kompetanseutvikling av lærere og skoleledere. Både lærere og skoleledere i Drammen har i dag høy kompetanse.

Resultater fra skriftlig eksamen i Drammen i perioden 2009–2011 viser en positiv utvikling og ligger over landsgjennomsnittet i de fleste fag. Elevundersøkelsen fra 2012 viser at elevene opplever at det har skjedd en forbedring, men at det fremdeles er utfordringer knyttet til skolenes læringsmiljø.

Det er de siste årene investert mye for å ta igjen vedlikeholdsetterlep og sørge for rehabilitering, men likevel er det fremdeles behov for rehabilitering ved enkelte skoler. Kapasiteten ved skolebyggene er i dag godt utnyttet.

Trender og utviklingstrekk

I perioden frem mot 2030 vil det være behov for å øke kapasiteten for å ta i mot 4000 flere elever enn i dag. Det tilsier at det blir behov for å bygge en ny skole hvert annet år. SSBs prognoser viser at antallet barn og unge i aldersgruppen 6–15 år vil kunne øke fra ca. 7500 i dag til ca. 11 500 i 2036. Tallene er usikre, og utviklingen må følges nøye.

Flere trender påvirker utviklingen i skolen, og sammenhengene er komplekse. Det har de siste årene vært en trend at en del elever ikke finner seg til rette, og at for mange faller fra i videregående opplæring. Teknologi og sosiale medier er blitt en del av elevenes hverdag og vil fortsette å prege skolen i årene fremover. Trendene går i retning av en heldagsskole allerede fra først trinn, selv om det er vanskelig å forutsi når dette fullt ut vil være en realitet.

Utfordringer

Det er en betydelig utfordring for Drammen å sørge for å bygge ut skoler i det tempoet som befolkningsprognosene tilsier.

Skolen må hele tiden arbeide med å heve kvaliteten på elevenes læringsutbytte og redusere antallet som ikke mestrer skolen. Det er et stort reformbehov i ungdomsskolen, og det er behov for å bedre overgangen mellom ungdomsskolen og videregående opplæring.

Skolen må forholde seg til at elevene stadig tar i bruk teknologi på nye områder. Elevenes aktive bruk av sosiale medier kan være en utfordring for skolen, men kan også åpne opp for nye måter å tilrettelegge undervisningen på elevenes premisser.

Hovedmål:

Norges beste skole – et tilbud der hvert enkelt barn oppfyller sitt fulle faglige potensial og blir et trygt, aktivt og selvstendig menneske.

Langsiktige mål:

1. Elevens resultater skal være bedre enn landsgjennomsnittet, og alle skal være kvalifisert for å gjennomføre skoleløpet. Alle skoler skal jobbe mot konkrete faglige mål med utgangspunkt i skolens og elevenes egne forutsetninger.
2. Det skal være nok skoleplasser til alle elever i nærmiljøet.
3. Elevene skal kunne velge mellom ulike pedagogiske skoletilbud.
4. Skolene skal være arenaer for aktivitet og læring på dag- og kveldstid.
5. Spesialskoletilbud skal sørge for at elever med nedsatt funksjonsevne oppfyller sitt faglige potensial og blir trygge, aktive og selvstendige mennesker.
6. Elevene i grunnskolen skal ha faglige ferdigheter til å fullføre og bestå videregående opplæring.
7. Elevene i Drammen skal ha et godt og mobbefritt læringsmiljø.
8. En times fysisk aktivitet i skolehverdagen.

Strategier:

1. Bruke pedagogiske metoder med dokumenterte resultater.
2. Bruke et felles kvalitetssystem for alle skoler i Drammen for å dokumentere utviklingen for den enkelte elev.
3. Utarbeide plan for å regulere, kjøpe tomter og bygge skoler.
4. Systematisk og målrettet faglig og personlig utvikling av de ansatte.
5. Aktivt legge til rette for bredde i det pedagogiske skoletilbudet.
6. Alle elever skal ha tilrettelagt undervisning etter egne evner.
7. Aktivt legge til rette for mer fysisk aktivitet i skolehverdagen i samarbeid med frivillige organisasjoner, for eksempel SFO/IFO.
8. Øke kontakten mot næringslivet og andre lokale aktører i undervisningen og satse på ungt entreprenørskap.
9. Ta i bruk dokumenterte metoder for å gi elevene sosial trygghet og et godt læringsmiljø.

Konsert på Bragernes torg

Kultur

Kultur handler om å gi mennesker opplevelser og stimulere til aktivitet og mestring. Mestringsopplevelser knytter seg til at den enkelte opplever personlig og kreativ utvikling som deltager i kulturaktiviteter.

Status i dag

Drammen er et regionalt senter for kultur vest for Oslo og har flere tilbud og arrangementer av regional betydning. I 2011 var det over 1 million kulturrelaterede besøk. I tillegg var det ca. 390 000 besøk ved Drammensbadet.

Rundt 11 prosent av innbyggerne i aldersgruppen 6–15 år deltar på undervisning i regi av Drammen kulturskole. Drammen etablerte i 2007 et nytt bibliotek som del av kunnskaps- og kultursenteret Papirbredden, i samarbeid med Buskerud fylkesbibliotek og Høgskolen i Buskerud. Drammensbiblioteket er Norges eneste felles bibliotek av denne typen.

Frivillighet

Frivillig arbeid har stor verdi både for samfunnet og den enkelte. En stor del av innbyggerne yter frivillig innsats i form av frivillig arbeid og/eller pengestøtte. Det er registrert 723 frivillige organisasjoner med adresse i Drammen. Kommunen understøtter idretts-, kultur- og barne- og ungdomsorganisasjoner økonomisk og stiller Tilskuddsportalen til rådighet for frivillig sektor. Kommunen driver selv to frivilligsentraler. Kommunen samarbeider med frivillige organisasjoner og andre non profit-virksomheter innenfor alle deler av virksomhetsområdet.

Trender og utviklingstrekk

Trendene de siste årene har pekt i retning av økt etterspørsel etter både det å oppleve kunst og kultur og det å selv delta i kulturaktiviteter. Nye arenaer, som for eksempel kirkebygg, tas i økende grad i bruk i forbindelse med kulturarrangementer.

Innbyggerne søker et stadig bredere mangfold av kulturtilbud og aktiviteter.

Utfordringer

Kulturlivets utfordring er å nå ut til, og inkludere, alle grupper i befolkningen. Både nye og eksisterende arenaer for kulturaktiviteter har potensial for økt deltakelse og flere aktiviteter.

Hovedmål:

Befolkningen skal stimuleres til flere og bedre opplevelser og økt aktivitet i byens kulturliv.

Langsiktige mål:

1. Kulturutvikling og opplevelser skal være bærebjelker i byutviklingen.
2. Øke antall besøkende ved kulturinstitusjoner og arrangementer i Drammen.
3. Kunst- og kulturopplevelser av høy kvalitet i nasjonal sammenheng.
4. Opplevelser og aktivitet for alle grupper av befolkningen.
5. Brageteatret skal ha status som regionteater.
6. Kulturarrangementer av nasjonal interesse hvert år.
7. Høyt aktivitetsnivå innen frivillig arbeid.
8. Drammen skal være en nasjonal foregangskommune for dialog mellom ulike religioner og livssyn.

Strategier:

1. Fornye og forbedre kulturtilbudene.
2. Legge til rette for at alle innbyggere kan delta i ulike kulturtilbud.
3. Høy kunstfaglig kvalitet i utvalgte utstillinger, forestillinger, konserter mv.
4. Anerkjennelse og tilrettelegging for flere og nye kulturuttrykk.
5. Forpliktende samarbeid mellom eiere og stat om investering i, og drift av, Brageteatret.
6. Prioritere arrangementer av nasjonal interesse.
7. Tilrettelegging, blant annet gjennom lokaler og forutsigbare rammebetingelser, for foreninger og frivillige.
8. Støtte frivillig arbeid, og samarbeide med frivillig sektor.
9. Bidra til kompetanseheving og kvalitetssikring hos frivillige kulturarrangører.
10. Tilrettelegging for dialog og samarbeid mellom kommunale og ikke-kommunale aktører for å sikre god bredde i kulturtilbudet og forutsigbare rammebetingelser for alle aktører.
11. Legge til rette for dialog mellom ulike religioner og livssyn.
12. Bidra til at kirkebygningene (Den norske kirke) med utstyr holdes i tilfredsstillende stand.
13. Utarbeide en plan for hvordan gravplasser i Drammen bør utvikles i fremtiden sett i lys av statlige føringer, arealknapphet og de ulike livssyn og gravferdsritualer som er representert i befolkningen.
14. Tilpasse tilskuddsordninger til menigheter/organisasjoner med ulike livssyn.

Fisketur. Illustrasjonsfoto.

Utsatte barn og unge: Trygge og gode oppvekstvilkår

Fellesskapet har ansvar for å gi effektiv hjelp og gode muligheter for barn og unge som har en vanskelig start i livet.

Viktige tjenester er barnevern, habilitering, helsestasjon, enslige mindreårige og pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT).

Små forskjeller økonomisk og sosialt er en grunnleggende verdi både nasjonalt og i bysamfunnet. Alle skal ha like muligheter, men det er resultatene som teller.

Status i dag

I 2011 var det nær 14 000 barn og unge mellom 0 og 17 år i Drammen. Flertallet klarer seg godt. I 2011 var det imidlertid ca. 1500 barn i familier der foreldrene har sosialhjelp som inntekt. Det har vært en betydelig økning i antallet de siste fem årene.

Det er cirka 100 barn under barnevernets omsorg i Drammen, og dette tallet har holdt seg stabilt de siste årene. Barnevernvakten hadde i 2011 kontakt med 748 barn/ungdommer. Manglende omsorgsevne, rus og psykiatri er de vanligste årsakene til at barn og foreldre får hjelp fra barnevernet.

Det er 192 aktive brukere innenfor habiliterings-tjenesten. Bekkevollen barne- og avlastningsbolig for barn med nedsatt funksjonsevne hadde i 2011 32 brukere. Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) hadde i 2011 ca. 1500 brukere.

Trender og utviklingstrekk

SSBs prognoser viser at det vil bli betydelig flere barn og unge i Drammen i perioden frem mot 2036. Dette betyr at flere barn og unge vil få behov for bistand fra kommunen.

Det har vært et økende antall barn som får hjelp fra barnevern, habilitering og PPT. Sammenlignet med andre kommuner har Drammen en høy andel barn som får bistand fra barnevernet.

Trendene har de siste årene gått i retning av økt fokus på rettigheter, behov for nye tjenester og tilbud samt erstatning for de som ikke har fått de tjenestene rettsapparatet mener de har krav på.

Flere reformer har hatt som målsetting å integrere alle barn i felles arenaer. Samtidig har tjenestetilbudet gått i retning av økt spesialisering.

Utfordringer

Antall brukere og kostnader øker mer enn befolkningsveksten skulle tilsi.

Det vil være nødvendig å øke kapasiteten i tjenestene som følge av flere barn med behov.

Dårlige levekår reproduseres ofte fra en generasjon til den neste. Det er vanskelig å bryte dette mønsteret. Hjelpetilbudet er fragmentert. Hjelpeapparatet har varierende kompetanse til å bistå barn og familier med innvandrerbakgrunn.

Det er flere og mer kompliserte former for funksjonsnedsettelse blant barn.

Manglende fysisk aktivitet er en voksende utfordring for barn og unge og øker risikoen for helseproblemer senere i livet.

Fordi så mange faktorer påvirker den enkeltes livssituasjon, er det vanskelig å vurdere hvor gode resultater som oppnås, og hvilke metoder og arbeidsformer som gir best resultater, blant annet når det gjelder barnevernstjenester.

Hovedmål:

Alle barn skal ha trygge og gode oppvekstvilkår.

Langsiktige mål:

1. Fysiske og psykiske lidelser blant barn, unge og deres familier skal reduseres.
2. Bedre folkehelsen til barn og unge.
3. Redusere behovet for langvarige eller permanente tilbud fra barnevernet.
4. Færre barn skal vokse opp i lavinntektsfamilier, og derved hindre at dårlige levekår reproduseres.

Strategier:

1. Styrke det forebyggende arbeidet overfor barn og familier med en utfordrende livssituasjon.
2. Øke den fysiske aktiviteten blant barn og unge.
3. Bruke metoder og tiltak med dokumentert effekt for å bedre psykisk helse, forebygge rusmisbruk og styrke behandlingsapparatet.
4. Systematisk og målrettet faglig og personlig utvikling av de ansatte.
5. Sikre god koordinering og helhetlige tjenester for barn og unge.
6. Utvikle og gi tilbud ut fra barn og unges egne ønsker og behov.
7. Sikre at alle barn og unge har mulighet til å delta på fritidsaktiviteter.

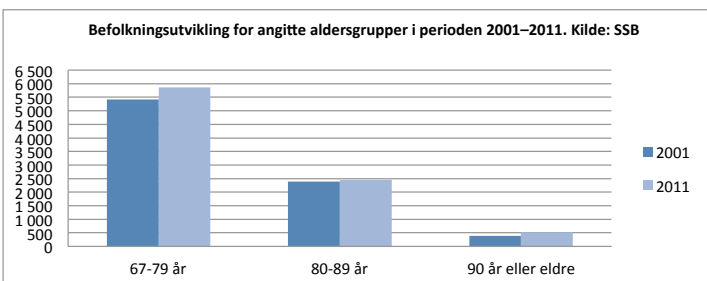

Illustrasjonsfoto, Drammen kommune

Helse og omsorg: Livskvalitet og mestring

Brukerne skal oppleve verdighet, frihet og trygghet i det kommunale tjenestetilbudet. Drammen skal ha høyere ambisjoner til kvalitet i tjenestetilbudet enn hva nasjonale krav legger opp til, spesielt innenfor eldreomsorg.

Status i dag

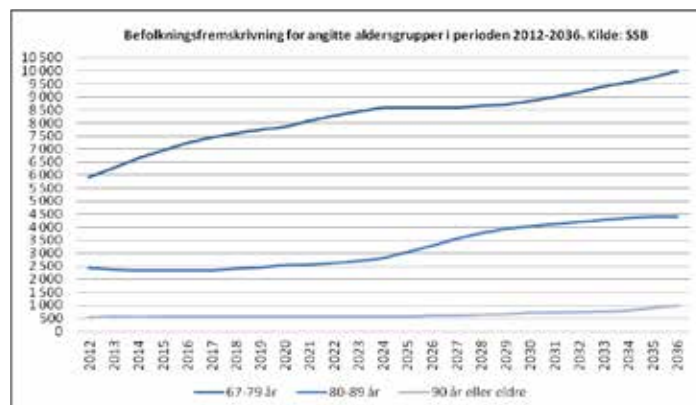
Siden 2001 har det vært vekst i gruppene 67–79 år og 90 år eller eldre. I gruppen 80–89 år har veksten vært lavere. Drammen har større folkehelseutfordringer enn gjennomsnittet av norske kommuner. Folkehelseinstituttets oversikt viser at Drammen ligger markant lavere på indikatorer knyttet til helse, sykdom og levekår.

Folkehelseproblemene er ikke jevnt fordelt i befolkningen, men gjør seg særlig gjeldende blant personer som også har andre utfordringer i forbindelse med helse og levekår.

En del mennesker i Drammen opplever ensomhet og isolasjon, noe som kan påvirke helsesituasjonen i negativ retning.

Trender og utviklingstrekk

Drammen vil oppleve en betydelig befolkningsvekst i årene fremover. Andelen eldre over 67 år vil øke mer enn andre aldersgrupper. I figuren nedenfor er denne gruppen fordelt på 67–79 år, 80–89 år og 90 år eller eldre.

Veksten i gruppen 80–89 år kommer fra 2019 og utover, med en spesielt kraftig vekst i årene 2023–2030. Veksten i aldersgruppen over 90 år vil skje mellom 2026 og 2036.

Sammenligner vi med resten av Norge, er den prosentvise veksten i Drammen lavere for gruppene 67–79 år og 80–89 år, mens den er noe høyere enn landsgjennomsnittet for gruppen 90 år eller eldre. Drammen har en høy andel innvandrere, som statistisk har større utfordringer innenfor folkehelse enn befolkningen for øvrig. Det forventes at veksten i innvandrerbefolkningen vil stå for en betydelig andel av den totale befolkningsveksten i årene fremover. Det er imidlertid usikkerhet knyttet til disse tallene. Forskjellen mellom SSBs høyeste og laveste prognose for innvandring utgjør en forskjell på ca. 15 000 innbyggere i 2036.

Levealderen øker, og flere er friske lenger. Samtidig viser trendene en økende forekomst av demens hos de aller eldste.

Trendene vil trolig gå i retning av det vil stilles enda høyere krav til kvalitet på tjenestene, både av eldre og pleietrengende selv og av deres pårørende. Flere vil også ønske å kjøpe ulike tilleggstjenester utover de som finansieres av kommunen.

Det er grunn til å tro at folk også i årene fremover vil ta vare på seg og sine. De behovene som familiene ikke klarer å dekke selv, må ivaretas av kommunen.

Det er sannsynlig at man i årene fremover vil se nye tjenester i skjæringspunktet offentlig/privat sektor.

Den frivillige innsatsen vil øke, og den vil være en viktig ressurs. Veksten i antallet friske over 67 år vil representere en ressurs for samfunnet.

De siste årene har vi sett begynnelsen på en ny trend når det gjelder teknologi innenfor pleie- og omsorgsområdet. De teknologiske mulighetene vil trolig utvikle seg betydelig i årene fremover, blant annet med hensyn til teknologi som gjør flere i stand til å klare seg selv lenger.

Det er mye som tyder på at det blir flere mennesker med nedsatt funksjonsevne og store hjelpebehov. Det kan også se ut til å være en vekst i antallet mennesker med psykiske problemer.

Utfordringer

En hovedutfordring knytter seg til innbyggerveksten generelt, og antallet eldre spesielt. Utfordringene vil preges av hvordan man skal bruke ressursene best mulig, både for de få som har store behov, og de for mange som har mindre behov. Dette vil kreve stor grad av etisk bevissthet.

Det vil bli dobbelt så mange innbyggere over 90 år fra 2026–2036, det vil si ca. 500 flere. Det vil også bli nær dobbelt så mange over 80 år fra 2019–2036, altså en vekst på ca. 2000.

Bruk av ny teknologi innenfor pleie og omsorg vil kunne være et bidrag til økt trygghet, effektivitet og kvalitet i tjenestene, noe som samtidig kan bety at flere kan bo hjemme lenger. Det vil være nødvendig å diskutere når man skal bruke teknologi, og hvilke behov som må møtes gjennom menneskelig kontakt og oppfølging.

En utfordring vil trolig være at det er få tilpassede boliger med universell utforming. Dersom ikke tilbudet av slike boliger øker, vil det kunne bety større behov for tjenester fra kommunen.

Samhandlingsreformen innebærer at kommunene får et utvidet ansvar for folkehelsen, og det blir lagt større

vekt på forebyggende helsearbeid. Kommunen får ansvar for en del pasienter som tidligere fikk plass på sykehus. Dette stiller økte krav til kommunen når det gjelder spesialiserte helsetjenester.

Samtidig stiller innbyggerne selv større krav til tjenestetilbudet, blant annet når det gjelder tilgjengelighet, valgfrihet, flere og bedre tjenester. I sum fører dette til et større press på økonomien innenfor disse tjenestene.

Det er utfordringer innenfor tjenestekjeder, både forebyggende og når det gjelder personer som har behov for mange type tjenester.

Psykiatireformen har i stor grad handlet om boliger. En utfordring innenfor psykiatrifeltet er å få mer kunnskap om hva som påvirker psykisk helse, hvordan man kan leve best mulig med psykisk sykdom, og man kan sørge for et best mulig tilbud for den enkelte.

Folkehelseutfordringene i Drammen knytter seg særlig til psykiske lidelser som angst og depresjon, hjerte- og karsykdommer, KOLS, astma og type 2-diabetes.

Folkehelseloven med forskrift gir kommunene et tydelig ansvar for å fremme befolkningens helse gjennom systematisk innsats og kunnskapsbaserte tiltak innenfor alle sektorer. Folkehelseperspektivet er innarbeidet i hele strategien.

Folkehelseutfordringene er sammensatte og kan ikke løses av enkeltstående tiltak. For å lykkes med forebyggende folkehelsearbeid er det viktig med bevisstgjøring og informasjon, et koordinert arbeid innenfor det offentlige og samarbeid med frivillige organisasjoner.

Økning i antall pleietrengende vil stille større krav til kapasitet og kompetanse. Kommunen må yte tjenester som dekker den enkeltes behov på en kostnadseffektiv måte, samtidig som man må tenke nytt rundt alternativer til å motta ytelser fra det offentlige. Det vil være en utfordring å ha tilstrekkelig kapasitet innenfor blant annet helsetjenester og fysioterapi.

Det er behov for flere nivåer på omfanget av og typen omsorgstjenester som tilbys, slik at disse er best mulig tilpasset den enkeltes behov.

For at personer med utviklingshemming og fysiske og psykiske helseplager skal kunne mestre eget liv og delta i samfunnet, må tjenestene tilpasses individuelt og være koordinerte og robuste. Psykisk helsesvikt kan forebygges gjennom gode oppvekstvilkår, utviklingsmuligheter, meningsfullt arbeid, fritid, aktivitet og tilhørighet i samfunnet. For personer som har psykisk helsesvikt, vil kunnskap om egen sykdom og tiltak som hindrer nye sykdomsgjennombrudd, ha god effekt.

Hovedmål:

Drammen skal være en trygg, inkluderende og helsefremmende by der den enkelte opplever mestring og kan leve og bo selvstendig.

Langsiktige mål:

1. Folkehelsen i Drammen skal være på nivå med, eller over, sammenlignbare byer.
2. Brukerne skal oppleve verdighet, frihet og trygghet i det kommunale tjenestetilbudet. Drammen skal ha høyere ambisjoner til kvalitet i tjenestetilbudet enn hva nasjonale krav legger opp til, spesielt innenfor eldreomsorg.
3. Boliger og infrastruktur skal legge til rette for at flest mulig skal klare seg selv, og ha aktive og meningsfulle dager.
4. Drammen skal være en foregangskommune innen bruk av velferdsteknologi.

Strategier:

1. Dokumentere utviklingen av folkehelsen og kvaliteten på alle kommunale helse- og omsorgstjenester.
2. Velge forebyggende tiltak med dokumentert effekt.
3. Systematisk bruk av kvalitetsstandarder.
4. For at flere skal kunne bo hjemme
 - o Oppgradering av eksisterende boliger.
 - o Flere boliger med universell utforming.
 - o Kommunen kan kjøpe brukt bolig fra de som har behov for å flytte til tilrettelagt bolig.
5. Løpende oppgradering og vedlikehold av kommunale bygg, torg og parker med sikte på utforming og bybruk for alle.
6. Samarbeide med frivillig og privat sektor, spesielt med hensyn til utvikling av velferdsteknologi.
7. Kompetanseutvikling og ferdighetstrening hos de ansatte.
8. Gi de eldre gode muligheter for aktivisering i hverdagen gjennom å tilrettelegge for gode sosiale møteplasser.
9. Sørge for å ha tilstrekkelig med heldøgns omsorgsplasser. Det utarbeides en handlingsplan for utbygging av sykehjemsplasser og heldøgns omsorgsboliger.

Drammen kommune ble tildelt statens pris for boligsosialt arbeid i 2013.

Sosiale tjenester: Alle skal med

Alle har ressurser – ressurser som må brukes til fordel for den enkelte og for fellesskapet. Drammen skal være en raus by med størst innsats for de som har de største behovene. Det skal være en balanse mellom rettigheter og plikter.

Status i dag

Det er en opphopning av levekårs- og folkehelseutfordringer innenfor deler av befolkningen i Drammen. Problemene er sammensatte og har en tendens til å reproduseres fra en generasjon til neste.

Utgiftene til sosialtjenester i forhold til antall innbyggere var i Drammen i 2011 ca. 35 prosent høyere enn landsgjennomsnittet. Utgiftene til sosialhjelp har holdt seg på samme nivå i perioden 2007–2011. Totalt var det noe under 5 prosent av innbyggerne i Drammen som mottok sosialhjelp i 2011. Drammen har en lavere andel brukere som mottar sosialhjelp ut over seks måneder enn sammenlignbare kommuner.

Det har de siste årene vært en utvikling i retning av at flere unge får støtte fra NAV. I Drammen utgjør mottakere under 25 år ca. en firedel av alle mottakere. Det vil si at ca. 8,5 prosent av alle mellom 18–25 år mottar støtte fra NAV.

Antallet bostedsløse hadde i 2011 holdt seg på samme nivå som ved forrige nasjonale oversikt i 2008.

3,3 prosent var registrerte arbeidsledige i Drammen i 2011. I følge SSB hadde Drammen noe høyere ledighet enn fylket (2,6 prosent) og landet for øvrig (2,7

prosent) i 2011. 66,7 prosent av de bosatte i Drammen i alderen 15–74 år var sysselsatte i 2011.

Trender og utviklingstrekk

Ikke alle finner seg til rette eller opplever å strekke til i skole- eller arbeidssituasjonen. En del unge mennesker bruker mer tid på for eksempel dataspill og sosiale arenaer enn på skole og arbeid. Noen av disse sosiale arenaene er preget av bruk av rusmidler.

Omfanget av rusutfordringene i Drammen ser ut til å være omtrent konstant, samtidig som det preges av nye trender når det gjelder type rusmidler. Når det gjelder alkohol, ser det ut til å være en relativ økning av alkoholkonsumet blant eldre og også en økning i alkoholrelaterte sosiale og helsemessige problemer i denne gruppen.

Utfordringer

En sentral utfordring på sosialområdet er hvordan enkeltmennesker kan stimuleres til å bli mer robuste og selvhjulpne og utnytte sin arbeidsevne på en optimal måte, eventuelt på tilrettelagte arenaer.

Det er en viktig utfordring å gjøre utdanning og arbeid til arenaer der den enkelte opplever mestring og kan utvikle sitt selvbylde. En forutsetning er blant annet at den enkelte har realistiske forventninger til hva deltagelse i arbeid og utdanning innebærer, og hvilke muligheter og gevinster det gir.

Innvandring fra EU/EØS-området og fra land i den tredje verden innebærer utfordringer for kommunens tjenester. Språkkunnskaper er en avgjørende faktor for deltagelse og suksess i utdanning og arbeidsliv.

Hovedmål:

Drammen er en trygg og helsefremmende by der den enkelte kan klare seg selv.

Langsiktige mål:

1. Flere i arbeid og aktivitet.
2. Forebygge rusmisbruk.
3. Redusere levekårsforskjellene.

Strategier:

1. Mobilisere ressurser hos den enkelte, i nettverket og i lokalsamfunnet.
2. Helhetlige og effektive tjenester for å dekke den enkeltes behov.
3. Velge tiltak med dokumentert effekt i arbeidet med forebygging og behandling av rusmisbruk.
4. Rekruttere til norskopplæring, kvalifisering og arbeid.
5. Samarbeide med blant annet sosiale entreprenører og frivillig sektor.
6. Prøve ut nye kunnskapsbaserte metoder innen tjenesteproduksjon, som inkluderer forebygging, behandling og rehabilitering.

Godt vann. Illustrasjonsfoto.

Nok vann og godt vann

Drammens befolkning skal sikres nok drikkevann med høy kvalitet.

I tilfelle brann skal det til enhver tid være nok slukkevann.

Kloakken skal ledes vekk på en trygg måte, uten skade for helse og miljø.

Vann- og avløpsinfrastruktur må sammen med byens øvrige infrastruktur være dimensjonert og bygget slik at den tåler flom og ekstremnedbør, uten at store materielle verdier blir ødelagt.

Status i dag

Vann- og avløpsbehandlingsanleggene i Drammen er i god stand, men det er betydelige svakheter ved ledningsnettets med hensyn til lekkasje problemer. Omtrent halvparten av drikkevannsproduksjonen når aldri forbrukeren, og nesten halvparten av avløpsvannet som når renseanleggene, er fremmedvann.

Drammen får drikkevann fra Røysjø og Glitre via Glitrevannverket IKS.

Solumstrand renseanlegg er oppgradert og overholder dagens rensekraft, mens Muusøya renseanlegg ikke tilfredsstiller kravene. Anleggene har til sammen kapasitet til å rense kloakk tilsvarende 146 000 personenheter. Noe av kapasiteten går med til å rense konsentrert avløp fra næringsmiddelindustrien.

I tillegg til vannforsyning har vassdragene blant annet verdi som landskapselement og ressurs for rekreasjon, friluftsliv, biologisk mangfold.

Trender og utviklingstrekk

Veksten i folketall og arbeidsplasser innebærer økt press på kapasiteten i vann- og avløpssystemet. Klimaendringene innebærer økte nedbørsmengder og økt fare for oversvømmelser.

Utfordringer

Dersom en ikke klarer å redusere lekkasjene fra distribusjonsnettets, vil det være behov for å etablere ekstra drikkevannskilde rundt år 2030, gitt at befolkningsveksten følger prognosene.

Den største utfordringen på kortere sikt når det gjelder vann og avløp, er å etablere og vedlikeholde et mer lukket rørsystem for linjen vannproduksjon–vannforbruk–avløpsbehandling.

Drammen må i tillegg følge opp føringene som ligger i de nasjonale bestemmelsene i vannforskriften.

Hovedmål:

Befolkningen og næringslivet skal tilbys nok vann og godt vann.

Langsiktig mål:

1. Ren elv og ren fjord skal opprettholdes med et sunt plante- og dyreliv.
2. Byens fysiske struktur skal være robust mot flommer og ekstremvær som følge av klimaendringer.
3. Vann- og avløpssystemet skal takle en byvekst på 25 000 innbyggere gjennom intensivt vedlikehold og utvikling av ledningsnettets, før det utløses behov for å ta i bruk nye vannkilder eller utvidelse av renseanlegg.

Dykkerbil, Drammensregionens interkommunale brannvesen IKS

For sikkerhets skyld

Nok ressurser, gode rutiner, mange øvelser og god samordning skal gi innbyggerne i Drammen trygghet for at grunnleggende sikkerhet for liv, helse og eiendom er ivaretatt på beste mulige måte.

Status i dag

Drammensregionens interkommunale brannvesen eies i fellesskap av kommunene Drammen, Lier, Nedre Eiker, Øvre Eiker, Sande og Svelvik. Brannetaten har seks brannstasjoner og dekker et område med en befolkning på ca. 140 000 innbyggere.

Det er etablert et kommunalt beredskapsråd for Drammen. Dette er et samarbeidsorgan på lokalt plan som har som formål å utveksle informasjon, gi råd og finne felles løsninger på beredskapsspørsmål. Rådet består av representanter for den politiske og administrative toppledelsen i kommunen, Fylkesmannen, nødetater, Sivilforsvaret, frivillige organisasjoner, Heimevernet og Statens vegvesen i tillegg til en beredskapskoordinator.

Det er også etablert et interkommunalt utvalg for akutt forurensning bestående av kommunene i Buskerud samt Svelvik og Sande.

Trender og utviklingstrekk

Endringene i klimaet øker risikoen for større nedbørsmengder, oversvømmelser og mer ustabilitet i grunnforholdene.

IKT tas i bruk innenfor stadig flere samfunnsområder. Dette innebærer en ny type samfunnssårbarhet, som arbeidet med samfunnssikkerhet må legge stor vekt på. De siste tiårene har det vært en vekst i internasjonal terrorisme.

Utfordringer

Voldelige konflikter, kriger, terror og terrortrusler er en internasjonal utfordring. Det som skjedde 22. juli 2011, er en viktig påminnelse om hvilke utfordringer samfunnets beredskap kan bli stilt overfor.

En rekke samfunnsfunksjoner er avhengig av komplekse tekniske systemer som lett kan skades ved så vel naturlige hendelser som ved menneskelige inngrep. Det er av stor betydning at det er en god innbyrdes koordinering, med klare rutiner mellom beredskapssetater og relevante myndighetsorganer, i tilfelle større katastrofer.

Hovedmål:

Drammen er en robust og trygg kommune med god samfunnssikkerhet.

Langsiktig mål:

- Innbyggernes behov for profesjonell hjelp ved brann, ulykker, akutt forurensning og andre kriser skal ivaretas gjennom et effektivt samarbeid med brannvesen og andre nødetater.

Strategier:

- Styrke samfunnssikkerheten som et element i kommunens planlegging.

Marienlyst skole – Norges første skole bygget etter passivhus-standard

Energi, miljø og klima

Status i dag

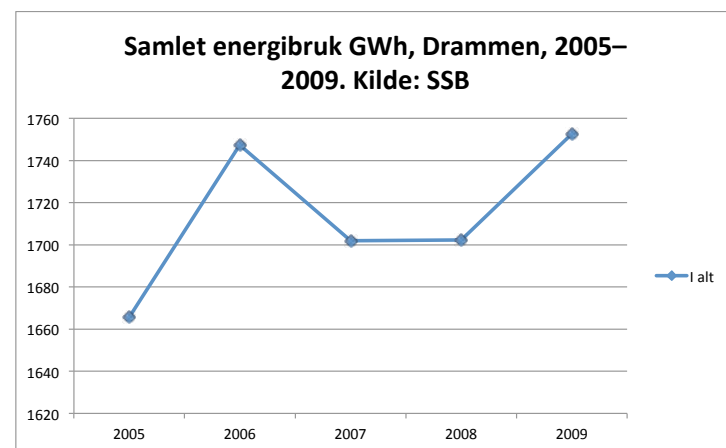
Veipakke Drammen og Ren Drammenselv er miljøprosjekter som har bidratt til å styrke miljøkvaliteten i Drammen. Drammens arbeid innenfor Fremtidens byer og Futurebuilt er andre eksempler på initiativ som tar sikte på å redusere energibruk og redusere forurensning og klimautslipp.

En av målsettingene innenfor Fremtidens byer er å få til større fortetting innenfor tettsteds grensen for å redusere arealbeslaget og øke andelen kollektivtransport, gange og sykkel. I norsk sammenheng er Drammen en tettbygd by, med det femte laveste tettstedsarealet per innbygger (400 m²/innbygger) og en nedgang på 7,5 prosent i perioden 2000–2012. Drammen har imidlertid hatt reduksjon i andel nye bygg innenfor tettsteds grensen i perioden 2005–2010.

Nasjonale mål fra 2010 sier at døgnmiddelkonsentrasjonen av svevestøv (PM10) ikke skal overskride 50 µg/m³ mer enn sju dager per år, og at timemiddelkonsentrasjonen av nitrogendioksid (NO₂) ikke skal overskride 150 µg/m³ mer enn åtte timer per år. SSBs statistikk viser at Drammen (i likhet med de andre byene i Fremtidens byer) ligger over de nasjonale målene både når det gjelder svevestøv og nitrogendioksid på enkelte steder i byen.

Ifølge statistikk som SSB har utarbeidet for Fremtidens byer, har det i perioden 2001–2009 vært en svak reduksjon i andelen reiser som foretas med privatbil, men disse utgjør fortsatt over 60 prosent av alle reiser. Den største veksten har vært i antall reiser til fots, som har økt fra 18 til 24 prosent, mens kollektivandelen har holdt seg omtrent stabil i perioden, på ca. 10 prosent.

Det aller viktigste arbeidet for å legge til rette for en bærekraftig utvikling skjer gjennom Buskerudbysamarbeidet. Her legges det opp til et forpliktende samarbeid på tvers av kommunegrensene for å legge grunnlag for en bærekraftig areal- og transportpolitikk som reduserer presset på naturen. Sammen med kommunens egne tiltak bidrar dette til at Drammen kan oppfylle nasjonale målsettinger knyttet til klima og miljø.

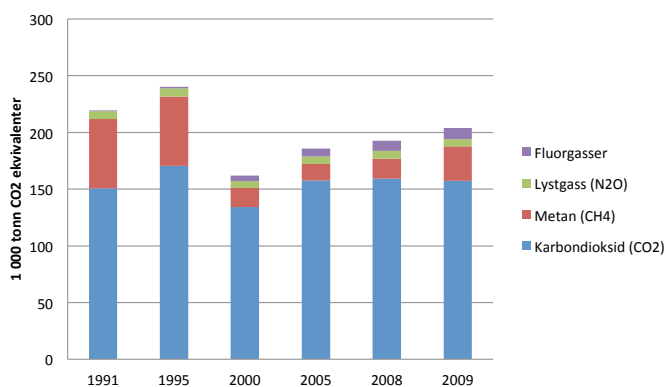
Samlet energibruk i Drammen, 2005–2009

Som figuren viser, har det samlede energiforbruket i Drammen variert mellom 1665 og 1752 GWh per år i perioden 2005–2009. Den viktigste energibæreren er elektrisitet, som står for ca. 1000 GWh per år, fulgt av petroleumsprodukter som står for ca. 570 GWh.

Den stasjonære energibruken (hovedsakelig oppvarming og annen bruk i bygninger) har stabilisert seg og viser en svakt redusert energibruk per innbygger de seneste årene. Den mobile energibruken er derimot fortsatt i vekst. Grunnet økt vareforbruk og mer langtransport øker utslipp fra tungtransport særlig sterkt. Utviklingen av

mer effektiv motorteknologi har ikke vært nok til å veie opp for trafikkveksten.

Utslipp av klimagasser til luft i Drammen, 1991–2009 (1000 tonn CO₂-ekvivalenter). Kilde: SSB

Utslipp av klimagasser i Drammen, 1991–2009.

Første halvdel av 1990-årene økte klimagassutslippene i Drammen, mens siste halvdel er preget av sterk reduksjon. Reduksjonen skyldes i stor grad tiltak for å redusere metangassutslippene fra fyllplassen på Lindum. Fra 2000 har det igjen vært en gradvis vekst i utslippene. Datagrunnlaget som ligger til grunn for utslippsberegningene, er imidlertid svært usikre.

Trender og utviklingstrekk

Flere ønsker å bo i by, og flere ønsker også å bo sentrumsnært. Dette øker mulighetene for å legge til rette for mer bærekraftig atferd gjennom at flere kan få en godt fungerende hverdag uten daglig behov for bruk av privatbil. Tett utbygging reduserer også presset på natur- og landbruksområder.

Ny teknologi, ikke minst innenfor transportsektoren, kan forhåpentligvis bidra til lavere utslipp. Fortsatt vekst i personbiltrafikken vil imidlertid øke kapasitetsutfordringene på veinettet.

Utfordringer

Gjennom utforming av byens fysiske miljø i form av tettstedstruktur, bygningsteknologi og infrastruktur gis noen av de viktigste premissene for byens ressursforbruk og miljø- og klimapåvirkning. Kommunen har en særlig viktig rolle som eier av egne bygg og anlegg og som plan- og bygningsmyndighet.

God luftkvalitet er en viktig forutsetning for å unngå helseplager. I tillegg til å arbeide for å redusere utslippene må kommunen være bevisst på hvor nye boliger skal lokaliseres, slik at innbyggerne i minst mulig grad utsettes for slik forurensning, jf. statlige retningslinjer om ivaretagelse av luftkvalitet i arealplanleggingen. Helsekadelig støy bør reduseres og boområder skjermes mest mulig. En tettere og mer urban by vil også preges av mer lyd. Dette stiller større krav til byutformingen og støyreducerende tiltak.

Byveksten bør så langt som mulig skje uten at det i vesentlig grad går ut over matproduksjon, friluftsområder, naturtyper og arter. Arealplanleggingen må blant annet følge opp de miljørettslige prinsippene som følger av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldsloven). De viktigste områdene for å ivareta biologisk mangfold er markaområdene og elva. Landbruksområdene i Skoger utgjør den viktigste ressursen for lokal matproduksjon i Drammen.

Nye bygnings- og oppvarmingsteknologier gjør det i dag mulig å redusere energibruken i bygninger vesentlig sammenlignet med eldre, urenoverte bygg. Nye, energieffektive bygg og energieffektiv rehabilitering av eldre bygg kan gjøre det mulig å gjennomføre byveksten uten å øke den stasjonære energibruken i samme grad.

Klimaendringene har allerede påført byen økte utfordringer, særlig knyttet til økt nedbør og flomfare. Klimautfordringene må ventes å eskalere med økte globale klimagassutslipp. Kommunen må revidere og tilpasse strategiene i samsvar med klimaendringene, både med tanke på hvordan infrastruktur og bygningsmasse skal forvaltes, og med tanke på hvordan kommunen opptrer som bygningsmyndighet med hensyn til flomfare og håndtering av overvann.

Hovedmål:

Drammen skal ha en miljøvennlig utvikling for å verne naturen, styrke folkehelsen og bidra til å nå nasjonale mål.

Langsiktige mål:

- Arealutnyttelse og transportsystem skal tilrettelegges for miljø- og klimavennlig atferd.

Strategier:

1. Løse byveksten gjennom høyere andel av boliger og arbeidsplasser innenfor dagens byområde, med begrensede nye inngrep i natur- og landbruksområder.
2. Andelen av reiser med kollektivtransport skal øke.
3. Andelen myke trafikanter skal økes ved å utbedre sykkelveinettet til å bli sammenhengende og tidseffektivt, og veidrift skal sikre gående og syklende gode forhold hele året.
4. Økt bruk av energieffektiv bygnings- og transportteknologi og økt bruk av klimanøytrale energikilder.
5. Legge til rette for at avfall fra husholdninger kan gjenbrukes eller resirkuleres.
6. Påse at boområder er tilstrekkelig skjermet mot helseskadelig støy og luftforurensning.
7. Påse at bygninger og infrastruktur er utformet slik at de takler endret klima.

Møte i bystyret. Foto: Sven Erik Røed

Levende folkestyre

Et godt og levende folkestyre, der flest mulig deltar i valg og andre former for medvirkning, er en forutsetning for legitime beslutninger.

Kommunen og frivillig sektor skal samarbeide om viktige samfunnsutfordringer.

Åpenhet og innsyn er viktig for å sikre god forvaltning av samfunnets felles verdier og for at innbyggerne skal kunne ivareta sine rettigheter overfor kommunen.

Status i dag

Valgdeltakelsen i Drammen ved kommunestyrevalget i 2011 var 61,2 prosent. Valgdeltakelsen ved stortingsvalget i 2009 var 75,1 prosent. Som i landet for øvrig har valgdeltakelsen tradisjonelt vært høyere ved stortingsvalg og har vist en svakt nedadgående tendens de siste ti årene.

Bystyret i Drammen har 49 faste medlemmer. Etter kommunestyrevalget i 2011 består bystyret av 19 kvinner og 30 menn.

Etter kommunestyrevalget i 2011 er det ti politikere med en annen etnisk bakgrunn enn norsk i Drammen. Sammenlignet med forrige valgperiode er dette en nedgang med to representanter. Drammen er, etter Oslo, likevel den kommunen i Norge som har flest politikere med innvandrerbakgrunn.

I tillegg til den folkevalgte arena har Drammen kommune de siste årene etablert en rekke ordninger som skal bidra til medvirkning fra innbyggerne i den demokratiske prosessen, blant annet elderåd, ungdomsråd, råd for funksjonshemmede, barnas bystyre, dialogmøter med brukere og bystyrepolitikere ved alle virksomheter, bydelskonferanser i alle åtte bydeler.

Hovedregelen er at de politiske møtene er åpne for publikum.

En utfordring er likevel å få innbyggerne til å bruke disse arenaene. Mulighetene for å komme med innspill benyttes i begrenset grad.

Bystyret har etablert et dialogforum med representanter for det internasjonale Drammen og viktige samfunnsinstitusjoner som politi, NAV og livssyns- og trossamfunn. Forumet ledes av ordføreren, og alle gruppelederne møter. Det er dessuten etablert et ungdomsdialogforum i samarbeid med Nansen fredssenter, der blant annet ungdomsrepresentantene for partiene i bystyret møter. Forumet gjennomfører dialogprosjekter ved to skoler i Drammen.

Trender og utviklingstrekk

Utviklingen i Norge har i de siste ti årene gått i retning av lavere politisk deltakelse gjennom medlemskap i politiske partier og oppslutning ved valg, og økende engasjement gjennom deltakelse i organisasjoner med fokus på enkelttemaer og aksjonsgrupper i forbindelse med enkeltsaker. I kjølvannet av terroraksjonen 22. juli 2011 har det vært et oppsving i ungdomsdeltakelse i politiske organisasjoner. Det er usikkert om dette er en varig trend eller en mer kortvarig effekt.

E-post og Internett har økt mulighetene for kommunikasjon og tilgjengelighet. Tendensene går i retning av at det stadig utvikles nye måter å ta i bruk informasjonsteknologi på. Dette er med på å endre forutsetningene for deltakelse i det politiske ordskiftet. Politiske prosessers legitimitet ser ut til å være stadig mer avhengig av hvordan ulike grupper og interesser ivaretas og høres underveis.

Kravene til medbestemmelse ser ut til å bli særlig viktig for enkeltmennesker som er brukere av tjenestene som kommunen leverer. Det er samtidig en utvikling i retning av at brukere og innbyggere får tydeligere formulerte rettigheter overfor kommunen og en sterkere bevissthet om rettigheter generelt.

Innbyggere med ulik kulturbakgrunn har ofte ulik forståelse og erfaring med hensyn til hvordan beslutninger i samfunnet skjer. Det er forventet at Drammens befolkning vil bli enda mer mangfoldig og internasjonal i årene fremover enn den er i dag.

Utfordringer

En utfordring fremover blir hvordan Drammen kan opprettholde en høyest mulig politisk deltagelse i befolkningen, blant annet i forbindelse med valg til bystyret, deltagelse i planprosesser og på arenaer som foreldreutvalg i skolen og barnehagen og brukerutvalg innenfor andre tjenesteområder.

For at politisk deltagelse skal være meningsfullt, er det avgjørende at innbyggerne opplever at deres synspunkter blir lyttet til, og at de har reell mulighet til å påvirke. For Drammen er det viktig å videreutvikle arenaer for medvirkning som flest mulig kan, og vil, benytte seg av.

Hovedmål:

Drammen skal ha et aktivt lokaldemokrati med bred medvirkning.

Langsiktige mål:

1. Høy valgdeltakelse.
2. Åpen kommune med gode muligheter for innsyn og medvirkning i politiske prosesser.

Strategier:

1. Utvikle nye og videreutvikle eksisterende arenaer for medvirkning.
2. Gjennomføre jevnlig bruk- og innbyggerundersøkelser med bred deltagelse.
3. Gjøre det lettere for innbyggerne å påvirke prosesser gjennom samarbeid med media og aktiv bruk av informasjonsteknologi.

Serviceorget i rådhuset

På innbyggernes side

Drammen skal være en effektiv og moderne servicekommune. Kommunen skal sørge for effektiv drift og langsiktig forvaltning av fellesskapets verdier.

Status i dag

Drammen kommune har de senere årene lagt ned et betydelig arbeid med å gjøre kommunen til en e-kommune. Kommunen har flere digitale selvbetjeningsløsninger, og informasjon om saker og tjenester er tilgjengelig på nettet.

Drammen kommune har en god økonomi, blant annet som følge av en rekke effektiviseringstiltak de siste årene. Kommunen må klare seg med mindre inntekter per innbygger enn landsgjennomsnittet.

For å opprettholde høy kompetanse for alle ansatte i Drammen kommune gjennomføres opplæring innenfor flere ulike fagfelt og innenfor helse, miljø og sikkerhet. Kommunen har kontinuerlig fokus på ledelse og lederutvikling, slik at alle ledere skal være trygge og kompetente i lederrollen.

Som et ledd i å sikre at tjenestene er tilpasset brukernes behov, gjennomfører kommunen årlige brukerundersøkelser.

Trender og utviklingstrekk

Det stilles stadig høyere krav til innholdet i de kommunale tjenestene, ikke minst innenfor tunge sektorer som pleie og omsorg, barnehage og skole. Denne utviklingen er både drevet frem av politiske ambisjoner på de forskjellige områdene og av forventninger fra brukerne.

Befolkningen blir gradvis eldre, noe som betyr at antallet yrkesaktive skattebetalere i forhold til de som ikke deltar i arbeidslivet, endres. Konsekvensene kan bli at budsjettene innenfor offentlig sektor blir generelt strammere.

Kommunen vil også oppleve en generell vekst i antallet innbyggere, noe som vil utfordre kommunens kapasitet på nesten alle områder.

Prognoser for de kommende ti årene, basert på forventet befolkningsvekst i perioden, viser en årlig vekst i de frie inntektene til kommunen på ca. 40–45 millioner kroner (2012-kroner) per år. Sett i sammenheng med økningene i antallet barnehagebarn og skoleelever i denne tiårsperioden innebærer dette at kommunen må ha en god økonomistyring med høy bevissthet om hva som bør prioriteres.

Utfordringer

Veksten i antallet innbyggere og forventningene når det gjelder kvalitet i tjenestene, kombinert med utviklingen i skatteinntekter og overføringer til kommune, utfordrer Drammen kommune med hensyn til kompetanseutvikling og organisering. Kommunen må ha ledere og personale som har kompetanse til å levere tjenester med høy kvalitet i det omfang som er nødvendig.

Befolkningsveksten vil gjøre det nødvendig ha god økonomistyring. For å sikre handlingsrom for nødvendige investeringer, bør det hvert år settes av midler i et fond. Kommunen må dessuten jobbe smart og finne måter å organisere virksomheten på som holder kostnadene nede. Slik kan kommunen samlet opprettholde en økonomisk bærekraft over tid.

Parallelt med at det arbeides videre med å ta i bruk teknologi for å forbedre tjenestene og tilgjengeligheten overfor innbyggere og brukere, er det nødvendig å opprettholde muligheten for personlig kontakt når det er behov for det. Den personlige kontakten med brukerne selv, pårørende og foresatte bør særlig videreutvikles innenfor tjenesteområder som pleie og omsorg, oppvekst, barnehage og skole.

Hovedmål:

Drammen skal være blant de beste kommunene i landet når det gjelder kvalitet i tjenestene og effektiv ressursbruk.

Langsiktige mål:

1. Utvikle gode mål for tjenestekvalitet, og levere i forhold til fastlagte mål.
2. Regelmessig måle kvaliteten på tjenesten, og gjennomføre tiltak for å heve kvaliteten.
3. Drammen skal være blant de mest effektive bykommunene.
4. Drammen kommune skal ha en bærekraftig økonomi som sikrer vekst med kvalitet for byens innbyggere.
5. Drammen kommune skal ha kompetente og fornøyde ansatte med lavt sykefravær.

Strategier:

1. Definere og måle standard for kommunale tjenester.
2. Måle resultater, og systematisk rette feil og mangler.
3. Videreutvikle digitale selvbetjeningsløsninger som er tilgjengelig døgnet rundt, og yte personlig service når det er behov for det.
4. Ta i bruk nye organisasjonsformer og samarbeide med privat og offentlig sektor der det kan bidra til høyere kvalitet, større effektivitet eller økt kapasitet på kommunens tjenester.
5. Ta i bruk ny teknologi innenfor kommunens administrasjon og tjenesteproduksjon.
6. Aktiv arbeidsgiverpolitikk for å sikre god kompetanse, ledelse, arbeidskultur og rekruttering.
7. Legge til rette for en fremtidsrettet lærling- og trainéordning i Drammen.

Oppsummering av planstatus og planbehov, 2013–2015

Programområde	Gjeldende planer		Nye planer	
	Navn	Status	Tema	Fremlegges
Barnehager	Barnehage- og skolebehovsanalyse 2010–2026 Plan for Norges beste barnehage	Vedtatt 2011	Ny barnehage- og skolebehovsanalyse legges frem til politisk behandling. Ny analyse utarbeides som grunnlag for økonomiplanen for 2015–2019.	2014
	Plan for Norges beste barnehage	Vedtatt 2013		
Oppvekst				
Samfunnssikkerhet	Beredskapsplan	Vedtatt 2011	Planen skal oppdateres gjennom en omfattende revisjon. Revidert plan fremlegges for politisk behandling.	2013
Byutvikling	Kommuneplanens arealdel	Vedtatt 2007	Kommuneplanens arealdel rulleres. Oppstart august 2013.	2014/2015
	Sentrumsplan med temakart	Vedtatt 2006	Revideres i forbindelse med ny arealdel	
			Boligstrategi	2013
			Uteromsstrategi (bidrar med nødvendige strategiske analyser for kommuneplanens arealdel)	2014/2015

Programområde	Gjeldende planer		Nye planer	
	Navn	Status	Tema	Fremlegges
			Kollektivutredning – planarbeidet samordnes med Buskerudbyen.	2013
			Interkommunalt plansamarbeid med Lier kommune om utvikling av Lierstranda og Brakerøya.	Fortløpende
			Sykelstrategi	2013
	Hovedplan for sykkelvegnettet	Vedtatt 1993	Det foretas en rullering av planen som oppfølging av ny sykkelstrategi og den vedtatte areal- og transportplanen for Buskerudbyen.	2014
	Hovedplan for vei- og trafiksikkerhet	Vedtatt 2007	Det er behov for å revidere planen. Ny plan fremlegges til politisk behandling. Ny tittel: Hovedplan for vei og trafikk 2013–17.	2013
Helse- og omsorg	Helse-, sosial- og omsorgsplan	Vedtatt 2008	Planen rulleres.	2014
			Folkehelsestrategi	2015
Kultur			Bibliotektilbudet i Drammen	2013
			Drammen kommunes frivillighetspolitikk	Behandles i løpet av valgperioden
Ledelse, organisasjon og styring	Strategisk arbeidsgiverpolitikk	2007	Arbeid med revidering av arbeidsgiverpolitikken er igangsatt.	2014
Kompetanse, markedsføring og næring	Strategisk næringsplan	Vedtatt 2012		
Samferdsel og fellesarealer	Hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv	Vedtatt 2009	Revidert plan fremlegges til politisk behandling.	2013
			Landbruksplan	2014
Skole	Norges beste skole	Vedtatt 2008. Planen inneholder overordnede målsettinger som følges opp gjennom årlige handlingsplaner.	Justert strategiplan fremlegges til politisk behandling.	2013

Programområde	Gjeldende planer		Nye planer	
	Navn	Status	Tema	Fremlegges
	Barnehage- og skolebehovsanalyse 2010–2016	Vedtatt 2011	Ny barnehage- og skolebehovsanalyse legges frem til politisk behandling. Ny analyse utarbeides som grunnlag for økonomiplanen for 2015–2019.	2014
Natur og idrett	Hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv.	Vedtatt 2009	Det er behov for en rullering av planen for at den skal være oppdatert i forhold til gjeldende føringer, utfordringer og behov.	2013
Sosiale tjenester	Boligsosial handlingsplan	Vedtatt 2012	Planen revideres.	2014
	Ruspolitisk handlingsplan 2013–2016	Vedtatt 2013	Integreres i de alkoholpolitiske retningslinjene.	2016
			Levekårsplan	2015
Energi og miljø	Drammen som fremtidens by. Klima- og bærekraftstrategier 2009–2014.	Vedtatt 2009		
Vann og avløp	Felles hovedplan for vannforsyning og avløp i Drammensregionen.	Vedtatt 2010	Plan for kartlegging av tilstand og behov for fornyelse av ledningsnett.	2014
			Overvannsstrategi	2013

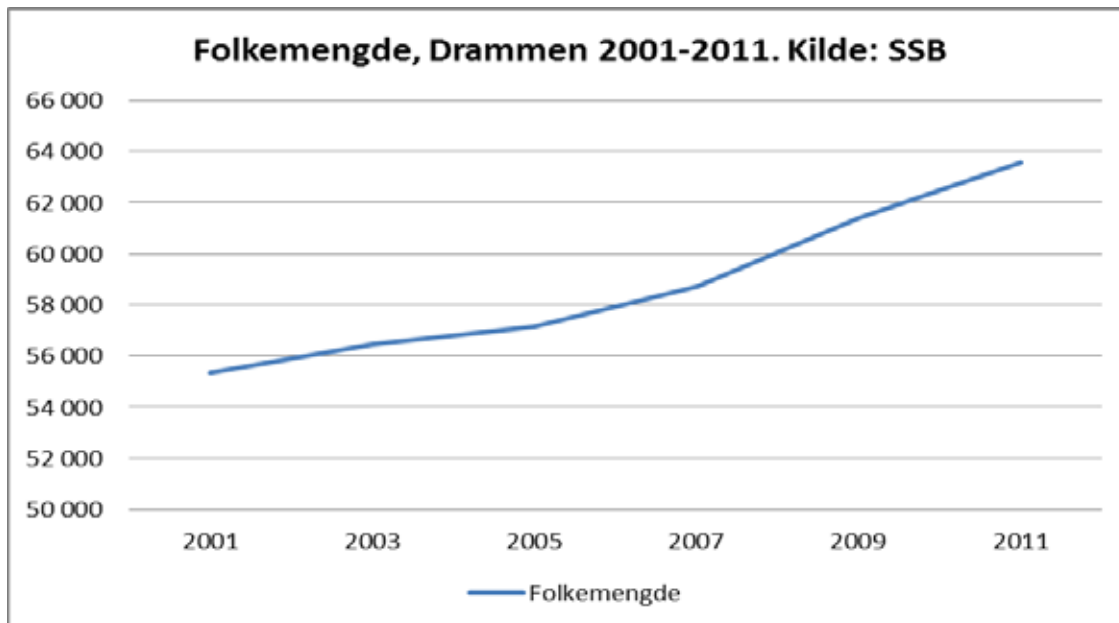
Vedlegg

Vedlegg: Statistikk om Drammen	50
1 Demografisk utvikling	51
Befolkningsstruktur	51
Befolkningsendringer	52
2 Utdanning	55
Barnehager	55
Skole og universitet	56
3 Arbeid og næring	58
Arbeid	58
Boliger og pendling	60
4 Helse og levekår	63
Helse- og omsorgstjenester	63
Barnevern	65
Kriminalitet	65
Sivilsamfunn	66

1 Demografisk utvikling

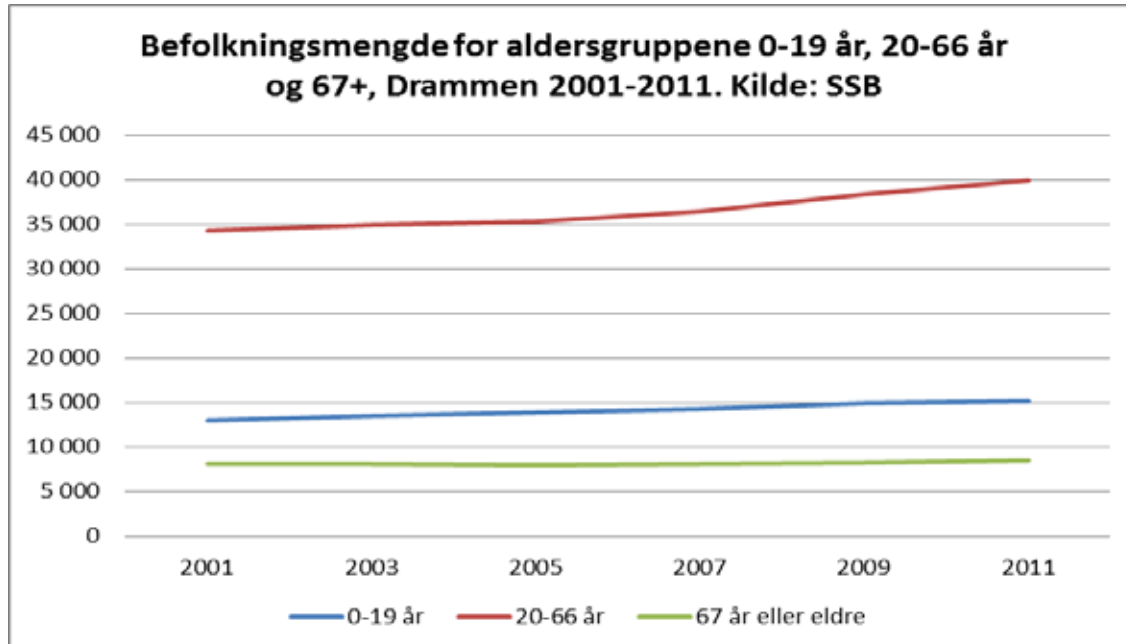
Befolkningsstruktur

Figur 1.1 Folkemengde 2001–2011, Drammen kommune

Som det fremgår av figur 1.1, har folketallet i Drammen kommune økt markant i perioden fra 2001 til 2011. Mens folketallet steg moderat fra 2001 til 2007, har det vært en sterk økning i årene etter 2007.

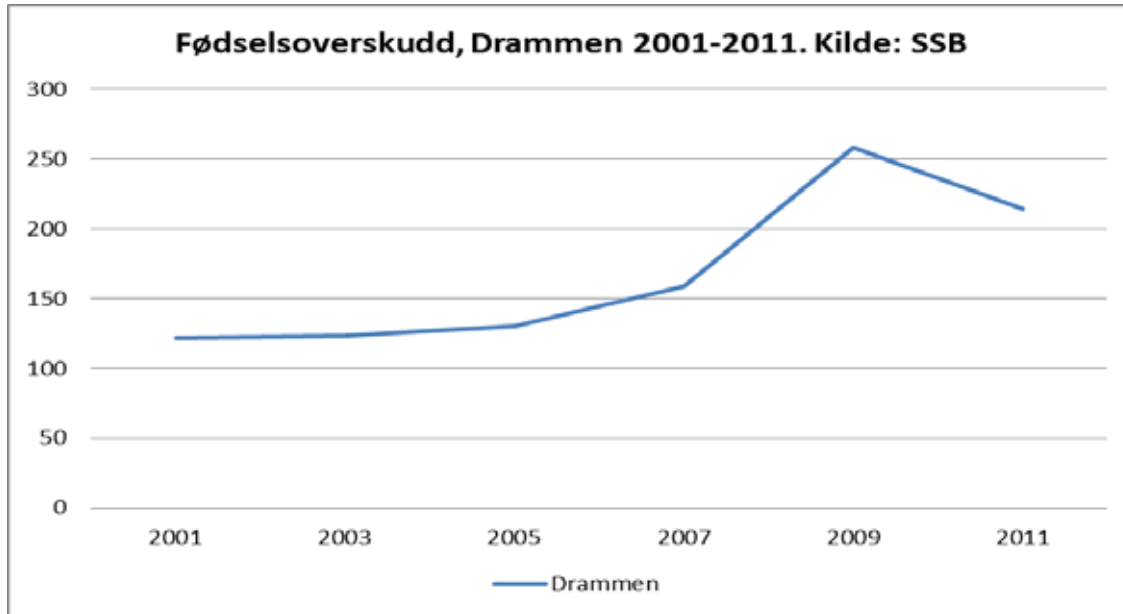
Figur 1.2 Folkemengde for aldersgruppene 0–19 år, 20–66 år og 67 år og eldre 2001–2011, Drammen kommune

Figur 1.2 viser folkemengden for de utvalgte aldersgruppene for perioden fra 2001 til 2011. Som vi kan se, har det vært størst økning i aldersgruppen 20–66 år. For aldersgruppen 0–19 år har det vært en moderat vekst fra rett i underkant av 13 000 i 2001 til om lag 15 000 i 2011. Antall personer som er 67 år eller eldre, har vært mer eller mindre konstant gjennom perioden.

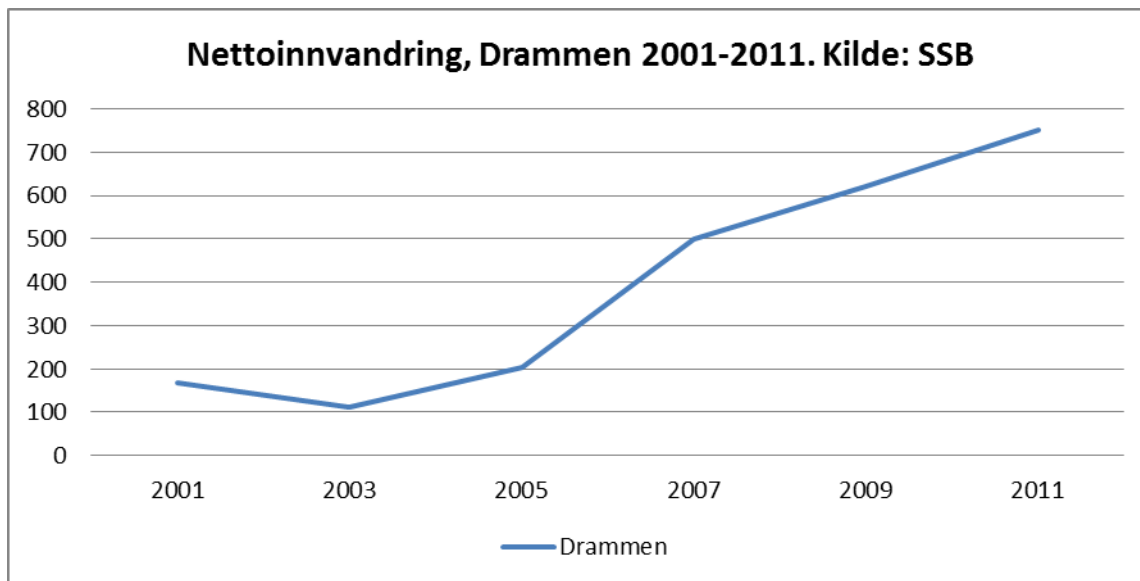
Befolkningsendringer

1.3 Naturlig tilvekst/fødselsoverskudd 2001–2011, Drammen kommune

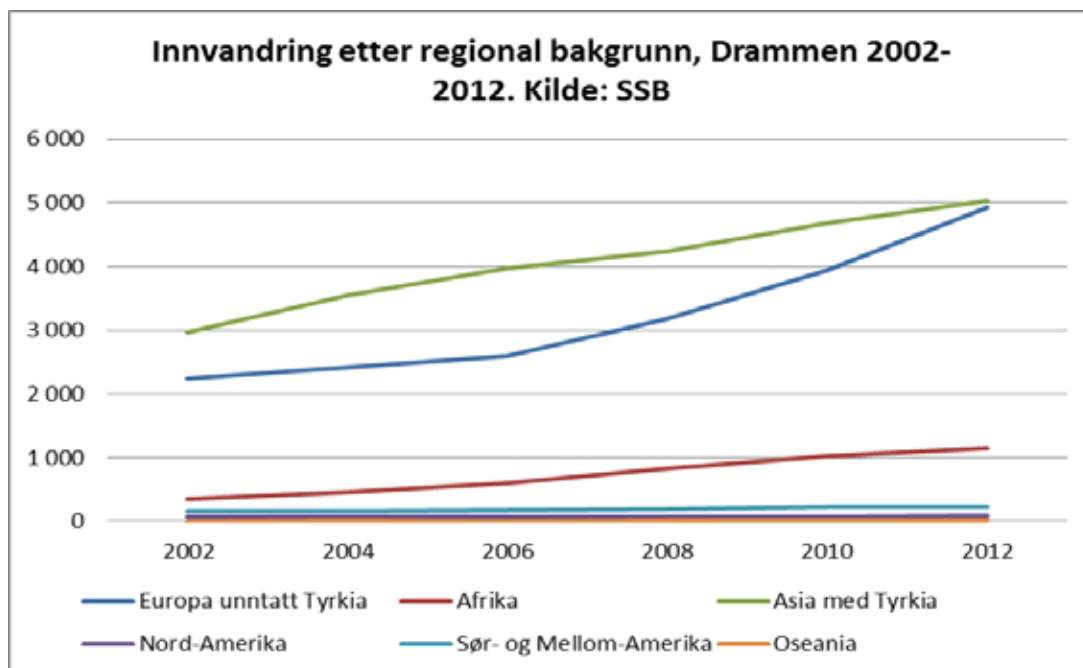
Ifølge figur 1.3 var det i perioden 2001–2005 en relativt konstant naturlig tilvekst – antall fødte fratrukket antall døde – på om lag 125 personer per år. Fra og med 2007 til 2009 var det en markant økning hvor den naturlige tilveksten passerte 250 personer i året i 2009. Frem mot 2011 falt imidlertid den naturlige tilvekst ned mot 200.

1.4 Nettoinnvandring 2001–2011, Drammen kommune

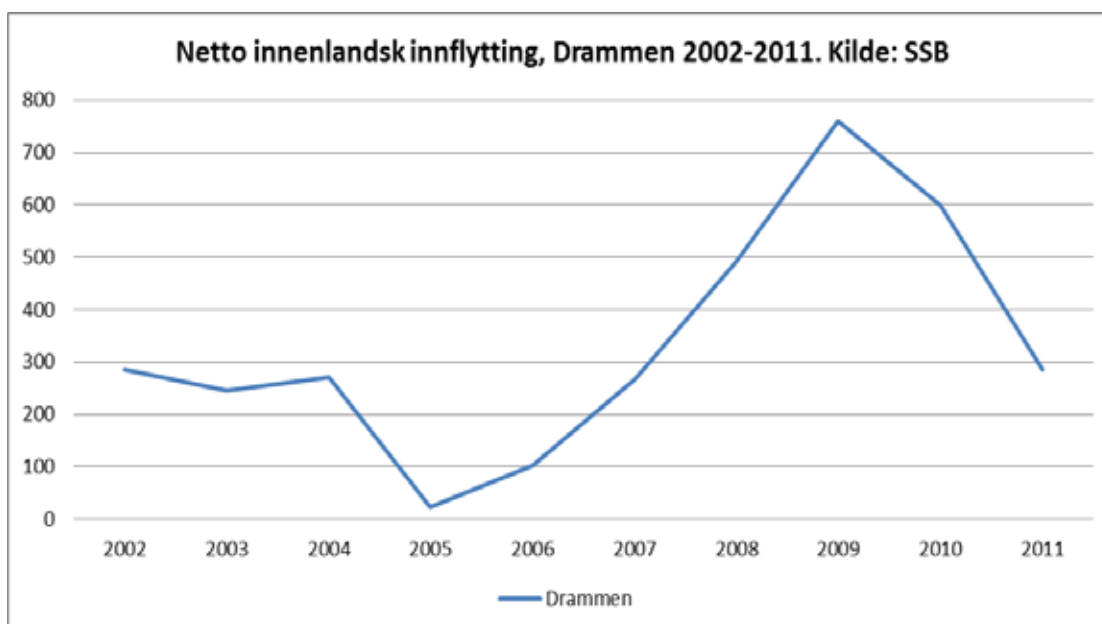
Etter å ha vist en moderat tilbakegang fra 2001 til 2003 tok nettoinnvandringen til Drammen kommune seg opp frem mot 2011. Størst var den årlige veksten i perioden mellom 2005 og 2007. Etter 2007 har det vært en jevn stigning mot den foreløpige toppen, som ble nådd i 2011.

1.5 Innvandring etter regional bakgrunn 2002–2012, Drammen kommune

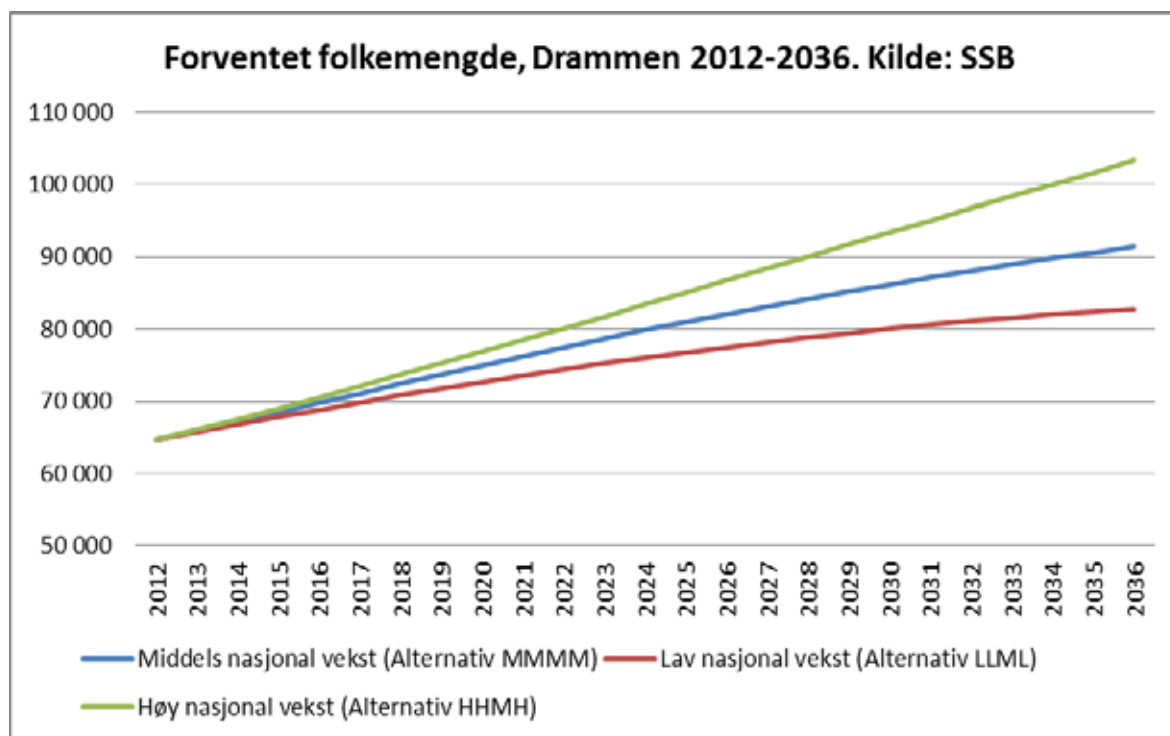
Innvandringen til Drammen kommune er i all hovedsak dominert av innvandrere fra Asia og Europa. Selv om antall innvandrere med asiatiske bakgrunn er i flertall, viser figur 1.5 at antallet innvandrere fra Europa er i ferd å ta igjen antall innvandrere med asiatiske bakgrunn. Antall innvandrere fra Afrika har økt jevnt gjennom perioden og har nå passert 1000 individer.

1.6 Netto innenlandsk innflytting 2002–2011, Drammen kommune

Etter å ha falt fra i perioden 2002 til 2005 tok nettoinnflyttingen seg kraftig opp i perioden fra 2005 til 2009. Til forskjell fra nettoinnvandringen (Statistisk sentralbyrå skiller mellom innvandring og innflytting) viser figur 1.6 imidlertid at nettotilflyttingen i perioden 2007 til 2011 hadde en negativ utvikling.

1.7 Forventet befolkningsmengde 2012–2036, Drammen kommune

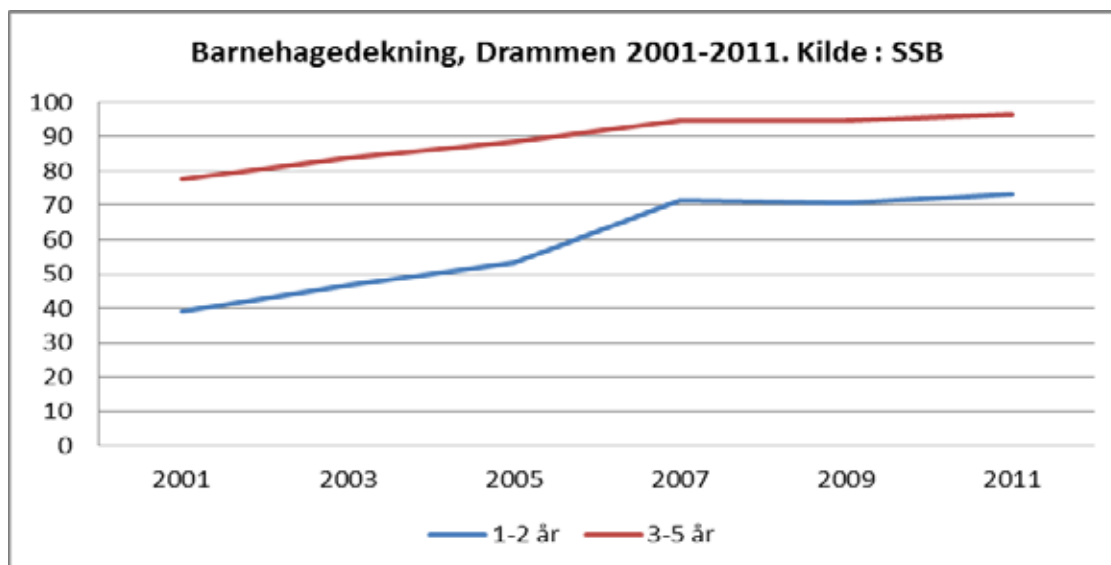

Figur 1.7 viser forventet befolkmengde perioden fra 2012 til 2036 ved middels, lav og høy nasjonal vekst. Som vi kan se, vil Drammen kommune ved middels nasjonal vekst oppleve en økning i folkemengden hvor forventet folkemengde i 2036 vil passere 90 000 innbyggere. Ved lav og høy nasjonal vekst er forventet befolkningsmengde i Drammen på henholdsvis ca. 85 000 og 105 000 i 2036.

2 Utdanning

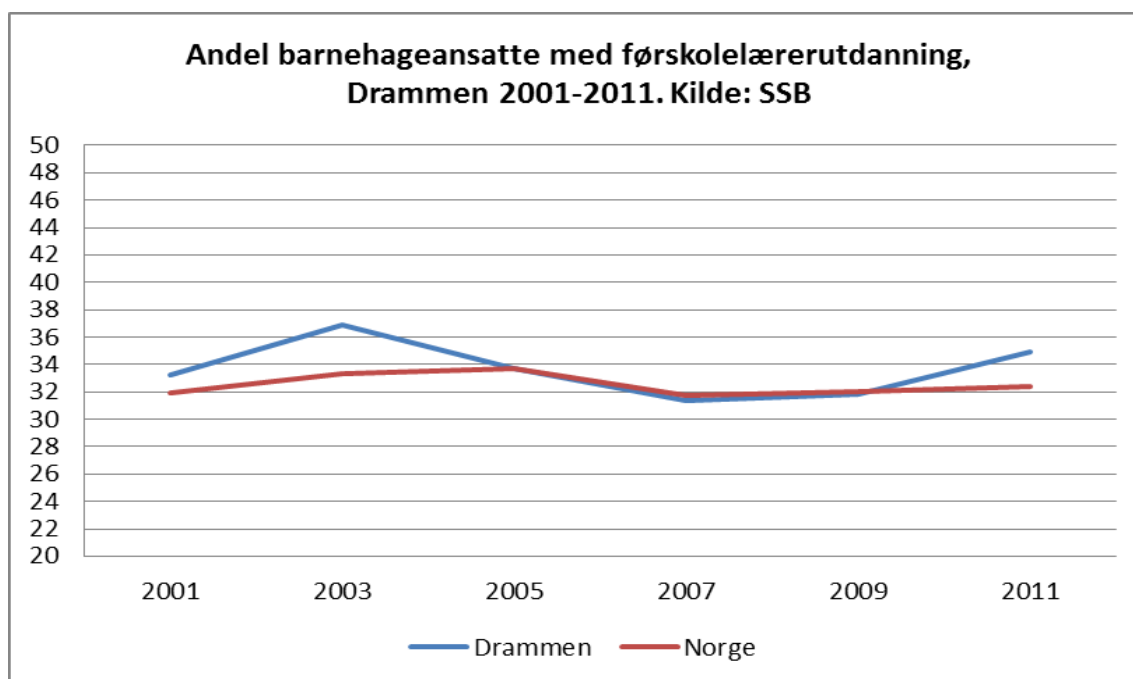
Barnehager

2.1 Barnehagedekning 2001–2011, Drammen kommune

Som det fremgår av oversikten over barnehagedekningen i figur 2.1, har dekningsgraden for både aldersgruppe 1–2 år og 3–5 år steget i tidsrommet mellom 2001 og 2011. For hele perioden har dekningsgraden vært høyest for aldersgruppen 3–5 år.

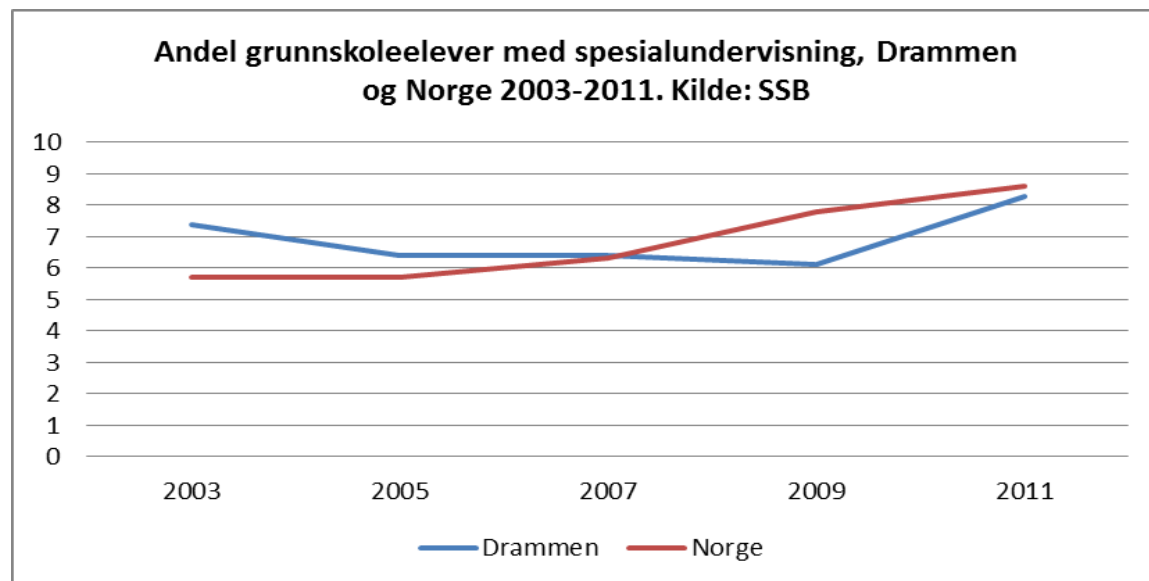
2.2 Andel barnehageansatte med førskolelærerutdanning 2001–2011, Drammen kommune

Ifølge figur 2.2 var det en økning i andelen barnehageansatte med førskolelærerutdanning i perioden fra 2001 til 2003 i Drammen kommune. Fra 2003 til 2007 falt imidlertid andelen og lå stabilt frem til 2009, hvor den frem mot 2011 tok seg opp igjen. For Drammen kommune lå andelen barnehageansatte med førskolelærerutdanning over landsgjennomsnittet frem 2005. Etter å ha ligget under landsgjennomsnittet frem til 2009, tok det seg opp igjen, og fra 2010 var andelen igjen høyere i Drammen enn i landet for øvrig.

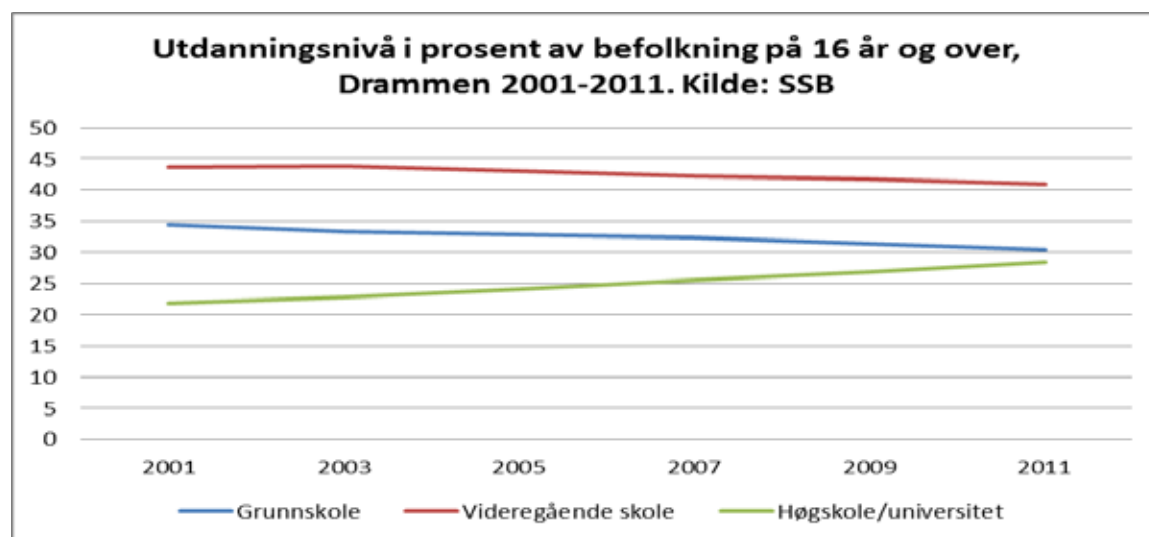
Skole og universitet

2.3 Andel elever i grunnskolen med spesialundervisning 2003–2011, Drammen kommune og Norge

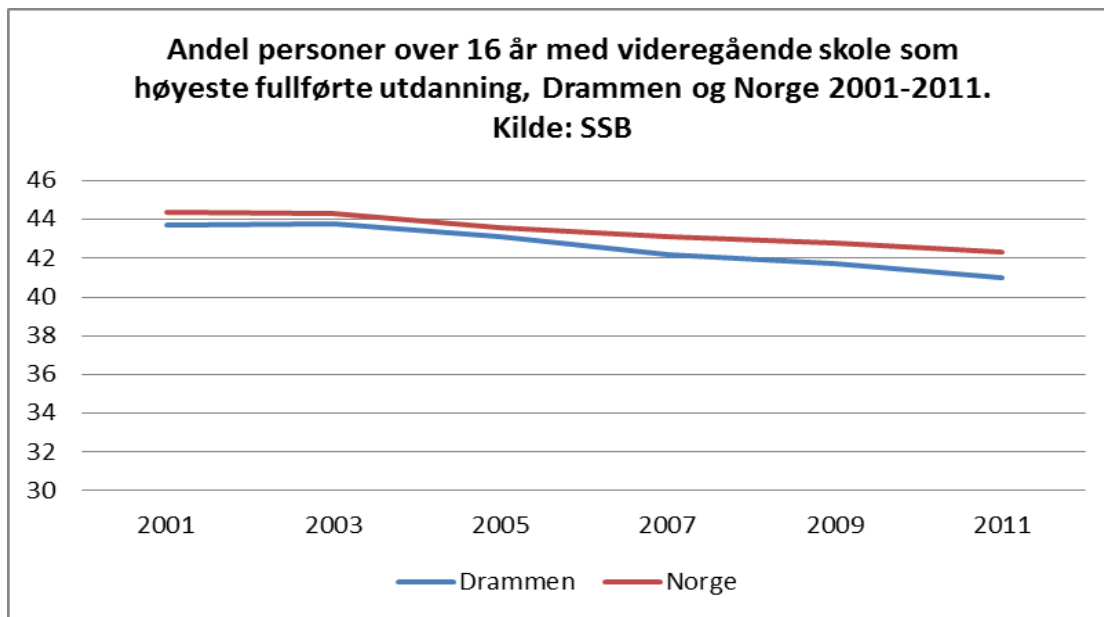
Etter å ha sunket fra 2003 til 2005 stabiliserte andelen grunnskoleelever med spesialundervisning seg på mellom seks og sju prosent i perioden 2005 til 2009. Fra 2009 til 2011 vokste imidlertid andelen raskt, og i 2011 var den på et høyere nivå enn i 2003. Sammenliknet med landet for øvrig hadde Drammen kommune en høyere andel grunnskoleelever med spesialundervisning frem til 2007. Etter dette har andelen vært lavere i Drammen enn i landet for øvrig. Det er imidlertid verdt å merke seg at andelen grunnskoleelever med spesialundervisning i Drammen var på omtrent samme nivå som for landet ellers.

2.4 Utdanningsnivå 2001–2011, Drammen kommune

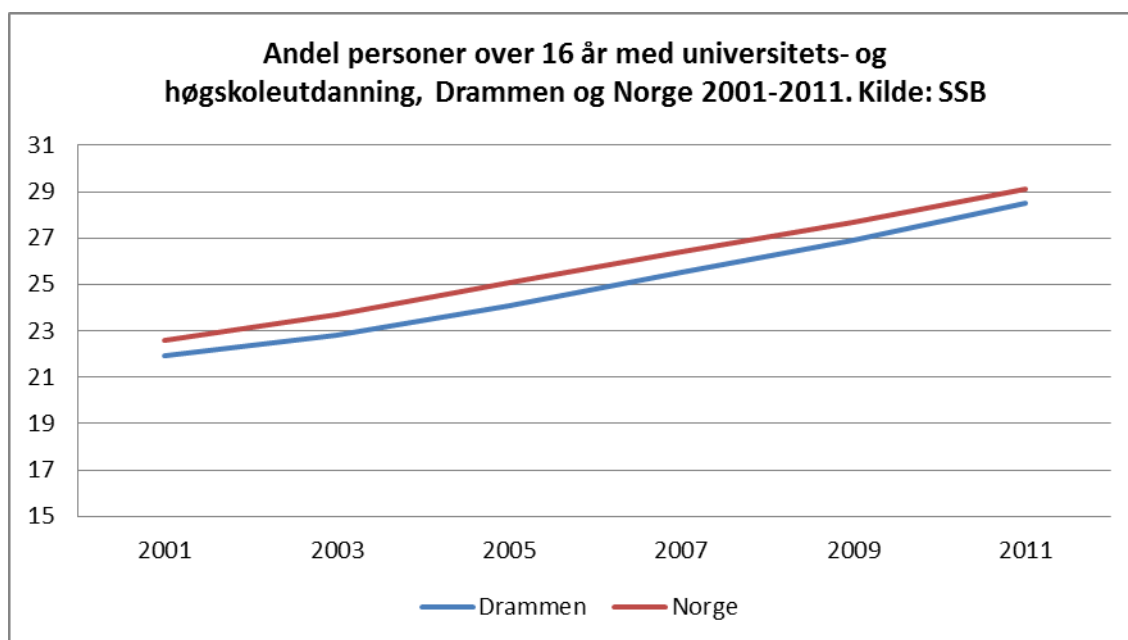
Som man kan se av figur 2.4, steg andelen av befolkningen fra 16 år med høgskole- /universitetsutdanning gjennom hele perioden 2001 til 2011. For personer med grunnskole eller videregående som høyeste fullførte utdanning var det imidlertid en moderat nedgang i perioden.

2.5 Andel med videregående skole 2001–2011, Drammen kommune og Norge.

Som illustrert i figur 2.5 har andelen av befolkningen over 16 år med videregående som høyeste utdanning sunket i perioden 2001 til 2011. Når man sammenligner Drammen med landet for øvrig, ser man en tendens til at Drammen følger den nasjonale utviklingen. Andelen ligger imidlertid under landsgjennomsnittet for hele perioden.

2.6 Andel med universitets- og høyskoleutdanning 2001–2011, Drammen kommune og Norge

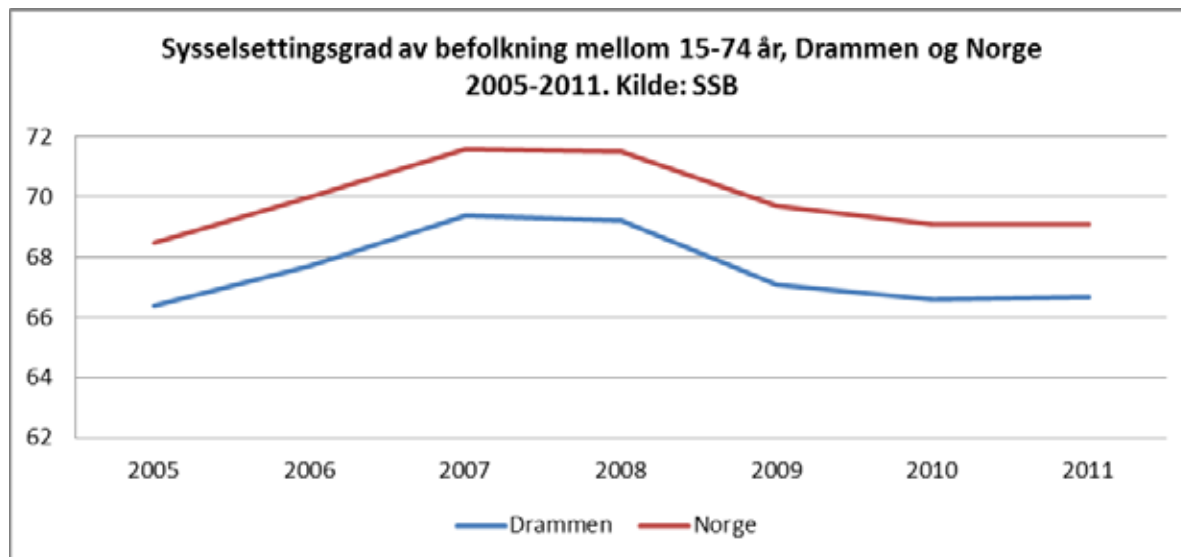
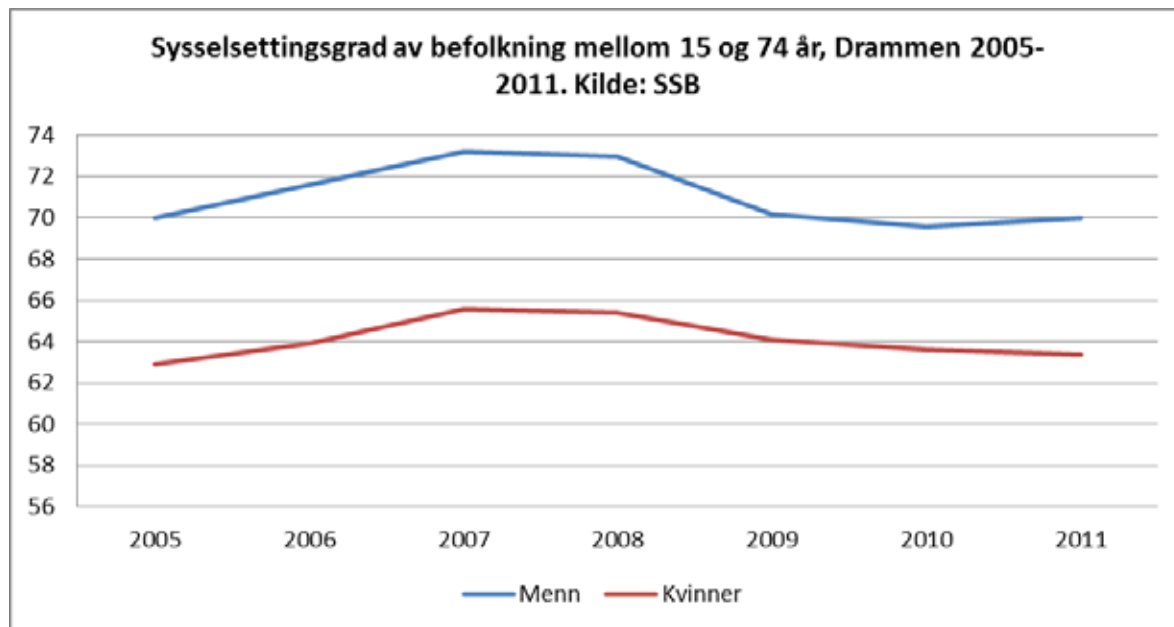

I likhet med landet for øvrig har andelen personer over 16 år med universitets-/høyskoleutdanning i Drammen steget jevnt i perioden fra 2001 til 2011. Andelen ligger under landsgjennomsnittet i hele perioden.

3 Arbeid og næring

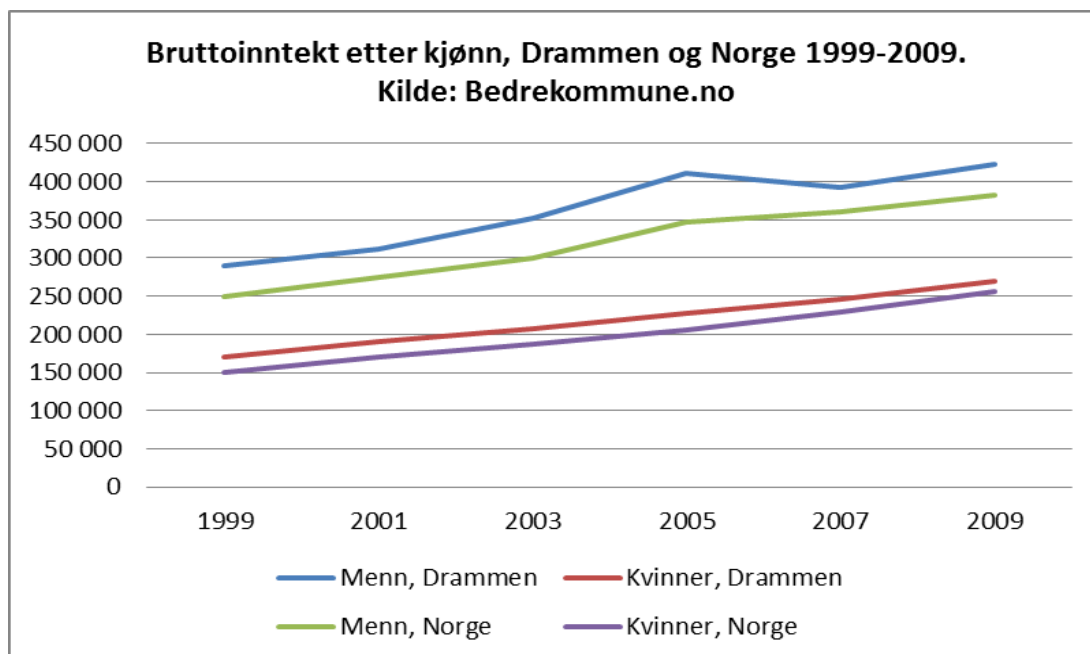
Arbeid

3.1 Sysselsettingsgrad av befolkning mellom 15–74 år 2005–2011, Drammen kommune

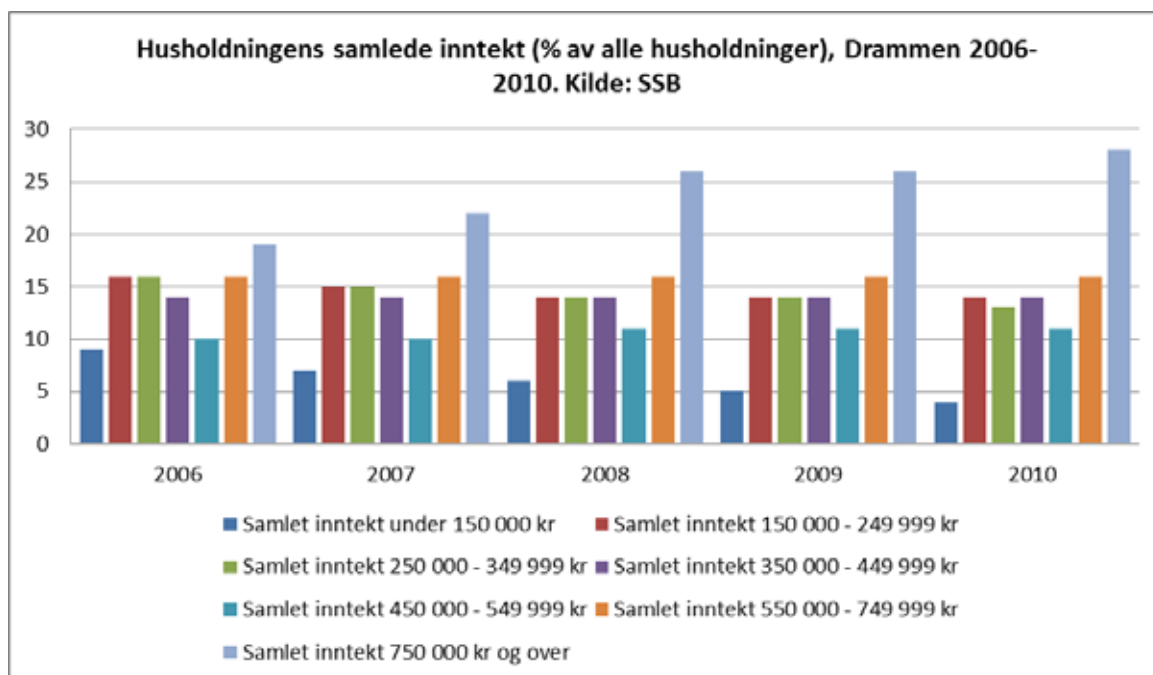
Etter å ha steget jevnt fra 2005 til 2007 flatet sysselsettingen ut og falt fra 2007 til 2009. I perioden etter 2009 har sysselsettingen blant menn stabilisert seg og den hadde en moderat oppgang fra 2010 til 2011. For kvinner derimot falt sysselsettingen også etter 2009, og i 2011 var den tilbake på nesten samme nivå som i 2005. Sysselsettingen i Drammen kommune var noe lavere enn i landet for øvrig gjennom hele perioden.

3.2 Bruttoinntekt etter kjønn 1999–2009, Drammen kommune og Norge

Fra 1999 til 2009 steg bruttoinntekten for både kvinner og menn i Drammen kommune. I hele perioden var gjennomsnittsinntekten høyere for menn enn for kvinner. Når man sammenligner Drammen med landet for øvrig, ser man at både kvinner og menn i Drammen hadde høyere gjennomsnittsinntekten enn landsgjennomsnittet i perioden 1999 til 2009.

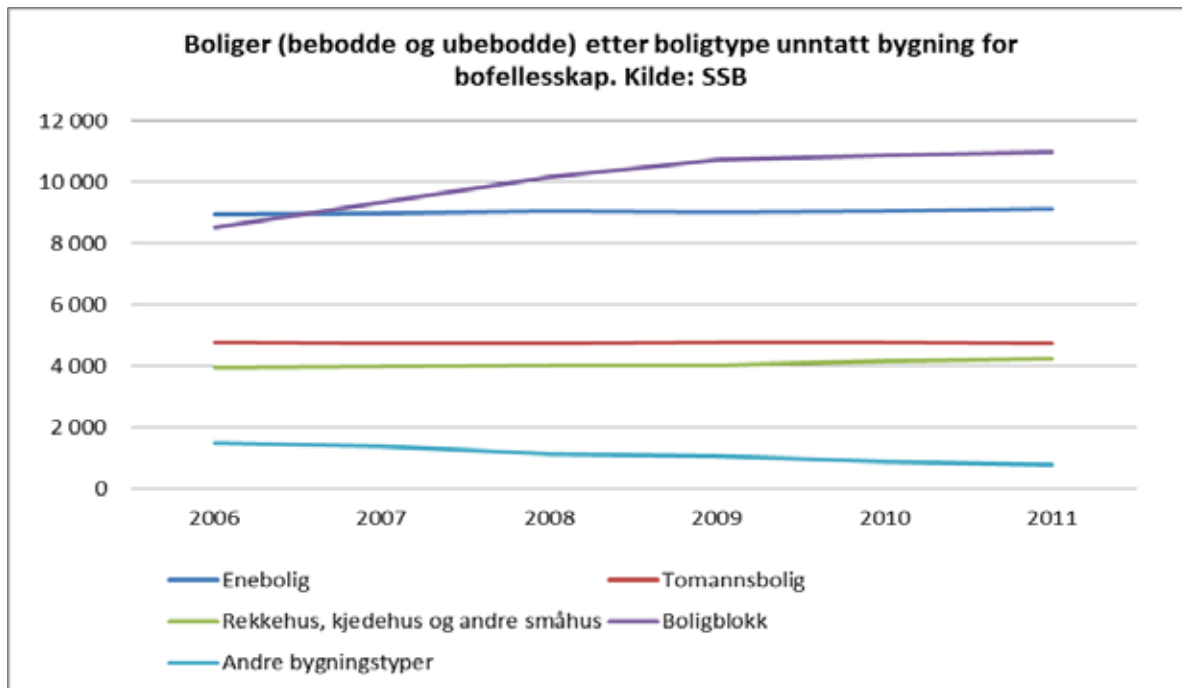
3.3 Husholdningens samlede inntekt 2006–2010, Drammen kommune

Utviklingen i bruttolønnen har bidratt til økt inntekt for husstandene. Mens andelen husholdninger med en samlet inntekt på under 150 000 kroner falt gjennom hele perioden, var det en markant oppgang i andelen husholdninger med en samlet disponibel inntekt på over 750 000 kroner.

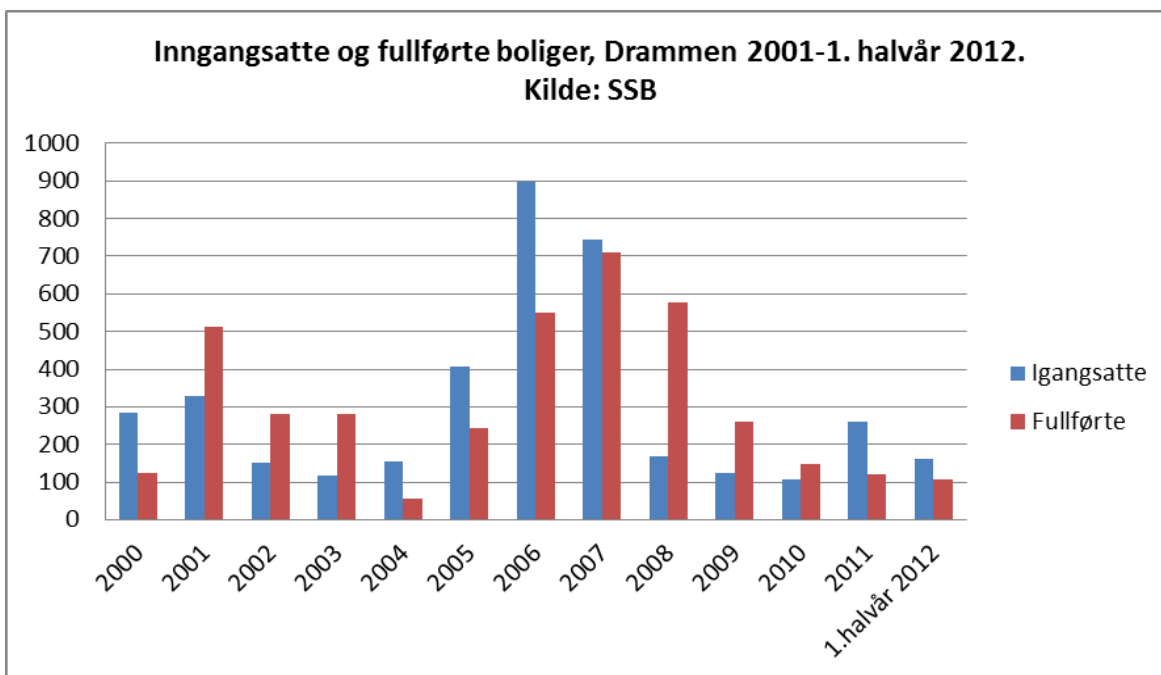
Boliger og pendling

3.4 Boliger etter type unntatt bygning for bofellesskap 2006–2011, Drammen kommune

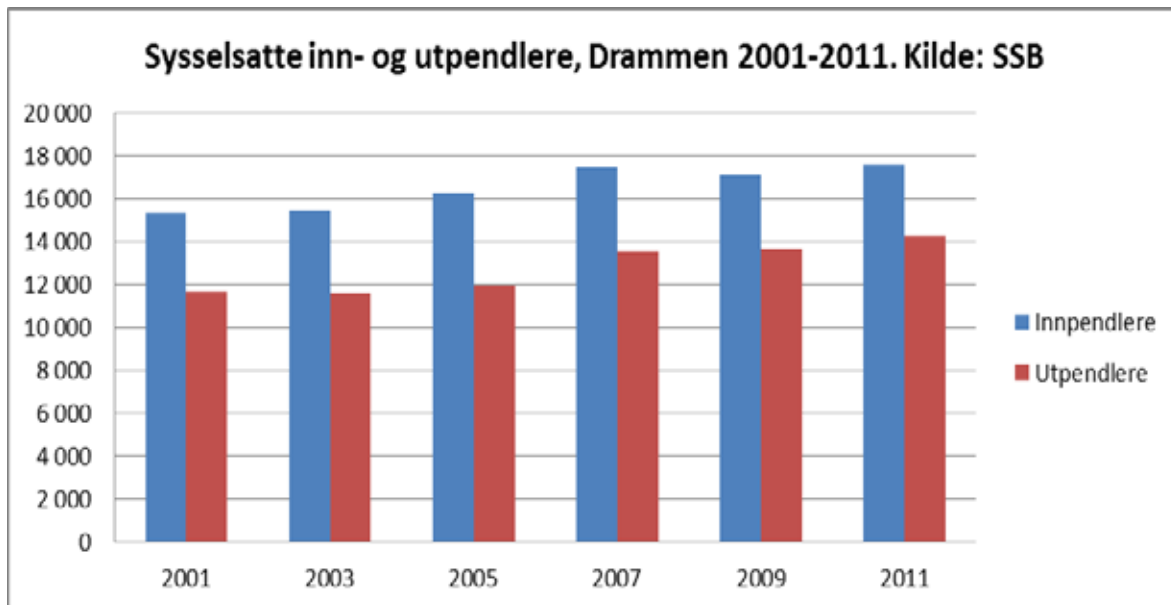
For de aller fleste boligtyper holdt det årlige antallet seg stabilt i perioden fra 2006 til 2011. Det var imidlertid en oppgang i boligtyper av typen som ligger i boligblokk, der var antallet over 10 000 i 2008.

3.5 Igangsatte og fullførte boliger fra 2000 til 1. halvår 2012, Drammen kommune

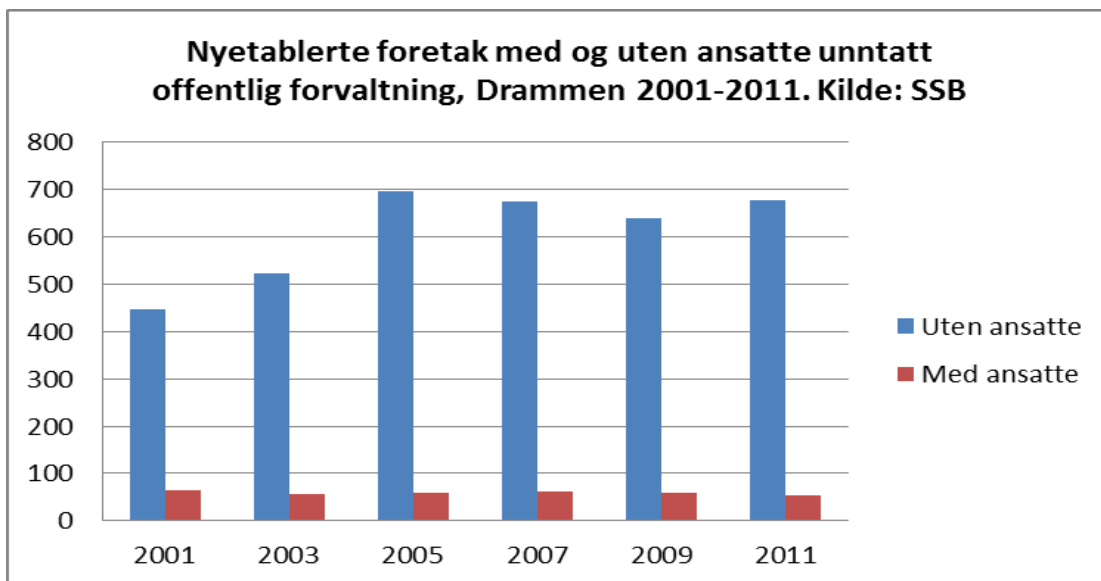
Etter å ha nådd toppunktet i 2006 har det årlige antallet igangsatte boliger sunket frem mot 1. halvår 2012. Etter å ha steget fra 2000 til 2001 sank det årlige antallet fullførte boliger frem mot 2004 før det steg til toppunktet i 2007. I likhet med igangsatte boliger falt det årlige antallet fullførte boliger frem mot 1. halvår 2012.

3.6 Sysselsatte ut- og innpendlere 2001–2011, Drammen kommune

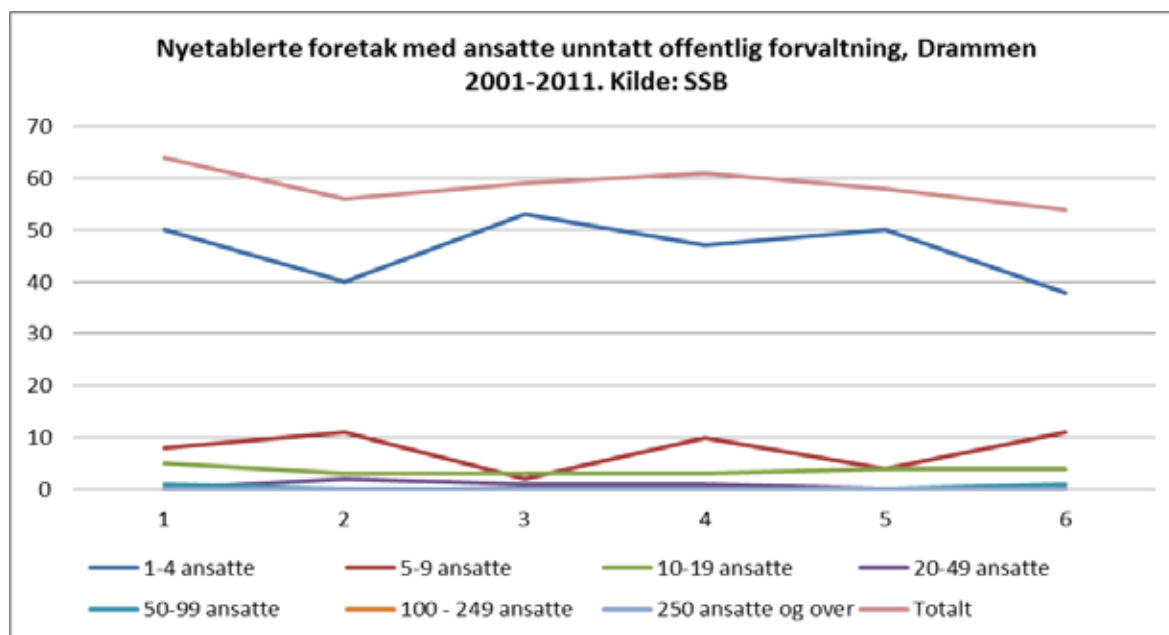
Som knutepunkt i Sør-Buskerud var det årlig i Drammen kommune i perioden 2001 til 2011 et større antall sysselsatte som pendlet inn til byen, enn det var sysselsatte som pendlet ut av byen. For begge gruppene var det en oppgang når man ser perioden under ett.

3.7 Nyetablerte foretak med og uten ansatte unntatt offentlig forvaltning 2001–2011, Drammen kommune

Som det fremgår av figur 6.4, var antall nyetableringer utenom offentlig forvaltning vesentlig høyere for foretak uten ansatte enn foretak med ansatte.

3.8 Nyetablerte foretak med ansatte 2001–2011, Drammen kommune

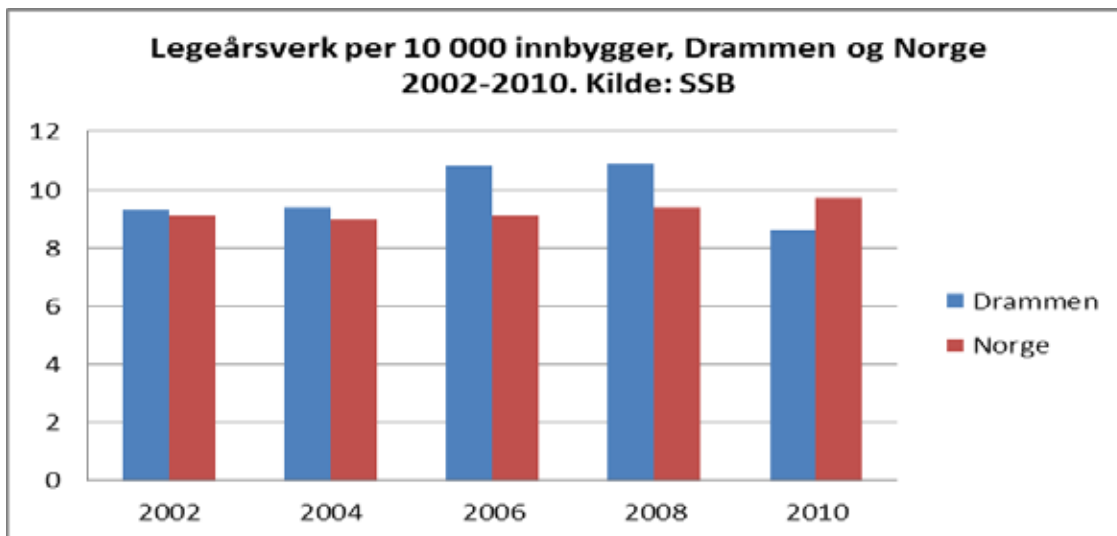

Med målsetning om å være en regional vekstmotor var det for Drammen kommune i perioden fra 2001 til 2011 en nedgang i antall årlige nyetableringer av foretak med ansatte. Etter å ha falt fra 2001 til 2003 tok antall årlige nyetableringer seg opp frem mot 2007. Etter 2007 sank den årlige nyetableringen av foretak med ansatte. Blant de nye foretakene med ansatte som ble etablert i perioden, er andelen størst for små bedrifter med 1–4 ansatte. Det var i perioden ingen nyetablering av selskaper med 100 ansatte eller mer.

4 Helse og levekår

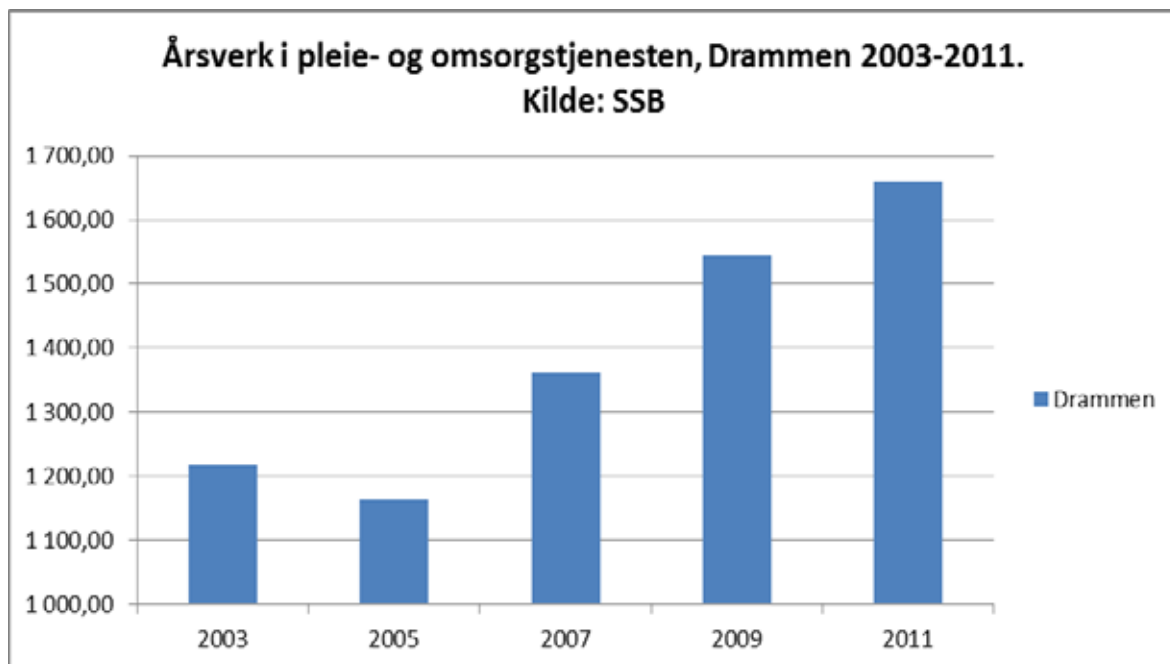
Helse- og omsorgstjenester

4.1 Legeårsverk per 10 000 innbygger 2002–2010, Drammen kommune

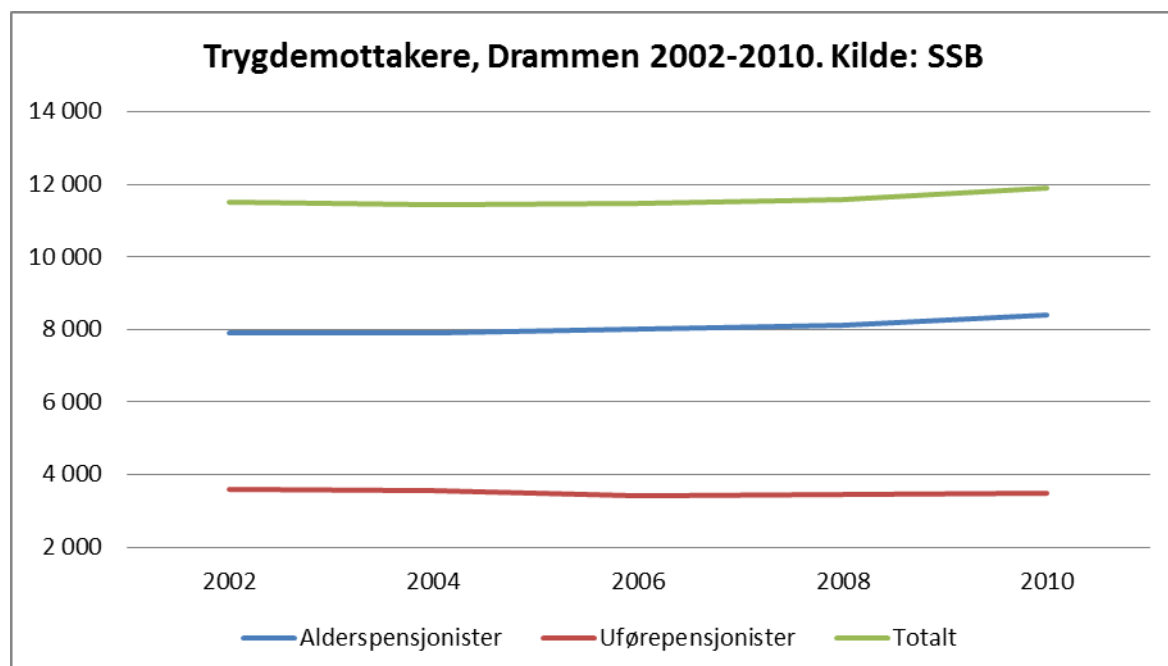
Antall legeårsverk per 10 000 i Drammen steg i perioden fra 2002 til 2008. Fra 2008 til 2010 sank antall legeårsverk per 10 000 innbygger med om lag to årsverk. Sammenlignet med landet for øvrig hadde Drammen flere legeårsverk per 10 000 innbygger frem til 2008 enn landsgjennomsnittet. I 2010 var imidlertid situasjonen snudd.

4.2 Årsverk i pleie- og omsorgstjenesten 2003–2011, Drammen kommune

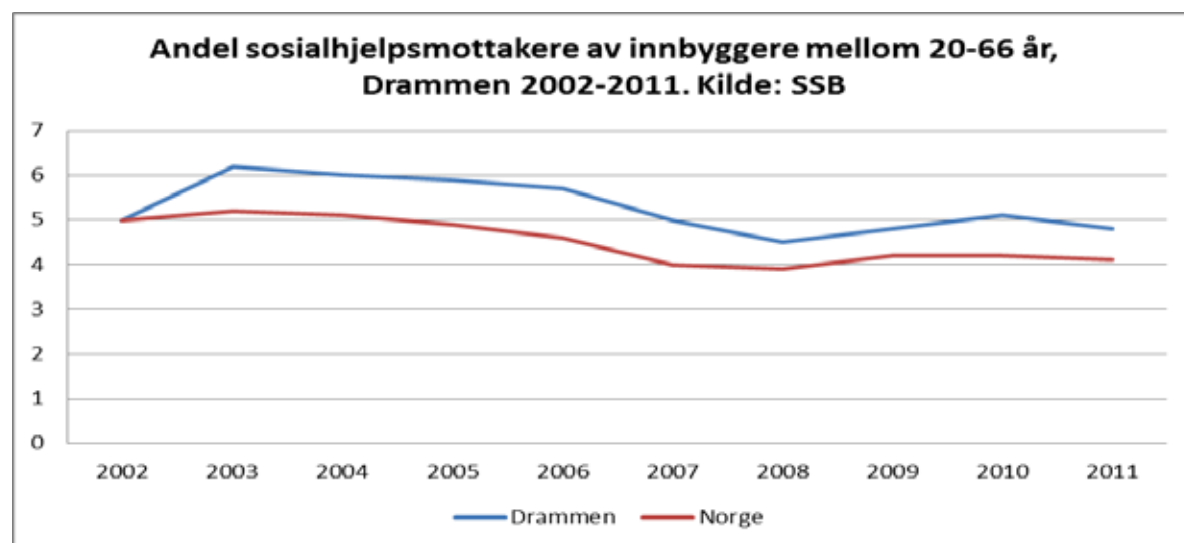
Etter å ha falt moderat fra 2003 til 2005 steg antall årsverk i pleie- og omsorgstjenesten i perioden 2007 til 2011. Mottakere av trygder og stønader

4.3 Trygdemottakere fordelt på alderspensjonister og uførepensjonister 2002–2010, Drammen kommune

Antall trygdemottakere holdt seg stabilt i perioden fra 2002 til 2010. Mens det var en svak oppgang i antall alderspensjonister fra 2008 til 2010, har det vært en svak nedgang i antall uførepensjonister om vi ser perioden under ett.

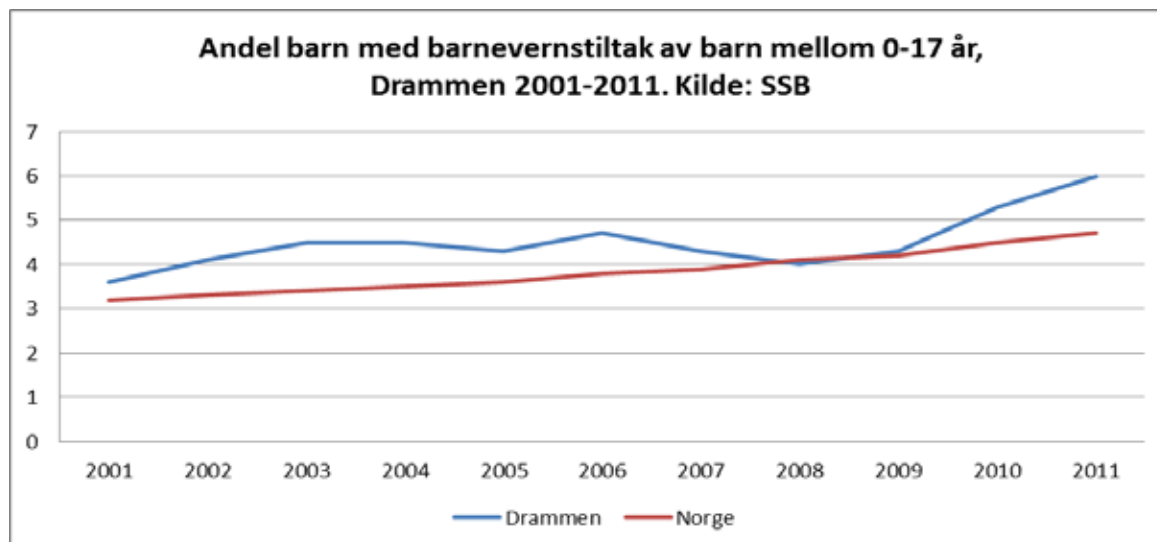
4.4 Andel sosialhjelpsmottakere av innbyggere mellom 20 og 66 år 2002–2011, Drammen kommune

Fra 2002 til 2003 steg andelen sosialhjelpsmottakere med om lag ett prosentpoeng i Drammen kommune. I perioden 2003 til 2008 falt imidlertid andelen sosialhjelpsmottakere igjen og nådde et bunnivå for perioden sett under ett. Etter 2008 tok andelen sosialhjelpsmottakere seg opp igjen og nådde i 2010 samme nivå som i 2002. Sammenlignet med landet for øvrig har Drammen kommune gjennom hele perioden hatt en høyere andel sosialhjelpsmottakere blant innbyggere i yrkesaktiv alder enn landsgjennomsnittet.

Barnevern

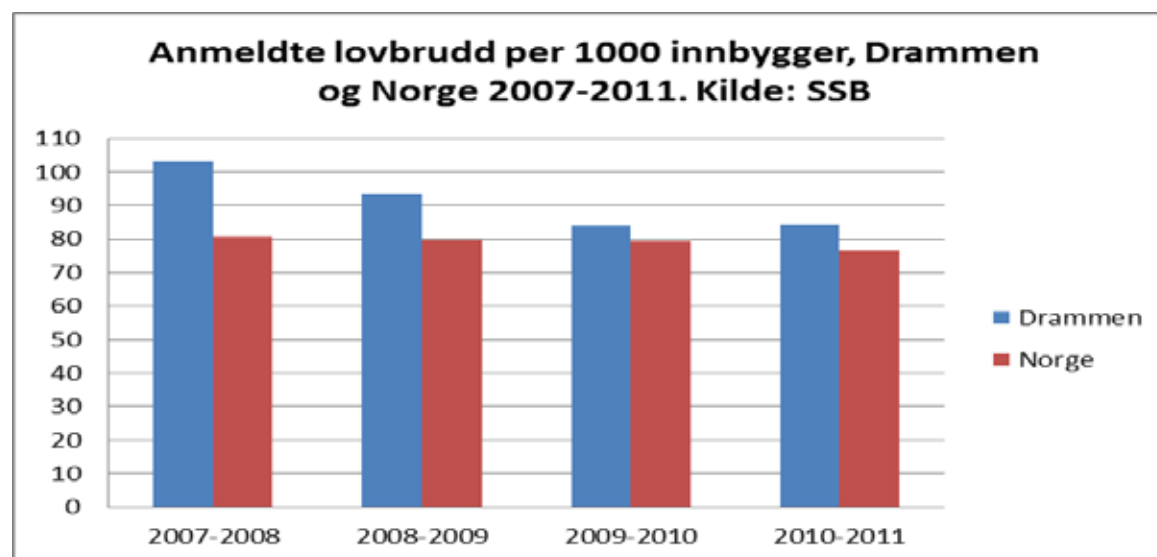
Figur 4.5 Andel barn med barnevernstiltak blant innbyggere mellom 0 og 17 år, Drammen kommune

Som det fremgår av figur 4.5, har det i perioden 2001 til 2011 vært en økning i andelen barn med barnevernstiltak. Etter å ha steget fra 2001 til 2006 falt andelen ned mot landsgjennomsnittet i 2008. Fra 2008 var det imidlertid en markant økning, og andelen barnevernsbarn nådde sitt periodiske høydepunkt i 2011, hvor om lag 6 prosent av innbyggerne mellom 0 og 17 år var på barneverntiltak.

Kriminalitet

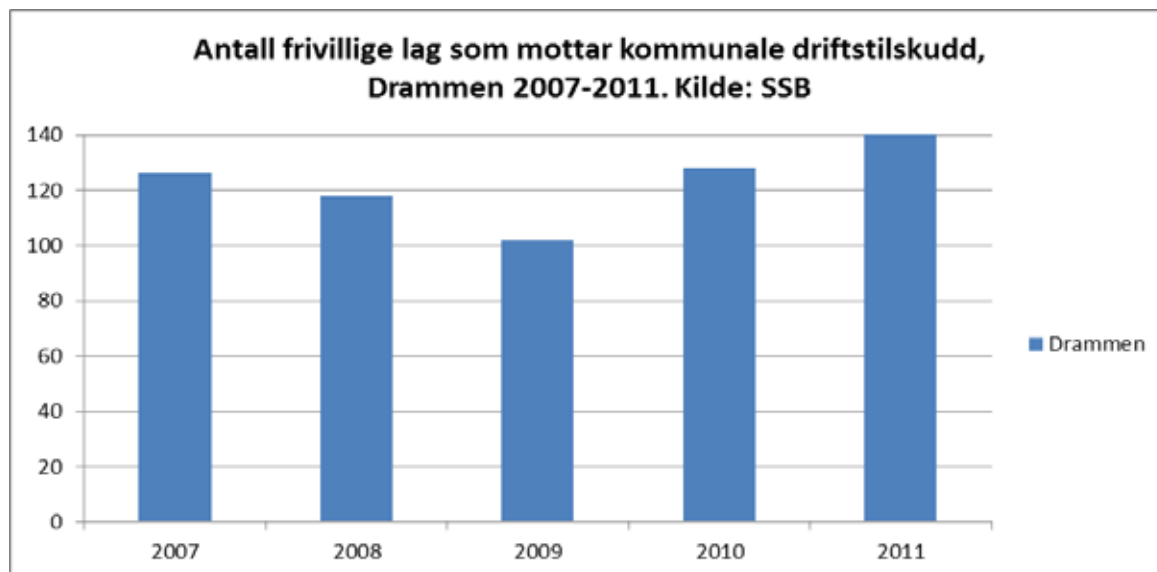
4.6 Antall anmeldte lovbrudd per 1000 innbygger, per to år

Antall anmeldte lovbrudd (inkludert forseelser) har for hver toårsperiode ligget høyere for Drammen enn for landet for øvrig. Etter å ha sunket fra perioden 2007-2008 til perioden 2009-2010 steg antall anmeldte lovbrudd marginalt i perioden 2010-2011.

Sivilsamfunn

4.7 Antall frivillige lag som mottar kommunale driftstilskudd 2007–2011, Drammen kommune

Etter å ha falt i perioden fra 2007 til det periodiske bunnpunktet i 2009 tok det årlige antallet frivillige lag som mottar kommunale driftstilskudd, seg kraftig opp frem mot 2011.

www.drammen.kommune.no

Rådmann

Telefon: 03008

Besøksadresse: Engene 1, 3008 Drammen

e-post: kommunepost@drmk.no